Transportstromen van runderen, varkens en pluimvee in Europa:

Hoe lopen deze veetransportstromen en waarom lopen ze zo?

B. Kruize

Hogeschool VAN HALL LARENSTEIN
ONDERDEEL VAN WAGENINGEN UR

Transportstromen van runderen, varkens en pluimvee in Europa:

Hoe lopen deze veetransportstromen en waarom lopen ze zo?

Afstudeerscriptie in het kader van de opleiding Diermanagement

in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Projectnummer 57115

Den Haag, januari 2008

B. Kruize

Hogeschool VAN HALL LARENSTEIN

ONDERDEEL VAN WAGENINGEN UR

Voorwoord

Voor u ligt mijn scriptie in het kader van mijn afstudeeronderzoek voor de opleiding Diermanagement aan Hogeschool Van Hall Larenstein Leeuwarden. Mijn scriptie gaat over hoe de transportstromen van runderen, varkens en pluimvee door Europa lopen en wat hier de redenen van kunnen zijn. Aan mijn onderzoek heb ik vaak met erg veel plezier gewerkt, soms waren er echter wat tegenslagen waardoor het onderzoek wat langer heeft geduurd. Wat mij bleef drijven was de persoonlijke interesse in het onderwerp. Waarom worden dieren zo ver getransporteerd? Wat zijn hier nou de voordelen van? Is het echt alleen geld of zijn er ook andere factoren van invloed?

Deze scriptie is nuttig in meerdere opzichten. Door middel van deze scriptie is een volledig overzicht van alle exporten binnen Europa van de runderen, varkens en pluimvee. Dit is interessant zijn voor dierziekten verspreiding, maar ook voor transportcontroles. De redenen voor transport zijn erg interessant voor een nieuw beleid of voor een herziening van de transportverordening.

Van dit onderzoek heb ik veel geleerd, op het gebied van onderzoek en inhoudelijk over veetransporten en dierenwelzijn. Graag wil ik iedereen van harte bedanken voor zijn of haar medewerking aan dit onderzoek.

Baukje Kruize

Den Haag 17 januari 2008

Summary

Animalwelfare during transport is an interessting issue and more and more there is a tegenstand against livestock transports. In this report there will be answered three questions:

1. What is the productionchain looks like for living bovines, pigs and poultry?
2. What are the routes and is the intensity of the routes of bovines, pigs and poultry in Europe?
3. What are the motives for these routes?

With these questions it will be clear why there are exporting that much livestock trough Europe.
For the answers to the first question, the knowledge of the ministery is used. For the second question there is data used from TRACES, an registersystem from the European Commission. This data are all the legal exports from countries in Europe in 2006. The last question is answered by interviews.

Bovines
Transport of animals happens between the differents part of the productionchain. The male bovines are going after a view weeks to a fatteningplant where they are fattened. When the bovines are good enough they go on transport to the slaughterhouse. The female bovines are going to milkingplants. From there all the male calves en most of female calves are going to fattening plants, and then to slaughterhouses. Some females stay and going after they're productionperiod to the fattingplants and later to the slaughterhouse.

The biggest transportroutes of bovines are from France to Italy and from France to Spain. Poland is exporting also al lot of bovines, especially to Italy, Spain and the Netherlands. The greatest export countries are France, Poland and Germany and the greatest importers are Italy, Spain and the Netherlands.

The most bovines are exporting in the categorie breedingbovines and that is also the categorie where the most animals where transported for more than eight hours.

The exporting bovines from Poland and Ireland is mainly the motive that there is enough space in the country but not enough marktet. France is exporting that much because they have good genetic bovines, special quality. The motives for importing a lot of bovines, is because Italy, Spain and the Netherlands have all good and efficiënt fatteningsystems. In Eastern Europe the payment is not very well and also not very certain. This stimulate export of slaughterbovine to Western Europe.

Pigs
From a breedingplant the males are going to fatteningplants, the females to plants for the production of piglets. All the piglets are transported to fatteningplants. And at the end to the slaughterhouse.

Two countries are dominant in the pigstransportroutes, both, Denmark and the Netherlands are exporting a lot of pigs. Germany is the greatest importer.

Most pigs are exported for slaughtering in an other country. The most important reason for this is overcapacity of slaughterhouses in Germany and Italy. The export of Denmark and the Netherlands

can be explained by the law. In both countries the legislation stimulates the production of piglets but also the export of them because the number of pigs per plant stands firm. The reason for importing a lot of pigs is especially because their culture is that only meat that is been fattened or slaughtered in own country is reliable and of high quality.

Poultry

After the breedingproces the day-oldchicken of the meatproduction are going to fatteningplants, and are slaughtered after a few weeks. The male day-oldchicken of the eggproduction are slaughtered directly, the female are transported to plants for the egg production. After their productionperiod they are slaughtered.

Most of the exports are between the Netherlands and Germany. There is also a big route from Portugal to Spain, this are mainly slaughterpoultry. Poland is importing a lot of poultry. Another big route is from Czech Republic to Slovakia.

In Europe there are not much breedingplants, which caused longer journeys. The Netherlands is exporting fattening poultry to Germany because in the Netherlands there is environmental legislation that stimulates this, for slaughtering their where transported back to the Netherlands. France has a history of breeding poultry and is exporting high en special qualities. The inceasing of scale caused deincreasing of slaughterhouses.

Conclusion

1. What is the productionchain looks like for living bovines, pigs and poultry?

The chains are basicly the same. There is a breedingplant from where the animals are transported to productionplants and from there after the production to slaughterhouses.

2. What are the routes and is the intensity of the routes of bovines, pigs and poultry in Europe?

Italy, Spain, the Netherlands, Poland and Germany are the main countries of the transportroutes. The Netherlands and Poland exported both over longdistances. If a country active is in trading, they have a lot of export and import and mostly with more countries.

3. What are the motives for these routes?

The motives for transporting are mainly legislation, economical, knowledge, culture and history.

Inhoudsopgave

1. Inleiding 5
1.1 Probleembeschrijving 5
1.2 Onderzoeksvragen 6
1.3 Onderzoeksmethode 7
1.3.1 Ketenanalyse 7
1.3.2 Transportstromen 7
1.3.3 Motieven 9
1.4 Begripsbepaling 10

2. Runderen 11
2.1 Keten runderen 11
2.2 Algemeen 11
2.2.1 Stromen 12
2.2.2 Motieven 13
2.3 Fokrunderen 13
2.3.1 Stromen 13
2.3.2 Motieven 14
2.4 Mestrunderen 14
2.4.1 Stromen 14
2.4.2 Motieven 15
2.5 Slachtrunderen 16
2.5.1 Stromen 16
2.5.2 Motieven 17
2.6 Overig 17
2.7 Resultanten 19
2.8 Selectiecriteria 19
2.9 Overzicht rundvee-exporten 20
2.10 Conclusie 21

3. Varkens 23
3.1 Keten varkens 23
3.2 Algemeen 23
3.2.1 Stromen 24
3.2.2 Motieven 25
3.3 Fokvarkens 25
3.3.1 Stromen 25
3.3.2 Motieven 25
3.4 Mestvarkens 26

3.4.1 Stromen 26
3.4.2 Motieven 27
3.5 Slachtvarkens 28
3.5.1 Stromen 28
3.5.2 Motieven 28
3.6 Overig 29
3.7 Resultanten 31
3.8 Selectiecriteria 31
3.9 Overzicht varkensexporten 32

4. Pluimvee 35
4.1 Keten pluimvee 35
4.2 Algemeen 36
4.2.1 Stromen 36
4.2.2 Motieven 37
4.3 Fokpluimvee 37
4.3.1 Stromen 37
4.3.2 Motieven 37
4.4 Mestpluimvee 38
4.5 Slachtpluimvee 38
4.5.1 Stromen 38
4.5.2 Motieven 38
4.6 Overig 39
4.7 Resultanten 40
4.8 Selectiecriteria 41
4.9 Overzicht pluimvee-exporten 42
4.10 Conclusie 43

5. Conclusie 44

6. Discussie 46

Bronnenlijst 47

Bijlage A1 Europese kaarten met de grootste stromen van rundvee-exporten .....
Bijlage A2 Europese kaarten met de grootste stromen van varkensexporten .....
Bijlage A3 Europese kaarten met de grootste stromen van pluimvee-exporten .....

Bijlage B Tabellen .....
Bijlage B1 Data TRACES runderen .....
Bijlage B2 Data TRACES varkens .....
Bijlage B3 Data TRACES pluimvee .....

1. Inleiding

In opdracht van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit wordt dit onderzoek uitgevoerd naar hoe en waarom de transportstromen van runderen, varkens en pluimvee door Europa lopen.
Met dit onderzoek wordt inzicht verkregen in de transportstromen van runderen, varkens en pluimvee in Europa en waarom dat deze transporten plaatsvinden. Dit inzicht kan worden gebruikt voor het verbeteren van het transportbeleid ten aanzien van runderen, varkens en pluimvee.

In dit rapport wordt vaak de term transport gebruikt, met deze term wordt dan veetransport bedoeld.

In dit eerste hoofdstuk wordt de onderzoeksvoorbereiding uitgewerkt met als eerste de probleembeschrijving, gevolgd door de onderzoeksvragen en het doel van het onderzoek. Vervolgens zullen de onderzoeksmethoden per onderzoeksvraag worden besproken.
In het tweede, derde en vierde hoofdstuk zullen respectievelijk voor runderen, varkens en pluimvee de drie onderzoeksvragen worden beantwoord. Per diersoort wordt de productieketen, grootste transportstromen en motieven besproken. Aan het eind van ieder hoofdstuk is er een conclusie opgesteld over het besproken diersoort.
Hoofdstuk vier is de eindconclusie en gaat over alle diersoorten. Hoofdstuk vijf bevat de discussie met name over de betrouwbaarheid van de cijfers. In bijlage A zijn de gebruikte data opgenomen en in bijlage B de Europese kaarten met de transportstromen vastgelegd.

1.1 Probleembeschrijving

De laatste jaren is dierenwelzijn een steeds belangrijkere rol in de samenleving gaan spelen. Tijdens de verkiezingen van november 2006 is hier dan ook flink op ingezet door de politieke partijen. Er is zelfs voor het eerst in de Nederlandse geschiedenis een partij in de kamer gekomen die het welzijn van dieren als speerpunt heeft. Dit geeft duidelijk de maatschappelijke en dus ook politieke trend aan. Veetransport is een terugkerend onderwerp en speerpunt van dierenbeschermingsorganisaties. Vooral de lange afstandstransporten is een punt van discussie.

Jaarlijks wordt heel wat vee door Europa getransporteerd. Alleen in Nederland werden in 2006 al 2,5 miljoen dieren geïmporteerd en 10,2 miljoen dieren geëxporteerd.[1] (LEI, Kelholt, H, 2007). Deze transporten vinden vooral binnen Europa plaats. Er wordt veel vee vanuit diverse landen naar Zuid en Oost Europa vervoerd. Hoe alle stromen lopen en hoe groot de stromen zijn is wel bekend maar daar is niet een duidelijk overzicht van. De grootste transportstromen binnen Europa zijn waarschijnlijk die van de varkens, runderen en pluimvee, omdat deze sectoren de grootste veestapel hebben. Daarom zijn dit de drie interessantste stromen en zal het onderzoek zich hiertoe beperken.

Transport van grote dieren is relatief duurder omdat de dieren groter zijn en er dus relatief minder dieren mee kunnen op dat transport. Daarom wordt vee zo jong mogelijk geëxporteerd zodat het transport relatief goedkoper is. 1

De vleesproductieketen is in vele stukken opgesplitst. Om kosten te besparen hebben bedrijven zich gespecialiseerd in een onderdeel van de keten waardoor tussen deze onderdelen transport plaats vindt. De verschillende onderdelen van deze keten hoeven niet in hetzelfde land plaats te vinden, waardoor er dus im- en export van vee ontstaat.

Dierenwelzijn speelt natuurlijk een belangrijke rol bij transport. Ook de verspreiding van dierziekten zoals mond- en klauwzeer, varkenspest en vogelpest speelt een belangrijke rol. Doordat de vrachtwagens op vele plaatsen in Europa komen, kunnen dierziekten hele afstanden worden meegenomen. Daarnaast stoten alle vrachtwagens een hoop CO_2 uit wat vervuilend is voor het milieu. Met deze aspecten is het een interessante vraag waarom deze transporten plaatsvinden.

1.2 Onderzoeksvragen

Door middel van dit onderzoek worden drie onderzoeksvragen beantwoord. De eerste onderzoeksvraag laat zien in wat voor bedrijven de dieren worden gehouden voordat ze naar de slachterij gaan. Hieruit is op te merken in welke delen van de keten transport plaats vindt. Dit wordt weergegeven in het antwoord op de tweede onderzoeksvraag. De beantwoording op deze vraag laat de exporten zien tussen de schakels van de keten die binnen de EU hebben plaatsgevonden in 2006. Als derde wordt de vraag waarom die transporten plaats vinden beantwoord.

1. Hoe ziet het verloop van de keten voor de volgende dieren eruit?
    a. Runderen
    b. Varkens
    c. Pluimvee

2. Hoe lopen de veetransportstromen in Europa en wat is de omvang van deze stromen voor de volgende sectoren:
    a. Runderen: fokrunderen, mestrunderen en slachtrunderen
    b. Varkens: fokvarkens, mestvarkens en slachtvarkens
    c. Pluimvee: fokpluimvee, mestpluimvee en slachtpluimvee

3. Wat zijn de motieven die ervoor zorgen dat de transportstromen zo lopen?

1.3 Onderzoeksmethode

In deze paragraaf zal per onderzoeksvraag de onderzoeksmethode worden besproken.

1.3.1 Ketenanalyse

1. Hoe ziet het verloop van de keten voor runderen, varkens en pluimvee eruit?

Deze vraag kan aan de hand van gesprekken met experts van de sectoren van varkens, runderen en pluimvee van het ministerie van LNV en met behulp van internet worden beantwoord. Het is van belang om te weten hoe de keten in elkaar zit omdat dan duidelijk wordt wanneer de dieren worden getransporteerd.

'Van zaadje tot karbonaadje' is een bekende uitdrukking en beschrijft de hele keten, namelijk het gehele productieproces. In dit hoofdstuk wordt het stukje van de keten van levende dieren beschreven. Dus vanaf de geboorte tot aan de slacht. In dit rapport worden alleen de varkens, runderen en pluimvee behandeld dus zijn alleen deze ketens uitgewerkt.

In hoofdlijnen zijn alle ketens gelijk. De dieren worden gefokt op fokbedrijven. Dit is het uitgangsmateriaal voor de vermeerderingsbedrijven. Vanuit de vermeerderingsbedrijven worden de dieren vervoerd naar productiebedrijven. Hier worden de dieren of gemolken, of vetgemest voor het vlees, of er worden eieren afgenomen. Als de dieren niet meer voldoende opleveren of vet genoeg zijn, worden ze geslacht.

1.3.2 Transportstromen

2. Hoe lopen de veetransportstromen in Europa en wat is de omvang van deze stromen voor de volgende sectoren:

a. *Runderen: fokrunderen, mestrunderen en slachtrunderen*
b. *Varkens: fokvarkens, mestvarkens en slachtvarkens*
c. *Pluimvee: fokpluimvee, mestpluimvee en slachtpluimvee*

Om de belangrijkste motieven voor veetransport te kunnen achterhalen is het van belang om de grootste transportstromen in Europa te kennen. Om de grootste stromen te achterhalen is gebruik gemaakt van een Europees registratiesysteem, genaamd TRACES. TRACES staat voor TRAde, Control en Expert System en valt onder DG SANCO, de veterinaire afdeling van de Europese Commissie (EC). In dit systeem wordt sinds 1 april 2004 onder andere de intracommunautaire transporten geregistreerd van risicoproducten van dierlijke afkomst, zoals dierlijke bijproducten en levende dieren, waarvoor een certificaat nodig is. TRACES is dus eigelijk een databank van de certificaten. Ieder land houdt zijn eigen export gegevens bij en de import uit derde landen. Onder derde landen worden de landen verstaan die niet aangesloten zijn bij de Europese Unie (EU). Alle EU

landen zijn aangesloten bij TRACES, daarnaast ook Rusland, IJsland, Noorwegen, Zweden, Andorra en San Marino. Rusland heeft een inkijkfunctie voor doorvoer en heeft dus de mogelijkheid te zien welke producten uit derde landen de bestemming Rusland hebben en door de EU worden vervoerd. Verder biedt TRACES de mogelijkheid aan derde landen om hun exportcertificaten in TRACES aan te maken. In TRACES is dus al het verkeer zichtbaar wat plaats vindt tussen de aangesloten landen, de doorvoer van derde land naar derde land dat door Europa heen komt en uiteindelijk zal ook alle export naar derde landen zichtbaar zijn. Ieder land heeft alleen toegang tot de gegevens die relevant zijn voor het eigen land. Via de EC is het mogelijk om gegevens over andere landen op te vragen. Alleen zij hebben toegang tot alle data en kunnen deze op verzoek verstrekken.
De registratie (digitaal) van transporten in TRACES zijn verplicht volgens Beschikking 2004/292/EG, maar het papier blijft ook verplicht en is het leidende document. Een certificaat bestaat uit drie delen. Deel I van het certificaat zijn de vrachtgegevens en deel II en III zijn controle stukken voor de autoriteit. De exporteur kan zich aanmelden bij de instantie die bevoegd is om exportcertificaten af te geven. Deze kan dan toegang geven tot TRACES. Uiteindelijk is het de bedoeling dat een exporteur deel I van zijn eigen certificaat kan aanmaken. Echter op dit moment lopen hier wel pilots mee, maar wordt nu nog door de autoriteit zelf gedaan. Op deel I staan alle relevante gegevens zoals naam exporteur, contactgegevens, te vervoeren diersoort, aantal dieren, plaats van vertrek, plaats van bestemming, enzovoort. Zodra dit ingevuld is kan de exporteur dit verzenden naar de bevoegde autoriteit met een aanvraag voor goedkeuring. De bevoegde autoriteit neemt de aanvraag in behandeling en keurt het voorlopig goed of af. Bij voorlopige goedkeuring wordt deel II aan het certificaat toegevoegd. In de praktijk wordt ieder export van levend vee door een dierenarts van de bevoegde autoriteit gekeurd. Deze zet dan zijn handtekening op het papier en daarmee is het transport officieel goedgekeurd en kan het vertrekken. Deel III wordt alleen gebruikt als er een extra controle heeft plaatsgevonden.

Voor de beantwoording van de tweede onderzoeksvraag is gebruik gemaakt van data uit TRACES.
Bij de Europese Commissie is een schriftelijk verzoek ingediend voor het aantal dieren (varkens, runderen en pluimvee) dat in 2006 met intracommunautair transport is vervoerd en van welk land naar welk land dat is gebeurd. Deze data is in zijn geheel toegevoegd in bijlage A. Op basis van deze data zijn de grootste stromen geselecteerd en deze worden in dit hoofdstuk beschreven. In bijlage B zijn kaarten van Europa weergegeven met daarin pijlen die de grootste transportstromen aangeven.

De Europese Commissie heeft ook een overzicht van het aantal exporten en het aantal lange afstandstransporten gegeven. Met deze gegevens kan het aantal en het percentage lange afstandstransporten binnen Europa worden berekend. Dit is erg interessant met betrekking tot het dierenwelzijn.

1.3.3 Motieven

3. Wat zijn de motieven die ervoor zorgen dat de transportstromen zo lopen?

Met onderzoeksvraag 2 zijn aan de hand van de data uit TRACES de grootste stromen vastgesteld. Op basis van deze grootste stromen zijn interviewvragen opgesteld om te kunnen achterhalen wat de motieven voor de transportstromen zijn. Hiermee kan de derde onderzoeksvraag worden beantwoord.
De interviewvragen moeten worden gesteld aan organisaties die kennis hebben van de Europese veesector of aan die kennis kunnen komen. Per land moet de respondent van gelijkwaardig niveau zijn.
Als eerste is gekozen voor het interviewen van de landbouwraden. Bij het direct benaderen van ministeries kan Engels een probleem vormen, bij de landbouwraden niet. Het is aannemelijk dat deze ongeveer gelijke inzichten als de ministeries zelf zullen hebben. De landbouwraden vertegenwoordigen het ministerie van LNV in een bepaald werkgebied of bij een bepaalde multilaterale organisatie en onderhouden hiertoe in het betreffende land intensieve contacten met ministeries en uitvoerende diensten, het Nederlandse en lokale bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties; en/of internationale organisaties en haar leden. De landbouwraden in Europa bevinden zich in de volgende landen: Griekenland, Duitsland, België, Denemarken, Verenigd Koningrijk, Spanje, Frankrijk, Italië, Polen, Tsjechië, Roemenië.[2]

Ook zullen enkele Europese organisaties om hun mening worden gevraagd, zodat er een breder beeld van de motieven gevormd kan worden. Deze groep vertegenwoordigt Europees de rundvee-, varken-, en kippensector (COPA COGECA), handelaren, vleesindustrie, slachterijen (UECVB), dierenbeschermers (CIWF en AA), veterinairen (CVO) en de transporteurs (ELT) en wetenschappers (WUR).

Er is gekozen voor een interview en niet voor een enquête omdat de vragen per respondent verschillend zijn en het waarschijnlijk enige toelichting en doorvragen behoeft bij het afnemen.
Er is contact opgenomen met alle landbouwraden en iedereen heeft aangegeven liever de vragen schriftelijk te beantwoorden. Van COPA COGECA zijn alleen mail adressen beschikbaar en deze zijn ook schriftelijk gevraagd te antwoorden. De ELT, CVO, CIWF, AA, WUR, UECVB wilden de vragen graag mondeling beantwoorden.
Er zullen alleen open vragen worden gesteld. De gesprekken zullen worden opgenomen zodat het nogmaals terug geluisterd kan worden om misverstanden te voorkomen. Indien gewenst kunnen de respondenten een verslag van het gesprek ontvangen. Ministens een week vooraf zullen de respondenten per mail worden geïnformeerd zodat zij niet overvallen worden. Deze introductie zal indien nodig tijdens het gesprek worden herhaald.

1.4 Begripsbepaling

- Veetransport: de gehele vervoersoperatie tussen landen van de plaats van vertrek tot de plaats van bestemming, met inbegrip van het lossen, het stallen en het laden tijdens tussenstops
- Europa: alle landen die onder het continent Europa vallen.
- Fokvee: productiedieren die voor de vermeerdering worden gebruikt.
  Fokrunderen: stieren, vaarzen en melkkoeien
  Fokvarkens: beren, gelten (geslachtsrijpe biggen)
  Fokpluimvee: eendagskuikens van de vlees- en eiersector
- Mestvee: productiedieren die worden vetgemest zodat er meer vlees aankomt.
  Mestrunderen: nuchtere kalveren (tot 10 dagen oud), meststiertjes (2-3 maanden oud), afgemolken koeien
  Mestvarkens: biggen
  Mestpluimvee: eendagskuikens van de vleessector
- Slachtvee: productiedieren die voor de slacht bestemd zijn.
  Slachtrunderen: stieren, vaarzen en oude melkkoeien
  Slachtvarkens: afgemeste biggen, zeugen
  Slachtpluimvee: mannelijke eendagskuikens van de eiersector, (groot)moederouderdieren, leghennen
- Resultanten: de import van de export af trekken zodat er een netto resultaat over blijft
- KI: kunstmatige inseminatie, hierbij wordt m.b.v. een rietje sperma ingebracht
- LAT: lange afstandstransporten, transporten langer durend dan acht uur

Afkortingen organisaties

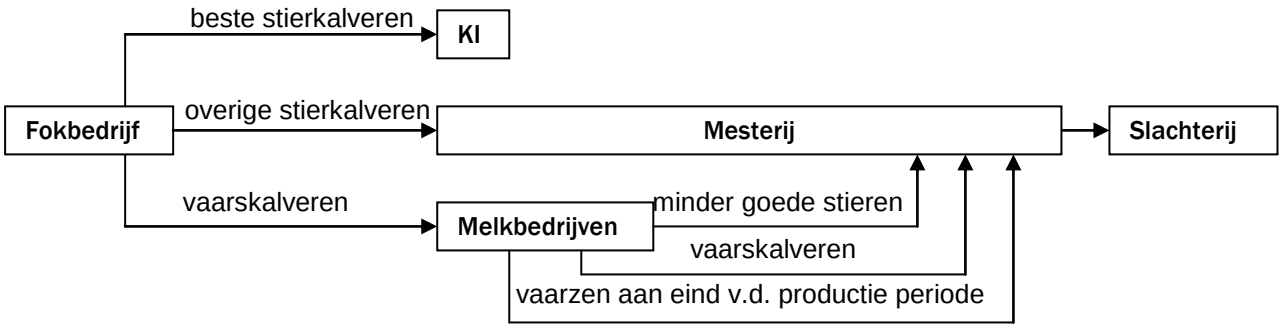
AA	Animals Angels, dierenbeschermingsorganisatie
CIWF	Compassion in World Farming, dierenbeschermingsorganisatie
COPA COGECA	Committee of Professional Agricultural Organisations and General Confederation of Agricultural Co-operatives in the European Union
CVO	Chief Veterinairy Officer
ELT	European Livestock Transporters
WUR	Wageningen University en Researchcentre
UECVB	Union Européenne du Commerce du Bétail et de la Viande, European Livestock and Meat Trading Union, vertegenwoordigt de veemarkten, handelaren van runderen, paarden, schapen en varkens en vlees, slachthuizen, uitbeenderijen, vleesverwerkende bedrijven, importeurs en exporteurs.

2. Runderen

In dit hoofdstuk worden de drie onderzoeksvragen voor de runderen beantwoord. De eerste paragraaf zal de keten van de runderen toelichten. De tweede paragraaf beschrijft de transporten in het algemeen, de aantallen, de stromen, lange afstanden en algemeen geldende motieven. De derde, vierde en vijfde paragraaf gaan over respectievelijk de categorieën fokrunderen, mestrunderen en slachtrunderen waarbij van iedere categorie de grootste stromen, lange afstanden en motieven worden besproken. In de zesde paragraaf wordt de categorie overig behandeld. In paragraaf zeven zijn de resultanten weergegeven, hier kan afgelezen worden of een land netto exporterend of importerend is. Paragraaf acht geeft de selectiecriteria weer die voor de kaart zijn gebruikt die in paragraaf negen afgebeeld is. Op deze kaart zijn de grootste stromen van runderen aangegeven. En tot slot de conclusie van de runderen. In bijlage A1 staan de gebruikte data uit TRACES en in bijlage B1 alle kaarten van de runderen, uitgesplitst per categorie.

2.1 Keten runderen

De keten van de runderen begint bij een fokbedrijf. Op een fokbedrijf gaan alleen de beste stieren naar een Kunstmatige Inseminatie station (KI-station), de andere gaan naar de mesterij. De vaarskalfjes gaan naar melkbedrijven. Na anderhalf jaar worden de koeien geïnsemineerd. **De stierkalveren en een gedeelte van de vaarskalveren gaan weer naar de mesterij. De overige vaarskalveren blijven op de melkveehouderij als vervangingen voor de oudere koeien.** Als de koeien 'uitgemolken' zijn en droog staan, dus geen melk meer hoeven geven, dan gaan ze naar de slacht. Vaak worden ze hiervoor nog even naar de mesterij gebracht om wat meer gewicht te krijgen.[2,3] Zie figuur 1.1 voor een schematisch overzicht van de keten.

Figuur 1.1 Schema keten runderen

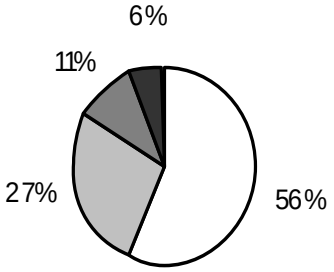
2.2 Algemeen

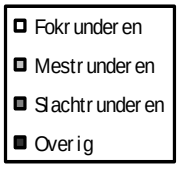
In deze paragraaf worden de stromen van runderen in het algemeen besproken en de verhouding tussen de categorieën van transportstromen. Ook wordt een overzicht gegeven van het aantal lange

afstandstransporten wat bij de runderen heeft plaats gevonden. In het tweede gedeelte worden motieven besproken die voor alle categorieën gelden.

2.2.1 Stromen

In 2006 zijn binnen Europa in totaal bijna 4,29 miljoen runderen geëxporteerd. Dit zijn alleen de runderen die van een Europees land naar een ander Europees land zijn getransporteerd. De grootste stroom gaat van Frankrijk naar Italië van 1,04 miljoen runderen. Meer dan de helft (56%) van de runderen zijn geëxporteerd voor de fok. Hierbij moet worden opgemerkt dat veel mestrunderen als fokrunderen zijn geregistreerd, de reden hiervoor is onduidelijk. Ruim een kwart (27%) van de transporten waren mestrunderen. Slachtrunderen werden het minst geëxporteerd, namelijk 11% van het totaal. Zie figuur 1.2 voor het overzicht van de verhouding tussen de categorieën.

Fokrunderen	2.426.711
Mestrunderen	1.138.934
Slachtrunderen	462.496
Overig	263.705
Totaal	4.291.846

Figuur 1.2 Verhouding tussen de transporten per categorie

Transporten die langer dan acht uur duren worden lange afstandstransporten (LAT) genoemd. In 2006 werden in totaal binnen Europa 54.922 transporten met runderen langer dan acht uur geëxporteerd. Dit is 42,9% van het totale aantal transporten.
Het grootste aantal lange afstandstransporten komt overeen met de grootste stromen. Voor runderen dus van Frankrijk naar Italië en Spanje en van Polen naar Nederland. LAT komen dus ook voor tussen naast elkaar liggende landen. Doordat veel (nuchtere) kalveren als fokrunderen geregistreerd zijn, zijn de meeste LAT dan ook eigenlijk mestrunderen.
Opvallend aan de categorie overig is dat in vergelijk met de categorie slachtrunderen veel meer dieren per transport mee gaan. Dit zou kunnen betekenen dat de categorie overig voornamelijk uit kalveren bestaat.

Tabel 1 Tabel lange afstandstransporten van runderen in 2006

	Aantal transporten in Europa	Aantal LAT* in Europa	% LA T in Europa
Fokrunderen	67.553	36.062	53,4%
Mestrunderen	25.909	12.945	50,0%
Slachtrunderen	29.492	5.911	20,0%
Overig	5.009	4	0,08%
Totaal	127.963	54.922	42,9%

* LAT staat voor Lange Afstandstransporten

2.2.2 Motieven

De motieven worden per categorie uitgewerkt in de onderstaande paragrafen.

2.3 Fokrunderen

De categorie fokrunderen bestaat uit vaarzen, melkkoeien en stieren. Veruit de grootste groep zal uit vaarzen bestaan. Stieren worden nauwelijks voor de fokkerij geëxporteerd omdat dit tegenwoordig in de vorm van sperma gaat wat veiliger en goedkoper is. De groep koeien die van melkbedrijf naar melkbedrijf gaan is ook klein.[3]

2.3.1 Stromen

Frankrijk exporteerde de meeste fokrunderen, namelijk 786.000, deze gaan vooral naar Italië en Spanje. Daarna exporteert Polen de meeste fokrunderen, namelijk 590.000 stuks deze gaan ook voornamelijk naar Italië en Spanje maar ook veel naar Nederland en België. Duitsland exporteert van de 285.000 fokrunderen ruim een derde (107.000) naar Nederland en daarna veel naar Frankrijk en Italië. Ierland exporteert de helft van de 170.000 runderen naar Nederland en Italië. België exporteert driekwart van de fokrunderen naar Nederland, dat zijn 110.000 van de 143.000 runderen. Verder heeft Oostenrijk nog een grote stroom van 47.000 runderen naar Italië.

Uit deze cijfers komt duidelijk naar voren dat Italië met ruim een miljoen, veruit het meeste fokrunderen importeert. Gevolgd op afstand door Nederland en Spanje met beide een import van bijna een half miljoen fokrunderen in 2006. Frankrijk, Polen en Duitsland zijn de exporterende landen. Van Frankrijk is het opvallend dat het netto exporterend is, het importeert namelijk 140.000 runderen en exporteert er 786.000.

Veruit de meeste LAT vinden plaats met fokrunderen. Er werden 36.455 fokrunderen voor meer dan acht uur getransporteerd. Dit is 65,2% van het totaal aantal LAT. Frankrijk is ook qua aantal LAT de grootste exporteur, er waren 14.313 LAT van fokrunderen. Veruit de meeste fokrunderen gingen naar Italië. Frankrijk heeft ook 220 vrachten geëxporteerd naar Griekenland. Dit is toch een behoorlijk aantal voor een land dat zo ver weg ligt. Polen exporteerde 6.497 vrachten. Deze gingen voornamelijk naar Italië, Nederland en Spanje. Duitsland had 5.980 exporten met een bestemming verder dan acht uur. Deze fokrunderen gingen ook naar Italië en Spanje. Duitsland heeft ook 439 keer naar Rusland geëxporteerd en 263 keer naar Griekenland. Dit zijn ook behoorlijke aantallen naar twee landen die erg ver weg liggen. Het is duidelijk dat de grootste importeurs Italië en op afstand Spanje zijn, die respectievelijk 17.611 en 5.719 vrachten hebben geïmporteerd.

2.3.2 Motieven

Frankrijk exporteerde de meeste fokrunderen, deze gaan vooral naar Italië en Spanje. Frankrijk heeft genetisch een goede kwaliteit vleesrassen. Vooral de rassen Limousine en Charlorais zijn erg gewild in Italië en Spanje. Deze worden gefokt in zogenaamde handicap gebieden (berggebieden) in Centraal Frankrijk, hier is ruimte genoeg zodat ze op een extensieve wijze kunnen worden gehouden. Italië wil alleen goede kwaliteit vlees en ligt ook niet ver van Frankrijk.[4]

Polen exporteerde vooral naar Italië en Spanje maar ook veel naar Nederland en België. Bij de stromen naar België en Nederland is een aantal keren opgemerkt dat het zeer waarschijnlijk gaat om allemaal nuchtere kalveren, deze hadden eigenlijk bij de mestrunderen moeten staan. Dit wordt ondersteund doordat er vanuit Polen veel minder mestrunderen werden geëxporteerd terwijl ze wel veel kalveren hebben. De kalveren komen van de grote Poolse zuivelproductie.[9] Het voordeel voor de export naar Italië en Spanje is dat er veel intensiever runderen worden gehouden, wat goedkoper is.[4]

Nederland heeft ook een gespecialiseerde kalverhouderij en zijn door deze specialisatie in staat om in korte tijd veel vet te mesten.[3]

Voor de export van Duitse fokrunderen is geen motief naar bekend geworden.

De import van Frankrijk en Italië bestaat voornamelijk uit melkkoeien en vaarzen.[5]

Ierland exporteert respectievelijk 48.000 en 40.000 runderen naar Nederland en Italië.

België exporteert veel fokrunderen naar Nederland. Dit kunnen ook runderen zijn uit andere landen, dan kunnen deze runderen doorgecertificeerd zijn. Dit houdt in dat runderen eerst naar België worden getransporteerd en vervolgens nogmaals worden gecertificeerd in TRACES naar Nederland. In Nederland mag door regelgeving niet meer gelost worden op verzamelplaatsen en in België mag dat nog wel. Door te lossen kunnen de kalveren hergegroepeerd worden, wat efficiënter is voor de mesterijen. Dan krijgen ze allemaal vergelijkbare kalveren.[19]

Verder heeft Oostenrijk nog een grote stroom naar Italië. Dit komt onder meer doordat in Oostenrijk het vleesras de Siementhaler gefokt wordt die bij de Italianen erg in trek is. De Siementhaler is ook een bergras, wat als voordeel heeft dat het gemakkelijk in gebieden kan lopen die economisch voor andere activiteiten niet aantrekkelijk zijn. Dus goedkopere grond. Oostenrijk zelf heeft weinig plaats voor de productie, vandaar dus export en Italië is ook niet ver weg.[6]

2.4 Mestrunderen

Ongeveer een kwart van alle rundveetransporten, 1,1 miljoen runderen, is mestvee en zijn voornamelijk nuchtere kalveren en meststiertjes. Er kunnen ook afgemolken koeien bij zijn die nog worden afgemest voor de slacht.[3]

2.4.1 Stromen

Ongeveer een kwart van alle rundveetransporten, 1,1 miljoen runderen, is mestvee, en zijn voornamelijk nuchtere kalveren. Van Frankrijk naar Italië is veruit de grootste stroom met wel bijna 400.000 runderen. Verder exporteert Frankrijk ook veel mestrunderen naar Spanje, ongeveer 92.000 runderen. Zowel Ierland, Duitsland en Polen exporteren veel naar Italië en Spanje. Voor Polen en

Ierland zijn dit de grootste stromen. Respectievelijk 64.000 en 59.000 runderen in 2006. Hierbij dient opgemerkt te worden dat Ierland iets meer naar Spanje exporteert en Polen iets meer naar Italië. Duitsland exporteert bijna de helft van de 184.000 fokrunderen naar Nederland, ruim een vijfde deel naar Frankrijk en de rest naar Spanje en Italië. Vanuit Groot-Brittannië komen 69.000 mest kalveren naar Nederland en vanuit België nog 38.000.

Italië met ruim 500.000 runderen gevolgd door Nederland en Spanje met beide ruim 200.000 runderen zijn de grootste importeurs van mestvee. Frankrijk met ruim 500.000 gevolgd door Duitsland met 184.000 en Groot-Brittannië met 120.000 runderen zijn de grootste exporteurs.

Frankrijk heeft ook de meeste LAT van mestrunderen, 7.163 vrachten, die bijna allemaal naar Italië gaan. Duitsland exporteerde 1.470 keer ver weg waarvan een derde naar Spanje en een derde naar Italië. En ook Ierland exporteerde de helft van de 1.112 keer naar Italië. En dus ook bij de mestrunderen is Italië de grootste importeur met 8.398 vrachten die langer als acht uur hebben gereden. Spanje importeerde 2.196 vrachten uit dezelfde landen, Frankrijk, Duitsland, Ierland en Polen.

2.4.2 Motieven

Van Frankrijk naar Italië is veruit de grootste stroom. Frankrijk heeft een overschot aan runderen. De productie van de vleesrassen is geconcentreerd in de berggebieden van de Auvergne in Centraal Frankrijk. Door de grote ruimte kan daar op een extensieve wijze worden geproduceerd. Traditioneel exporteert Frankrijk naar Italië en Spanje. In beide landen is de vraag naar deze runderen groot en worden ze daar afgemest voor de lokale markt.[7] Frankrijk heeft ook veel broutards, dat zijn kalveren die lang onder de koe hebben gelopen. Daar is vooral in Italië veel vraag naar, hoge kwaliteit. De aantallen zijn zo groot omdat er dan makkelijker bij de slachthuizen een selectie kan worden gemaakt qua gewicht en kwaliteit.[19] Dit is efficiënter voor het slachten omdat de haken dan minder vaak hoeven te worden afgesteld.
Vanuit Groot-Brittannië en België komen mestkalveren naar Nederland. Nederland importeert deze dieren om op deze manier de kalverhouderij van kalveren te voorzien. Aangezien Nederland een effectief mestsysteem heeft wat andere landen niet hebben en dus is het voor de Nederlanders wel rendabel om te mesten. Andere landen lopen achter op die ontwikkeling waardoor Nederland een betere concurrentiepositie heeft.[3] Bovendien krimpt de eigen melkveestapel waardoor er minder eigen kalveren zijn en dus meer geïmporteerd moet worden.[13] Vanuit België worden ook afgemolken koeien in Nederland afgemest die daar een traditie in hebben.[12] In Groot-Brittannië is er geen markt voor jong melkvee dat moet worden gemest. Er wordt niet veel kalfsvlees gegeten en die dieren die voor export gaan zijn niet geschikt om als volwassen rund te worden geslacht. Wat niet wordt geëxporteerd wordt vaak afgeschoten.[17]
Zowel Ierland, Duitsland en Polen exporteren veel naar Italië en Spanje. Ierland heeft bijna alleen melkvee, dus export zijn geen vleesrunderen.[19] In Italië is er weinig jong mestvee beschikbaar.[8] Maar

er is wel vraag naar rundvlees en het typische van de Italiaanse cultuur is dat de Italiaan denkt dat het goede kwaliteit en betrouwbaar is als het in Italië gemest en geslacht is.[4,11]
Polen heeft een grote zuivelproductie en dus ook veel kalveren.[9] In de Poolse cultuur wordt rundvlees nauwelijks gegeten daarom hebben mesterijen ook geen extra waarde. Het gaat in Polen vooral om de prijs, zo goedkoop mogelijk. De boerderijen zijn kleinschalig en het mesten moet zo goedkoop mogelijk. Er is geen effectief mestsysteem. Dit wordt ook niet gestimuleerd aangezien de slachterijen alleen het goedkoopste vlees zoeken. Een Poolse boer koopt de kalveren voor Europese prijs, moet ze dan vetmesten onder grote markt druk en bij het slachthuis krijgt hij er vervolgens heel weinig voor. Deze druk zorgt voor export van jonge kalveren. De boeren die wel graag willen mesten schrikken af door het hoge starterrisico wat ze hebben.[10]
Italië heeft zelf veel grote mesterijen, maar is meer vlees nodig dan het zelf produceert.[19] In Italië is de productie van rundvlees afgenomen, maar de consumptie gelijk gebleven, met als gevolg dat de import is toegenomen. Er vindt echter door de hoge veevoer en energiekosten wel een verschuiving plaats van levende dieren naar vlees. Italië streeft er naar om de eigen rundveestapel te vergroten (om zo de voorzieningsgraad te laten stijgen) en meer streekgebonden producten te krijgen. Toch zal Italië zeer waarschijnlijk afhankelijk zijn van invoer om aan de eigen behoefte te kunnen voldoen.[8] De grote import van kalveren is ook te verklaren door de kleine melkveestapel die Italië zelf heeft, hierdoor produceert het nauwelijks zelf kalveren. De kalveren die nu geïmporteerd worden zijn overigens vaak vleeskalveren.[13]

2.5 Slachtrunderen

Bijna een half miljoen runderen worden geëxporteerd voor de slacht. Dit is 11% van het totaal en is dus een relatief kleine groep die geëxporteerd wordt. Deze categorie bevat alle dieren die van de mesterij afkomen, dit zijn stierkalveren, vaarskalveren en afgemolken koeien.

2.5.1 Stromen

Er worden dus relatief weinig runderen, bijna een half miljoen, geëxporteerd voor de slacht. Ook vinden deze transporten minder vaak over erg lange afstanden plaats. Bijna alle transporten zijn naar buurlanden. De enige twee uitzondering hierop zijn de transportstromen van Polen en Spanje naar Italië.

Opmerkelijk is dat bij de slachtrunderen de grote importeurs ook grote exporteurs blijken te zijn. Dit geldt voor Nederland, Duitsland en België, overigens alle drie netto importeur. Verder zijn Italië en Oostenrijk grote importeurs van beide bijna 80.000 slachtrunderen.

Bij de slachtrunderen is het Polen die de meeste lange afstandstransporten heeft. Polen exporteerde 1.553 keer. De meeste LAT gingen naar Kroatië, daarna Duitsland en Italië. Spanje exporteerde 1.509 keer, bijna alle keren naar Italië, de rest naar Frankrijk. Bijna alle LAT van Frankrijk, 1.385 zijn naar Italië gegaan. En Italië is ook in deze categorie de grootste importeur met 3.068 vrachten.

2.5.2 Motieven

Voor grote dieren zoals volwassen runderen is er minder prijsverschil in de slachtkosten, vandaar ook minder export voor de slacht.[19]

Polen heeft wel genoeg slachtcapaciteit, zelfs eigenlijk te veel, maar de Poolse slachthuizen hebben geen goede concurrentiepositie op de Europese markt. Ze krijgen in Polen 20-25% minder voor gewicht aan de haak en nog minder voor levend gewicht.[10]

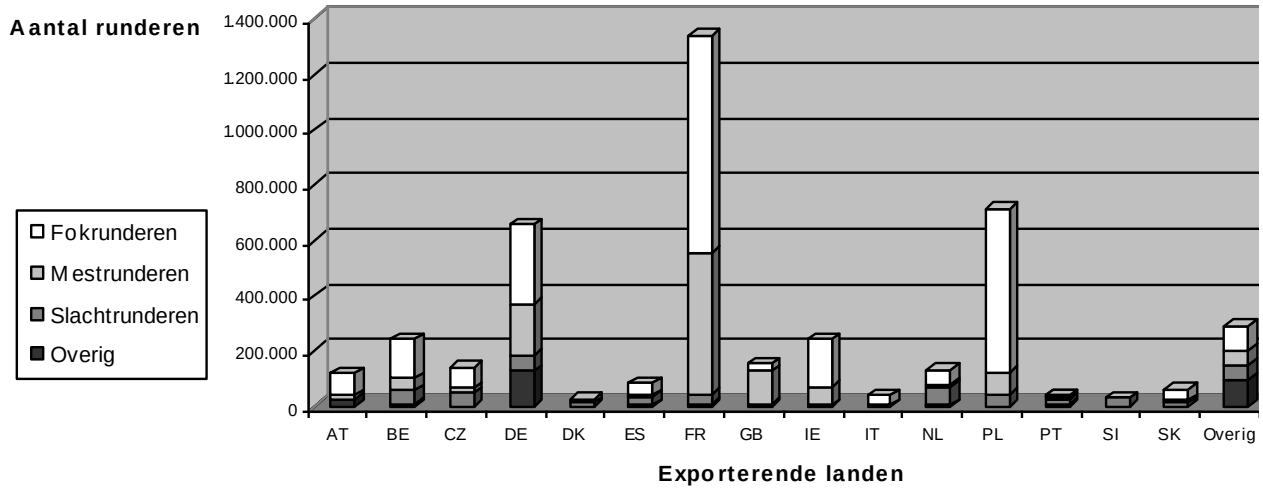
België zal blijven exporteren omdat er weinig slachthuizen en verwerkingsbedrijven in België zelf zitten.[12]

Duitsland heeft een voordeliger CAO, zij hadden tot 1 januari 2008 geen minimum loon voor Poolse werknemers, waardoor zij lagere arbeidskosten in slachterijen hadden.
In Italië is er een grote vraag naar vers vlees en eigen snit. Doordat het in eigen land is geslacht zien Italianen dit als kwaliteitskenmerk. Ook hebben ze een goede verwerkende industrie.[19]

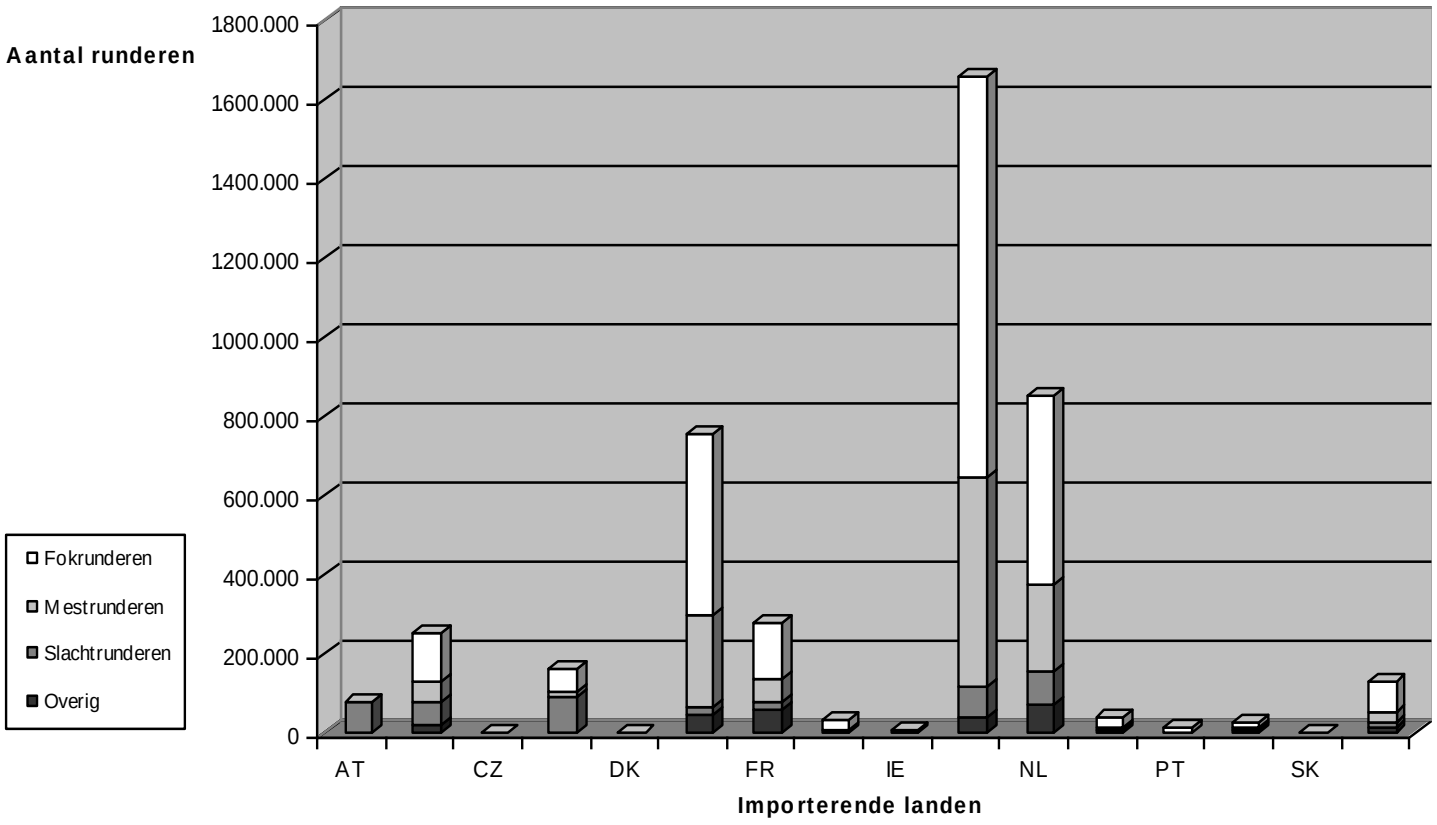
Tsjechië exporteert naar Duitsland en Oostenrijk omdat het aantrekkelijke slachtlanden zijn voor omliggende Oost Europese landen. Dit komt vooral doordat in de exporterende landen de betaling niet goed is geregeld, onzeker en traag. Ook de prijs is beter.[16,18] Van oorsprong zijn de banden van Oostenrijk met Oost Europa al goed.[19] Voor Tsjechië geldt dat de productiekosten van eigen slachthuizen erg hoog liggen en dus ook de kosten van de eindproducten, die kunnen niet concurreren met de internationale markt. Daarom worden de dieren levend geëxporteerd en de producten daarvan geïmporteerd. In Tsjechië is er vooral vraag naar goedkoop vlees, dus het goedkope vlees zal in Tsjechië zelf worden geslacht en de betere kwaliteit zal worden geëxporteerd. Slachthuizen kunnen ook zelf de dieren exporteren en dan de goedkope stukken terug kopen voor de lokale markt.[16,18] Er is wel een groeiend aantal bedrijven wat zich in Tsjechië vestigt en de hele keten beheerd, dit vermindert de transporten. Ondanks deze pogingen de sector te stabiliseren, blijft dat waarschijnlijk een wens. Er zal geen afname van exporten van productie- en slachtvee plaatsvinden.[16]

2.6 Overig

Ruim 260.000 runderen behoren tot een niet specifiek omschreven categorie. Deze zijn vooral geëxporteerd op de hierboven genoemde stromen. Litouwen is het enige nog niet eerder genoemd land wat in deze categorie wel veel transporteert, in totaal 50.000 runderen. De afstanden die de geëxporteerde runderen afleggen zijn wel lang. Bijna 20.000 runderen van Litouwen naar Spanje en ruim 16.000 naar België.

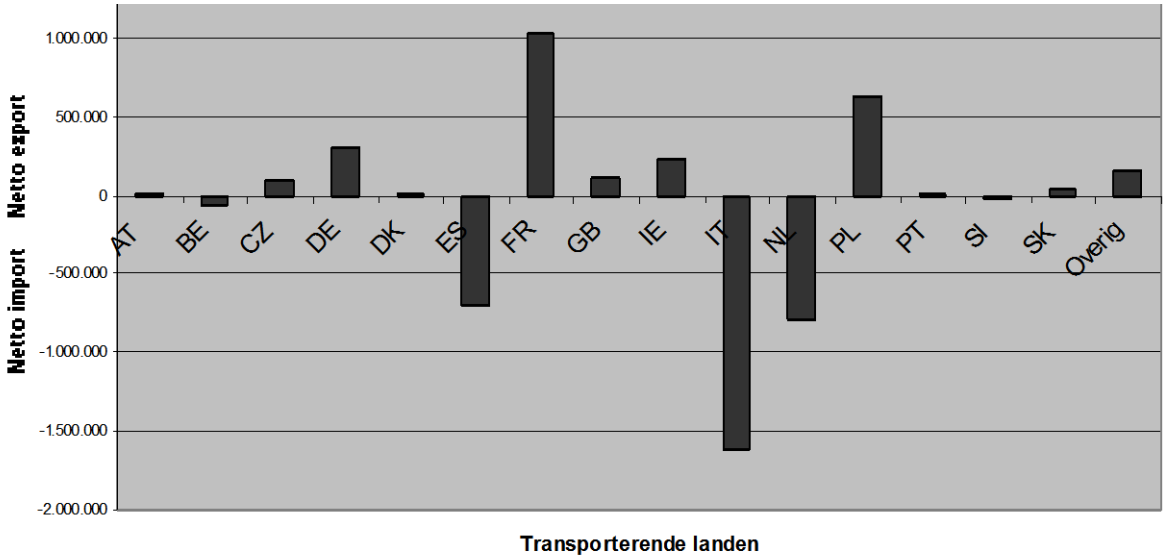
Figuur 1.3 Export van runderen binnen Europa per land in 2006

Figuur 1.4 Import runderen binnen Europa per land in 2006

2.7 Resultanten

In figuur 1.4 worden de resultanten per land weergegeven. De resultanten zijn berekend door de import van de export af te halen. Met deze uitkomsten is af te lezen of een land netto importeur of netto exporteur is. Oostenrijk, Denemarken en Portugal importeren ongeveer evenveel als ze exporteren. De grootste exporteur is Frankrijk, gevolgd door Polen. De grootste importeur is Italië, gevolgd door Nederland en Spanje. België en ook Oostenrijk zijn de enige landen die ongeveer evenveel importeren als exporteren. Echter uit voorgaande paragrafen is al wel gebleken dat het voornamelijk om grens wisselverkeer gaat. Portugal, Slovenië en Slowakije exporteren en importeren vrij weinig. Bij de andere landen is er wel een groot verschil tussen het aantal importen en exporten.

Figuur 1.5 Resultanten van rundvee-exporten per land in 2006

2.8 Selectiecriteria

In bijlage B1 zijn Europese kaarten opgenomen die per categorie de grootste stromen weergeven. In onderstaande tabel staat een overzicht van de minimale aantallen die geëxporteerd moeten zijn om geregistreerd te worden op deze kaart. In paragraaf 2.9 is de kaart weergegeven met het totale overzicht van de runderen.

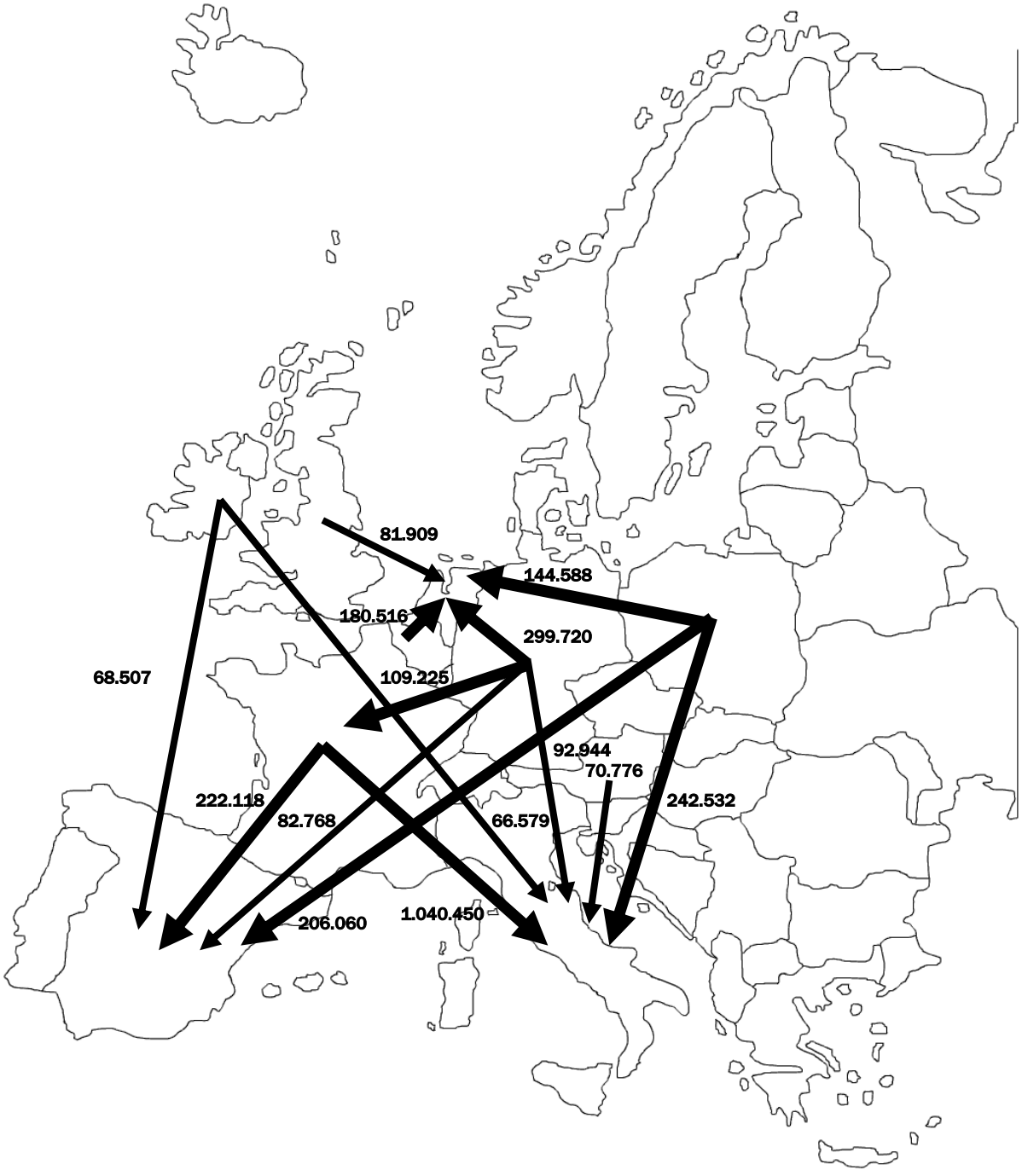
In de grafieken zijn alleen de landen weergegeven die in een van de categorieën met een pijl op de kaart staan aangegeven. De landen die in geen enkele categorie een pijl hebben zijn bij elkaar opgeteld en als ‘overig’ in de grafiek weergegeven.

Tabel 2 Selectiecriteria van runderen

	Kleine stroom	Grote stroom
Fokrunderen	>40.000	>100.000
Mestrunderen	>20.000	>50.000
Slachtrunderen	>10.000	>20.000
Totaal	>60.000	>100.000

2.9 Overzicht rundvee-exporten

Europese kaart met het totale overzicht van de grootste rundveetransportstromen

Een pijl geeft aan dat van het land waarvan de pijl vertrekt meer dan het bovenstaande minimum geëxporteerd heeft naar het land waar de pijl eindigt.

→ > 60.000

➡ > 100.000

2.10 Conclusie

De landen die veel fokrunderen exporteren, Frankrijk, Polen, Duitsland en Ierland, hebben allemaal veel ruimte om de runderen te houden, alleen het is kennelijk minder voordelig om die ruimte te benutten voor het afmesten. Dat kan zijn doordat in een ander land gespecialiseerde, intensieve klavermesterijen zijn, zoals in Nederland en Spanje. Hier kunnen ze effectiever worden vetgemest waardoor het meer geld oplevert als het zelf doen. Dit heeft vooral met kennis en historie te maken.
Het kan ook zijn dat een land een grote vraag heeft naar kalveren om in eigen land te worden gemest zodat het als 'eigen' product kan worden verkocht. Dit is een cultureel motief en geldt voor Italië. Ook het wel of niet veel eten van rundvlees is een cultureel aspect wat ook mee speelt in Groot-Brittannië, Polen en Tsjechië.
Bepaalde landen hebben een ras wat gewild is in andere landen. En omdat ze van oorsprong uit dat land komen, zijn in dat land de goede genetische eigenschappen. Zo heeft Frankrijk de vleesrassen Limousine en Charleroi en Oostenrijk de Siementhaler.
De export van slachtrunderen heeft in Oost Europa vooral te maken met de betaling. Landen zoals Polen, Tsjechië, Slowakije en Slovenië exporteren allemaal naar Duitsland en Oostenrijk. Dit zijn economisch stabielere landen, ze krijgen een hogere prijs voor de dieren en zijn ook zeker van de uitbetaling. In eigen land is dit vaak niet zo. Die slachterijen kunnen niet op tegen de concurrentie van grote slachterijen.
Ook wetgeving is van invloed. Bijvoorbeeld bij het doorvoeren van dieren omdat de wetgeving lossen op bepaalde plaatsen niet toe staat, zie België Nederland. Duitsland heeft voordeliger CAO in slachterijen.

Bij de lange afstandstransporten zijn het dezelfde grootste stromen als bij de gewone transporten. Enerzijds is dit logisch omdat er tussen die landen de meeste transporten plaatsvinden. Anderzijds betekent dit ook dat de grootste stromen veelal langer dan acht uur duren. En ook zijn er behoorlijk wat vrachten geregistreerd die tussen buurlanden waren, wat verder grens wisselverkeer is genoemd, maar ondertussen wel meer dan acht uur duurt.

De meeste exporten zijn van mestrunderen, (hier ook wel als fokrunderen geregistreerd). Het belangrijkste motief hiervoor is de specialisatie van de kalvermesterij die in Nederland, Spanje en Italië zit. Dit is echter lastig om aan te pakken. Er zouden ook in andere landen specialistische bedrijven kunnen worden neergezet en die dan door de huidige bedrijven laten ondersteunen. Maar dan moet dit natuurlijk wel geld voor hen opleveren. En de opzet van zo'n bedrijf moet ook groot zijn om het rendabel te maken, maar er komt meer bij kijken dan een bedrijf neerzetten en kalveren in stoppen. Het voer moet optimaal zijn voor een efficiënte groei, de infrastructuur om het voer te laten komen en kalveren af te voeren moet goed zijn, in bijvoorbeeld Nederland zijn er goede verzekeringen wat ook veel geld kan schelen en zo zijn er nog meer zaken die van invloed zijn. Maar stel dat er nu ook een goede mesterij in Oost Europa zou zitten dan blijft nog het probleem dat daar niet veel rundvlees wordt gegeten. Dus moet dan voorkomen worden dat ze alsnog worden geëxporteerd voor de slacht. Hiervoor zullen de prijzen omhoog moeten, betere betalingsregeling voor de boeren, hogere

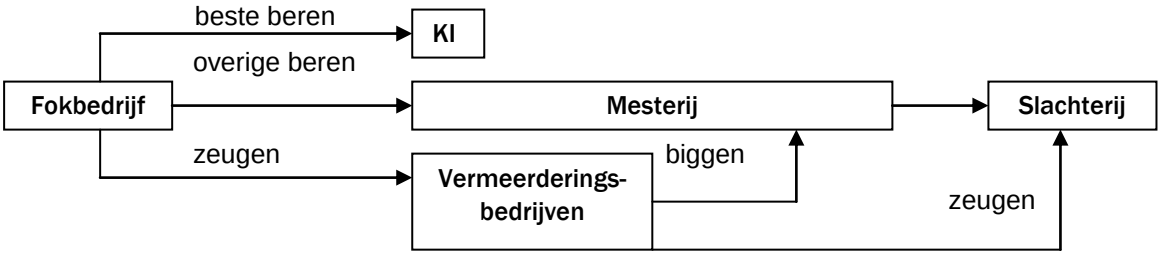
kwaliteit slachthuizen (grote investering) en dan moet het nog verkocht worden. Doordat de kalvermesterij door dezelfde kennis als de huidige mesterijen een goede kwaliteit heeft en de slachthuizen na de investeringen ook, moet het vlees natuurlijk wel als kwaliteitsproduct worden verkocht. Maar als een consument uit West Europa op een etiket van vlees ziet staan dat het uit Polen komt en daarnaast ligt voor dezelfde prijs een stuk vlees uit Nederland, dan denk ik dat het merendeel van de consumenten zal kiezen voor een Nederlands product omdat Nederland over het algemeen voor goede kwaliteit staat. Polen heeft die naam nog niet en moet dat nog gaan waarmaken. Het zal dus enige tijd duren voordat dat lukt en ook daar zullen investeringen in moeten worden gedaan.

3. Varkens

In dit hoofdstuk worden de drie onderzoeksvragen voor de varkens beantwoord. De eerste paragraaf zal de keten van de varkens toelichten. De tweede paragraaf beschrijft de soort transporten in het algemeen, de aantallen, de stromen, lange afstanden en algemeen geldende motieven. De derde, vierde en vijfde paragraaf gaan over respectievelijk de categorieën fokvarkens, mestvarkens en slachtvarkens waarbij van iedere categorie de grootste stromen, lange afstanden en motieven worden besproken. In de zesde paragraaf wordt de categorie overig behandeld. In paragraaf zeven zijn de resultanten weergegeven, hier kan afgelezen worden of een land netto exporterend of importerend. Paragraaf acht geeft de selectiecriteria weer die voor de kaart zijn gebruikt die in paragraaf negen afgebeeld staat. Op deze kaart zijn de grootste stromen van varkens aangegeven. En tot slot de conclusie van de varkens. In bijlage A2 staat de gebruikte data uit TRACES en in bijlage B2 alle kaarten van de varkens, uitgesplitst per categorie.

3.1 Keten varkens

Op een fokbedrijf van varkens worden de best gefokte beren geselecteerd, deze gaan naar de KI. De andere beren gaan naar de mesterij. Van de gefokte zeugen blijft een klein aantal op het bedrijf, het merendeel gaat naar vermeerderingsbedrijven. Op deze bedrijven produceren zeugen biggen voor het vlees. Deze zeugen zijn deels aangekocht van een fokbedrijf en deels eigen fok. Bijna alle biggen gaan daarna naar de mesterij en als ze ongeveer zes maanden zijn naar de slachterij. Sommige biggen blijven om zeugen te vervangen. Deze zeugen gaan dan naar de slachterij.[2,3]

Figuur 2.1 Schema keten varkens

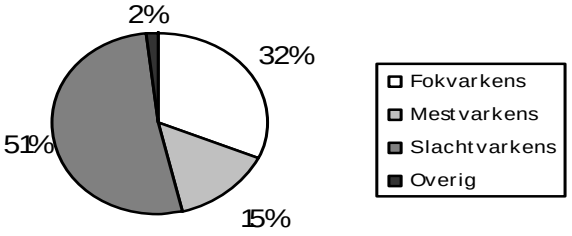
3.2 Algemeen

In deze paragraaf worden de stromen van varkens in het algemeen besproken en de verhouding tussen de categorieën van transportstromen. In het tweede gedeelte worden motieven besproken die voor alle categorieën gelden.

3.2.1 Stromen

In 2006 zijn er binnen Europa in totaal 21,7 miljoen varkens geëxporteerd. Een derde van deze transporten, omvat 6,8 miljoen varkens, zijn geëxporteerd voor het fokken. Er zijn 3,2 miljoen mestvarkens geëxporteerd, dit is 15% van het totaal. De meeste varkens zijn geëxporteerd in de categorie slachtvarkens. Het gaat om 11,2 miljoen varkens die goed zijn voor 51% van alle transporten. Bij de beantwoording van de vragen bleek dat er voor de categorie fokvarkens vaak argumenten werden genoemd die bij de categorie mestvarkens hoorden. Vandaar dat de stromen van de fokvarkens niet veel motieven heeft.

In totaal zijn de grootste stromen van Nederland naar Duitsland met 5,6 miljoen varkens, Denemarken Duitsland 5,3 miljoen, Nederland Spanje met 1,2 miljoen en dan Spanje Portugal ook met 1,2 miljoen.

Fokvarkens	6.844.729
Mestvarkens	3.197.241
Slachtvarkens	11.243.455
Overig	393.356
Totaal	21.678.781

Figuur 2.2 Verhouding van de transporten per categorie

Transporten die langer dan acht uur duren worden lange afstandstransporten (LAT) genoemd. In totaal werden 34.434 vrachten met varkens in 2006 geëxporteerd.
Het grootste aantal lange afstandstransporten komt overeen met de grootste stromen. Voor varkens is dat Nederland Duitsland, Denemarken Duitsland en Nederland Spanje. LAT komen dus ook voor tussen naast elkaar liggende landen. De meeste LAT waren in de categorie mestvarkens.

Tabel 3 Tabel lange afstandstransporten van varkens in 2006

	Aantal transporten in Europa	Aantal LAT* in Europa	% LAT in Europa
Fokvarkens	21.079	11.341	53,8%
Mestvarkens	7.766	4.264	54,9%
Slachtvarkens	67.220	18.829	28,0%
Overig	1.187	0	0,0%
Totaal	97.252	34.434	35,4%

* LAT staat voor Lange Afstandstransporten

3.2.2 Motieven

De motieven staan per categorie in de onderstaande paragrafen uitgewerkt.

3.3 Fokvarkens

De categorie fokvarkens bestaat bijna geheel uit gelten, dit zijn geslachtsrijpe biggen die voor de fokkerij bestemd zijn. Voor een klein gedeelte kunnen het ook beren zijn.[3]

3.3.1 Stromen

Bij de export van fokvarkens valt het op dat Nederland iets meer dan de helft van deze exporten op zich neemt, namelijk 3,63 van de 6,84 miljoen fokvarkens. Veel van deze varkens gaan naar Duitsland, namelijk 1,71 miljoen stuks. Verder gaan er van Nederland 818.000 naar Spanje en 304.000 naar zowel België als en 298.000 naar Italië en nog ruim 127.000 naar Polen en 112.000 naar Hongarije. Denemarken exporteert 2,61 miljoen fokvarkens waarvan 2,20 miljoen naar Duitsland gaan. De rest van de varkens gaan vooral naar Polen, 191.000, Italië, 75.000 en Tsjechië, Hongarije beide ruim 30.000. Duitsland exporteert zelf 237.000 fokvarkens waarvan naar Oostenrijk 48.000, naar Spanje 47.000 en naar Italië 37.000.

Opvallend is dat Duitsland met 3,94 miljoen echt veruit de grootste importeur is van fokvarkens. Gevolgd door Spanje met 904.000 fokvarkens. Op de derde plaats komt dan Italië met 506.000 fokvarkens. Gevolgd door België en Polen met beide ongeveer 350.000 fokvarkens.

De meeste lange afstandstransporten van fokvarkens kwamen uit Denemarken, namelijk 4.569 vrachten. Hiervan gingen er 3.600 naar Duitsland. Maar ook 113 naar Griekenland.
Uit Nederland kwamen 3.088 vrachten, en ruim een derde daarvan ging naar Spanje. Verder veel naar Italië en Duitsland. Opvallend was dat er ook 108 keer geëxporteerd is naar Roemenië.
Frankrijk had 1.988 LAT en die gingen naar Duitsland, Spanje en Italië.
De grootste importeurs van LAT waren Duitsland met 4.650 transporten, Spanje met 2.031 en Italië met 1.393 transporten.

3.3.2 Motieven

Nederland en Denemarken hebben zich gespecialiseerd in de biggenproductie. Het aantal biggen per zeug is heel hoog. Dit maakt de Nederlandse varkens aantrekkelijk in andere landen. Bovendien heeft Nederland een onderneming die een wereldspeler is in de varkensfokkerij. Vanwege de hoge kwaliteit van dit fokmateriaal zijn de biggen hiervan veel gevraagd.[3,19] Veel van deze varkens gaan naar Duitsland.

In zuid Duitsland is er kleinschalige productie ook vaak biologisch. Oostenrijk heeft ook een kleinschalige productie en een biggen tekort en betalen goed voor de Duitse biggen.[13]

Denemarken en Nederland zijn in de varkenshouderij grote concurrenten van elkaar. Alleen Denemarken heeft het voordeel dat het een artikel 10 status heeft van Aujeszky. Dit houdt in dat het land een bepaalde termijn vrij is geweest van deze dierziekte. Door deze status is de handel makkelijker tussen andere artikel 10 landen zoals Duitsland, Verenigd Koninkrijk en deels Frankrijk. Nederland heeft echter nog een artikel 9 status maar probeert ook een artikel 10 status te krijgen. Geografisch gezien ligt Denemarken ook gunstiger wat betreft dierziekten. Uiteindelijk ligt de prijs van Deense varkens onder die van de Nederlandse. De Denen hebben echter ook te maken met hoge arbeidskosten doordat de vakbonden van de vleesindustrie hoge eisen stellen. Dit zorgt voor meer automatisering en verplaatsing naar Duitsland.[13]
Italië is maar voor 65% zelfvoorzienend qua varkensvlees.[8]
In Spanje zit ook een vestiging van de Nederlandse toponderneming, dit zou de hoge export naar Spanje kunnen verklaren.[3]

Ook exporteren Denemarken en Nederland veel naar Hongarije. Hongarije importeert alleen goedkope varkens, dat sluit het meest aan bij de vraag van de consument.[6]
De export van Denemarken naar Tsjechië komt voornamelijk doordat er in Tsjechië een afname van het aantal zeugen is en het aantal biggen per zeug niet hoog ligt. De winst en kwaliteit van deze biggen zijn niet hoog. Denemarken kan veel biggen van een goede kwaliteit tegen een goede prijs leveren. De banden zijn goed tussen de landen en er zijn geen problemen op veterinaire gezondheid door de artikel 10 status van Denemarken. Voor de export van Nederland naar Slowakije gelden dezelfde motieven. Voor Nederland is het voordeel dat Slowakije geen artikel 10 status heeft, wat gemakkelijker exporteert. Echter binnenkort zal Slowakije deze status wel krijgen en dan zal de situatie waarschijnlijk wel veranderen. Er is wel een trend waarneembaar van verslechtering van de sector, afhankelijkheid van biggen en goedkoop varkensvlees. Er zal geen afname van exporten van productie- en slachtvee plaatsvinden.[16]

3.4 Mestvarkens

Onder de categorie mestvarkens vallen alle varkens die als bestemming een mesterij hebben. Dit zijn vrijwel altijd biggen van vermeerderingsbedrijven. Soms ook beren van een fokbedrijf maar deze gaan meestal niet op export.[1]

3.4.1 Stromen

Er worden relatief een stuk minder mestvarkens geëxporteerd, zo'n 3,20 miljoen. Van Denemarken naar Duitsland werden 1,35 miljoen varkens geëxporteerd. Van Nederland naar Duitsland 553.000 en van Nederland naar Spanje 325.000. Opvallend is verder de export van Ierland naar Groot-Brittannië. Verwacht wordt dat dit vooral transporten zijn naar Noord-Ierland.

Ook bij de mestvarkens steekt Duitsland er met kop en schouders boven uit. Duitsland importeerde 1,90 miljoen mestvarkens waarvan 1,35 miljoen uit Denemarken. De andere importeurs zijn hetzelfde

als bij de fokvarkens, alleen in een andere volgorde. Spanje is na Duitsland de grootste importeur met 398.000, gevolgd door Polen met 160.000, Italië 154.000 en België met 112.000 mestvarkens.

Van mestvarkens zijn er maar twee grote exporteurs die veel lange afstandstransporten hadden. Denemarken had 2.219 transporten die bijna allemaal naar Duitsland gingen en een klein beetje naar Polen. En Nederland had 1.356 LAT die erg verspreid waren naar onder andere Spanje, Duitsland, Polen, Italië en ook Slowakije. De importeurs waren Duitsland met 2.128 voornamelijk uit Denemarken en Spanje met 638 LAT voornamelijk uit Nederland.

3.4.2 Motieven

Duitsland importeert het meeste uit Denemarken en daarna uit Nederland. Duitsland heeft een grote mestvarkens productie en is daarvoor veel mestvarkens nodig. Nederland heeft zogenaamde mestplaatsen. Het aantal mestplaatsen in Nederland staat hiermee vast. Voor een mestvarken heb je meer productierechten nodig als voor een zeug met biggen. Hierdoor is het aantrekkelijker om biggen te produceren, waar er meer op een bedrijf van kunnen worden gehouden voor dezelfde rechten. En zolang er vraag naar is, zal er ook geproduceerd worden. Zowel Nederland als Denemarken hebben veel biggen per zeug dat zorgt voor een efficiënte productie.[3,13,19] Ook in Denemarken wordt de omvang van de varkensstapel beperkt door milieuwetgeving.[12] Een nadeel van de zeugen is dat de arbeidsproductiviteit hoger is dan bij mestvarkens en ook de stalinvestering.[13] De ontwikkeling is dat Nederland en Denemarken biggen blijven produceren en dat ze in Oost Europa blijven worden afgemest omdat daar de milieuwinst valt te behalen en de investeringen lager zijn. Maar de echte productie is zo specialistisch dat dit niet zomaar ergens anders ook kan worden gedaan.[19]

In Spanje zitten een aantal Nederlandse mesters, die geëmigreerd zijn toen in Nederland de mestplaatsen werden ingevoerd waardoor uitbreiding werd belemmerd. In Spanje was een grote vraag naar productie omdat men een structureel tekort had aan varkensvlees. De Spaanse overheid stimuleerde deze mesters.[3] In Spanje spelen er nog twee dingen mee. In de zomer is er een enorme vraag naar varkensvlees door alle toeristen die het land dan heeft. Waardoor ze exporteren in de winter en importeren in de zomer. Verder is de concurrentiekracht verticaal geïntegreerd in Spanje. Dat wil zeggen dat de gehele keten, van varkens tot hamlappen, in handen is van dezelfde eigenaar. Deze contracteert boeren dan voor de levering van varkens. Dit bevorderd de concurrentie en vakmanschap niet. Een nadeel t.o.v. Spanje is dat het voer de laatste jaren is gestegen, waardoor dit een groter onderdeel van de kosten is geworden. En in Spanje is de voerefficiëntie lager dan in Nederland.[13] Nederland kan snel varkens leveren, tegen een goede prijs/kwaliteitsverhouding. Ook als er iets mis is met een lading, proberen Nederlanders dat zo snel mogelijk te herstellen, in tegenstelling tot de Fransen die gaan zeuren. Nederlanders houden zich goed aan de wetgeving, is hygiënisch, lopen qua technologie en logistiek voorop en heeft een goed imago (altijd goed geweest, dus nu ook nog).[15]

De verwachting is dat de import van oost Europa de komende jaren zal toenemen, doordat ze zelf minder gaan produceren. Zeugen zijn moeilijker te houden dan mestvarkens. Dit wordt veroorzaakt door de te kleine producenten en te weinig management.[13] Ook kunnen landen zoals Nederland en Denemarken tegen een zeer concurrerende prijs veel en goede kwaliteit biggen leveren.[19]

De import van Italië zal de komende jaren verder afnemen. Mede door de toegenomen eisen voor streekproducten.[8, 13] Maar ook door de gestegen voer en energiekosten.[8]

3.5 Slachtvarkens

Veruit de meeste exporten zijn slachtvarkens, namelijk 51%. Onder deze categorie vallen alle biggen die zijn vetgemest en een kleine groep volwassen zeugen die geen biggen meer hoeven te produceren.

3.5.1 Stromen

Er zijn drie stromen die veruit de grootste zijn. Dat is van Nederland naar Duitsland. Deze weg legde in 2006 3,31 miljoen slachtvarkens af. Van Denemarken naar Duitsland werden bijna 1,47 miljoen varkens geëxporteerd. En van Spanje naar Portugal 1,20 miljoen slachtvarkens. Dit samen zijn 6 miljoen varkens dus meer dan de helft van alle slachtvarken transporten. Dit maakt dat Nederland met 4,03 miljoen, Denemarken met 2,08 miljoen en Spanje met 1,49 miljoen de grootste exporteurs zijn.

Duitsland importeert ook de meeste slachtvarkens, namelijk 5,03 miljoen. Nederland is met 1,10 miljoen slachtvarkens ook een grote importeur. Portugal importeert 1,20 miljoen slachtvarkens.

Ook in deze categorie had Denemarken de meeste LAT, 4.330 vrachten, waarvan weer de meeste naar Duitsland gingen en naar Nederland. Van Nederland ging de helft van de 4.069 LAT naar Duitsland, een kwart naar Italië, en een achtste naar Hongarije. Polen had 3.395 transporten die langer dan acht uur duurde en deze gingen bijna allemaal naar Hongarije en ruim 200 naar Litouwen. Spanje had 2.774 LAT die bijna allemaal naar Portugal gingen en een redelijk aantal naar Italië. Van de 2.155 transporten die uit Frankrijk vertrokken werden verspreid over onder andere Nederland, Italië en Duitsland.
De importeurs van LAT met slachtvarkens zijn Duitsland met 6.412 vrachten, voornamelijk uit Denemarken en Nederland. Hongarije met 3.560 vrachten uit voornamelijk Polen en Nederland. Italië heeft de importen weer gespreid over Nederland, België, Frankrijk en Spanje. En Portugal heeft voornamelijk LAT uit Spanje.

3.5.2 Motieven

Duitsland heeft ten opzichte van andere landen een aantal voordelen. Ten eerste heeft het een enorme overcapaciteit aan slachthaken. Ten tweede tot 1 januari 2008 hadden Poolse arbeiders geen minimum loon, waardoor de arbeidskosten in slachterijen veel lager waren.[3,13,19] Duitsland is

gespecialiseerd in de verwerking van varkensvlees en is voor deze grote industrie ook veel varkens nodig.[4]
In Denemarken wordt streng gelet op schouderwonden en doorligplekken bij varkens, hiervoor kunnen de producenten boetes krijgen. Ook de uitbetalingscapaciteit is gering, waardoor boeren soms lang op hun geld moeten wachten. Echter de boeren hebben ook levercontracten waar ze moeilijk onder uit kunnen.[14] Door de kleine thuismarkt groeit de export markt van Deense varkens.[13]
In Nederland worden meer varkens aangeboden dan er kunnen worden geslacht, vandaar export.[13]

Er zijn veel grote slachterijen in Nederland, Duitsland en Denemarken, er is dus ook grote concurrentie. Maar door steeds meer Europese regelgeving worden de prijsverschillen kleiner. De eenwording en uitbreiding van de EU bevordert de handel. Ook zijn er grote overnames geweest waardoor de Duitse concurrentiepositie verzwakt is.[13]

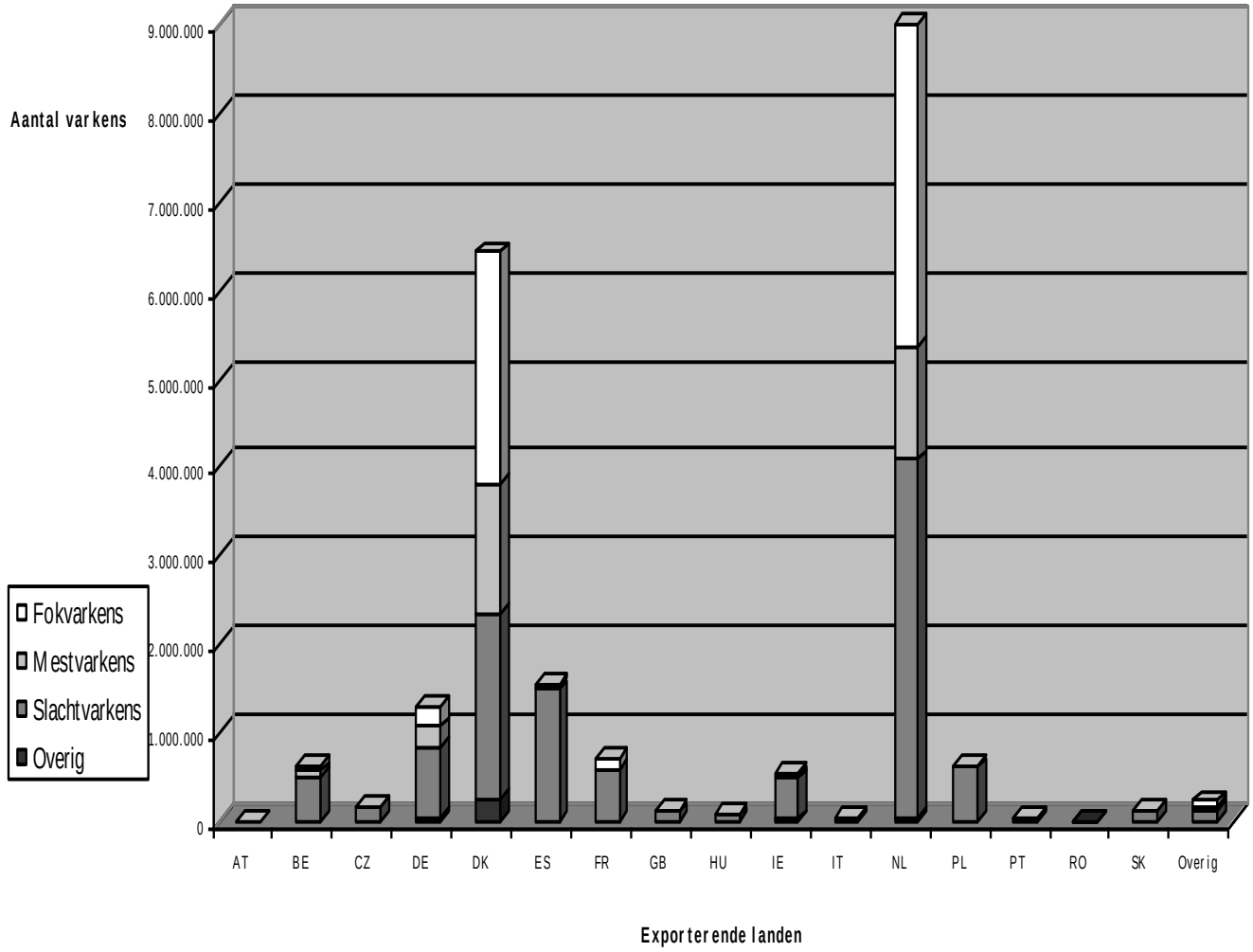
In Spanje is er grote onderbenutting van de slachtcapaciteit. Om de slachterijen enigszins rendabel te maken is import nodig. Ook kan het zijn dat door dierziekten tijdelijk geen aanvoer uit eigen land kan plaats vinden, dan zal er ook geïmporteerd moeten worden. Spanje exporteert echter zelfs meer. Dit heeft vooral te maken met dat ze in het buitenland, vooral Frankrijk en Italië, een betere prijs betalen.[15]

Italië heeft een grote vraag naar vers vlees. De Italianen denken dat als het in eigen land geslacht is, dat het een goede kwaliteit heeft en betrouwbaar is.[4] Italië heeft ook een grote verwerkende industrie en maakt veel gecertificeerde beschermde producten zoals parmaham. Of geïmporteerde varkens nou wel of niet worden gebruikt voor deze producten wordt verschillend gereageerd. De regels zijn namelijk al wel aangescherpt maar toch wordt het niet uitgesloten dat er nog steeds geïmporteerde varkens voor worden gebruikt. Door de hoge kosten van voer en energie is er wel een verschuiving waarneembaar van levende import naar import van vlees. Import blijft echter noodzakelijk om te voorzien in eigen consumptie maar ook in die van de verwerkende industrie.[8]

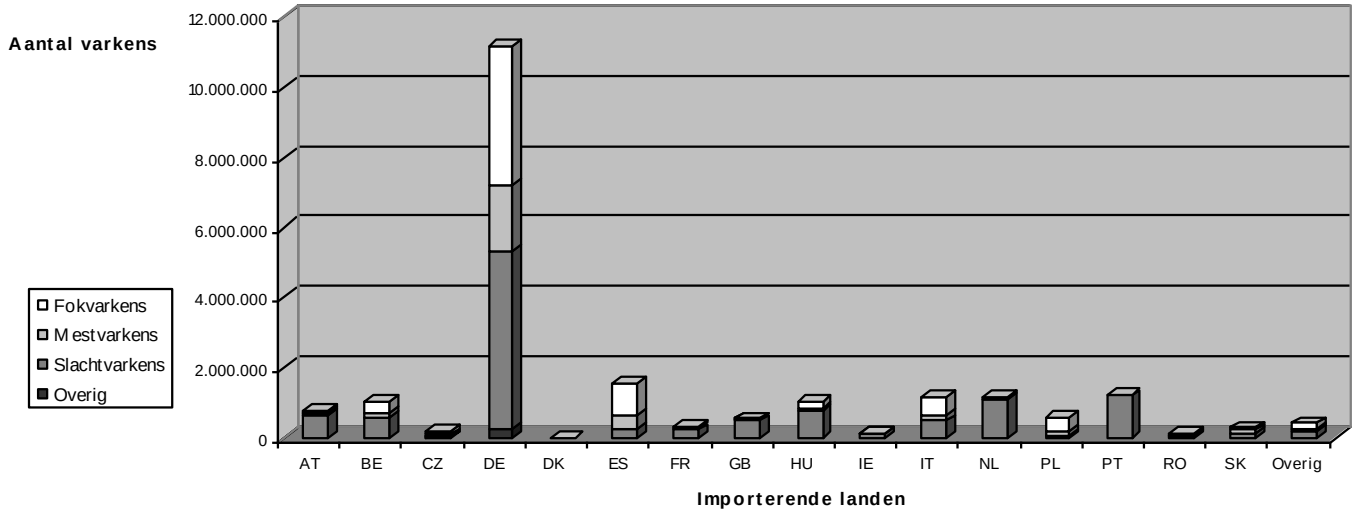
Polen is een grote varkensproducent. Vanwege de Aujeszky status kunnen levende varkens niet naar Duitsland, wel naar Hongarije. De Poolse varkens zijn vetter en dit slaat wel aan in Hongarije maar niet echt in West- Europa. Er is wel een tendens zichtbaar om in Polen meer magerder vlees te produceren.[9]

3.6 Overig

Bijna tweederde van de overige varkens is van Denemarken naar Duitsland geëxporteerd. De rest is verdeeld over kleine stroompjes.

Figuur 2.3 Export van varkens binnen Europa per land in 2006

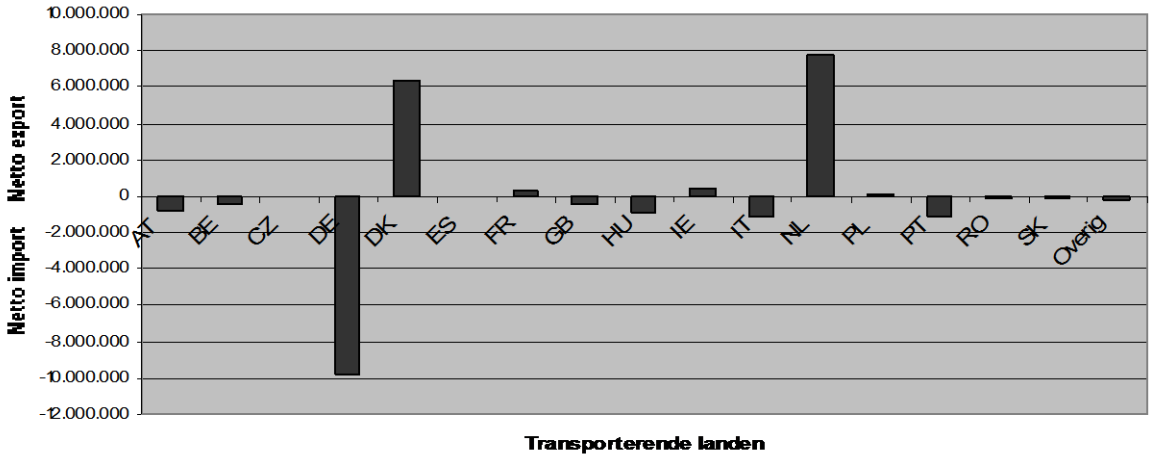

Figuur 2.4 Import varkens binnen Europa per land in 2006

3.7 Resultanten

Zoals ook al bleek uit de beschrijving van de import- en exportstromen, zijn er drie landen die er boven uit steken. Duitsland als groot importerend land, en Nederland en Denemarken als grote exporterende landen. In onderstaande figuur zijn de resultanten weergegeven. Deze geven aan of een land netto importeur is of netto exporteur.

Opvallend hieraan is dat Spanje veel fok- en mestvarkens importeert, samen bijna 1,3 miljoen en hiervan voor de slacht 1,2 miljoen exporteert naar Portugal. Zowel de import als de export van Spanje bedraagt 1,5 miljoen varkens. Verder is Duitsland netto importeur met 11,1 miljoen varkens aan import en 1,3 miljoen varkens aan export. Nederland is netto exporteur met 9 miljoen varkens voor export en 1,1 miljoen import. België importeert ook ongeveer evenveel als het exporteert.

Figuur 2.5 Resultanten van varkensexporten per land in 2006

3.8 Selectiecriteria

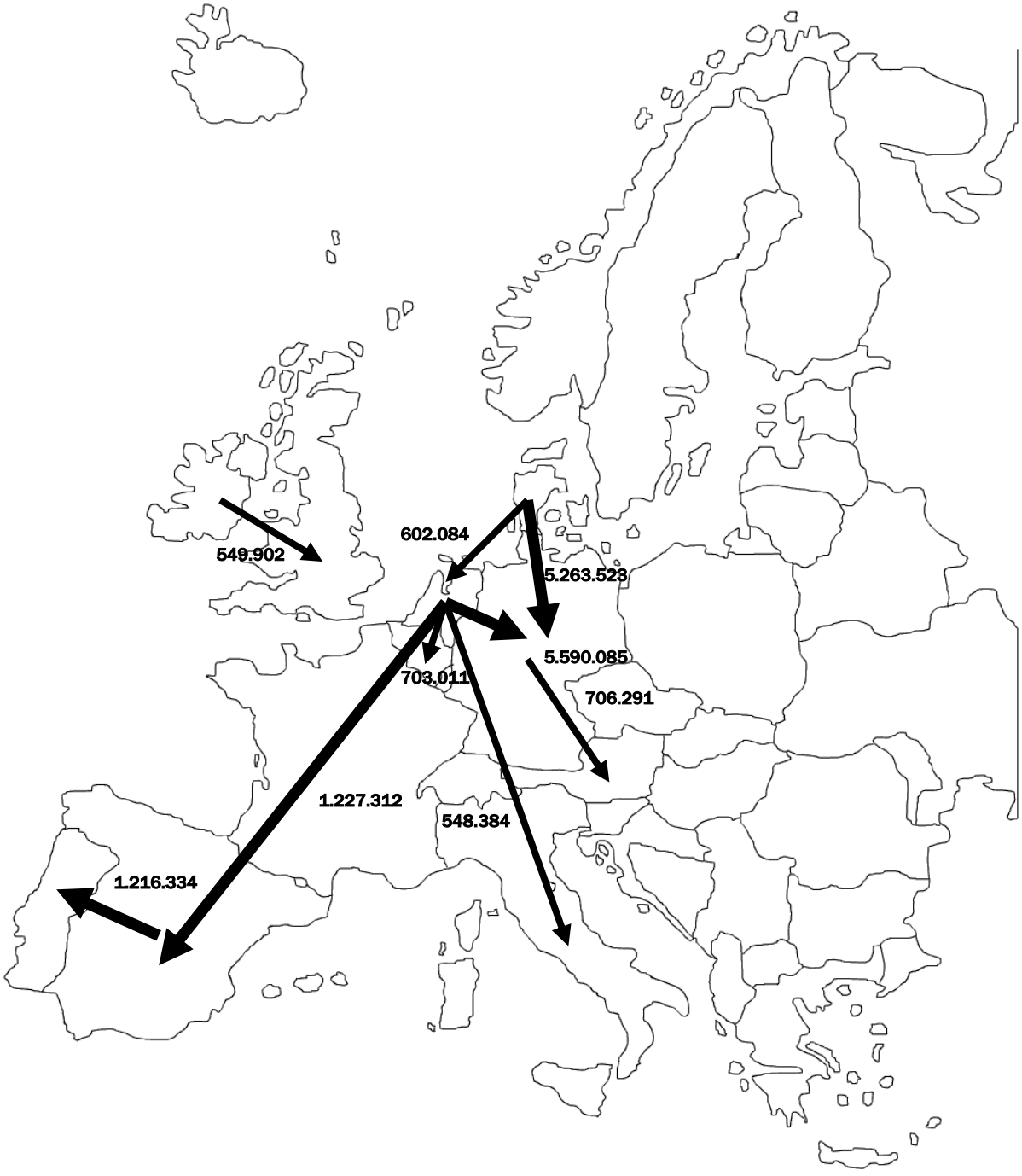
In bijlage B2 zijn Europese kaarten opgenomen die per categorie de grootste stromen weergeven. In onderstaande tabel staat een overzicht van de minimale aantallen die geëxporteerd moeten zijn om geregistreerd te worden op deze kaart. In paragraaf 3.9 is de kaart weergegeven met het totale overzicht van de grootste pluimvee transportstromen.

Tabel 4 Selectiecriteria van varkens

	Kleine stroom	Grote stroom
Fokvarkens	>100.000	>1.000.000
Mestvarkens	>30.000	>100.000
Slachtvarkens	>100.000	>1.000.000
Totaal	>500.000	>1.000.000

3.9 Overzicht varkensexporten

Europese kaart met het totale overzicht van de grootste varkens transportstromen

Een pijl geeft aan dat van het land waarvan de pijl vertrekt meer dan het bovenstaande minimum geëxporteerd heeft naar het land waar de pijl eindigt.

→ > 500.000

➡ > 1.000.000

3.10 Conclusie

Bij varkens liggen veel argumenten aan de transportredenen ten grondslag. Wetgeving is er een van. Zo worden in Nederland en Denemarken de boeren gestimuleerd biggen te produceren in plaats van vleesvarkens te houden door middel van milieuwetgeving. In Denemarken is er ook streng toezicht op indicatoren van dierenwelzijn, slechtere dieren worden hierdoor geëxporteerd.
Het is vrij lastig om te gaan concurreren met bedrijven die zich al zo lang gespecialiseerd hebben in een bepaald onderdeel.
De status van Aujeszky speelt ook een belangrijke rol bij de redenen voor de keuze van een bepaald land. Tussen landen met dezelfde status loopt de handel makkelijker.
Contracten bepalen ook grotendeels waar de handel naar toe gaat. Deze contracten kunnen ook al lange tijd geleden gesloten zijn zoals veel exporten naar Spanje en Italië.
De export van slachtvarkens heeft te maken met overcapaciteit zoals in Duitsland, maar ook met prijs- en betalingsverschillen. Boeren vinden natuurlijk de hoogste prijs belangrijk maar ook dat er op tijd en met zekerheid betaald wordt. Ook cultuur is van invloed. De vraag naar vers vlees, als kwaliteitskenmerk. Of om de verwerkende industrie te voorzien van voldoende vlees.

Bij de lange afstandstransporten zijn het dezelfde grootste stromen als bij de gewone transporten. Enerzijds is dit logisch omdat er tussen die landen de meeste transporten plaatsvinden. Anderzijds betekent dit ook dat de grootste stromen veelal langer dan acht uur duren. En ook zijn er behoorlijk wat vrachten geregistreerd die tussen buurlanden waren, wat verder grens wisselverkeer is genoemd, maar ondertussen wel meer dan acht uur duurt.

Varkens worden het meest geëxporteerd voor de slacht. Omdat er bij de export van slachtvarkens veel motieven van invloed zijn op de transportstromen is het lastig om daar een grote oplossing voor te bedenken. De overcapaciteit van Duitsland wordt vooral gevuld door Nederlandse en Deense varkens, dit zijn ook wel eens LAT maar niet vaak en waarschijnlijk niet heel lang. De Duitse overheid zou kunnen proberen een aantal slachthaken af te kopen, maar als het meer oplevert om ze te houden zal geen enkele slachterij zich laten uitkopen. De vraag naar vers vlees in Italië is een cultureel aspect maar zit eigenlijk een beetje tussen de oren. Een voorlichtingscampagne over de veiligheid en betrouwbaarheid van buitenlands vlees zou kunnen helpen om de Italiaanse consument te overtuigen dat het geïmporteerde vlees ook goed is. De oost Europese landen moeten een goed betalingssysteem opzetten, zodat er niet meer geëxporteerd wordt omdat boeren niet zeker zijn van wanneer ze hun geld krijgen. De prijsverschillen tussen slachterijen kunnen steeds kleiner worden door meer Europese afspraken te maken. Het gevaar hiervan is echter dat als de markt steeds uniformer wordt, de concurrentie steeds minder wordt. Dat is slecht voor de prijzen.

Zolang er vraag is naar biggen in Europa is het ook moeilijk om de biggenproductie van Nederland en Denemarken te verminderen. Er is wel een groei van transporten zichtbaar naar nieuwe lidstaten en als deze trend zich blijft doorzetten wat wel waarschijnlijk is moet er wel een beperking worden opgelegd. Deze transporten gaan echt over grote afstanden wat qua dierenwelzijn niet verantwoord is.

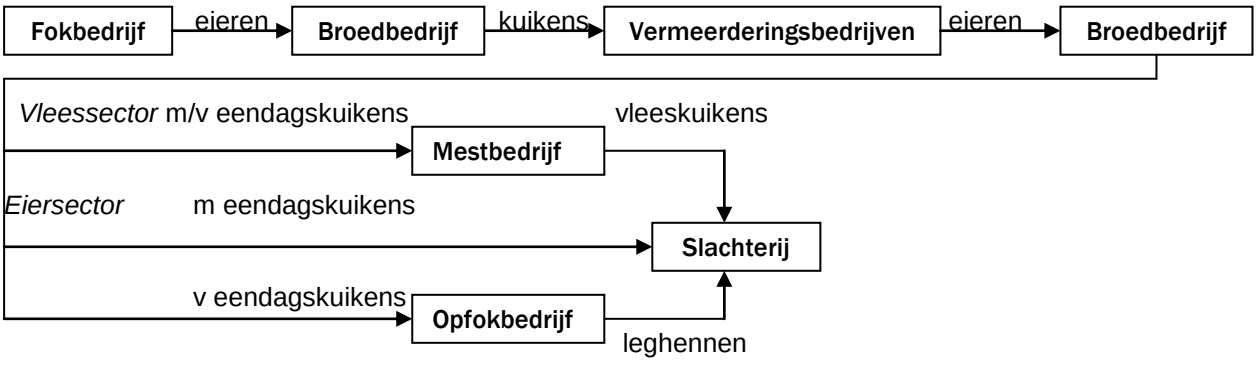
Maar omdat er vraag en aanbod is, wat het beginsel is van een vrije handel, kan dat niet zomaar worden verboden. Een mogelijkheid is wel om het aantal uren dat er getransporteerd mag worden te reduceren. En misschien als Nederland een artikel 10 status krijgt heeft dat ook invloed op de export naar landen zonder artikel 10 status.
Wat betreft de importen van Spanje in de zomermaanden het volgende. Er zullen nauwelijks toeristen zijn die zich er van bewust zijn dat de varkens voor hun vlees levend wordt geïmporteerd. En als ze het wel weten zullen er maar heel weinig toeristen zijn die op vakantie daar rekening mee gaan houden en minder vlees gaan consumeren. Er zou overwogen kunnen worden om meer vlees in plaats van levende dieren te importeren. Als dat hogere kosten met zich mee brengt kan dat worden doorberekend aan de consument. Voor toeristen maakt dat toch niet zoveel uit.
De strenge controle in Denemarken op krassen en doorligplekken is goed bedoeld, maar het is ook logisch dat er om die reden export plaats vind. Niemand zit te wachten op minder geld of een boete. Dit zou theoretisch gezien kunnen worden opgelost door Europese afspraken door in alle landen hier strenger op te letten. In praktijk zullen er altijd slachterijen blijven die een oogje dicht knijpen. Hier ligt volgens mij een taak voor de nationale controlerende instanties.

4. Pluimvee

In dit hoofdstuk worden de drie onderzoeksvragen voor het pluimvee beantwoord. De eerste paragraaf zal de keten van het pluimvee toelichten. De tweede paragraaf beschrijft de soort transporten in het algemeen, de aantallen, de stromen, lange afstanden en algemeen geldende motieven. De derde, vierde en vijfde paragraaf gaan over respectievelijk de categorieën fokpluimvee, mestpluimvee en slachtpluimvee waarbij van iedere categorie de grootste stromen, lange afstanden en motieven worden besproken. In de zesde paragraaf wordt de categorie overig behandeld. In paragraaf zeven zijn de resultanten weergegeven, hier kan afgelezen worden of een land netto exporterend of importerend. Paragraaf acht geeft de selectiecriteria weer die voor de kaart zijn gebruikt die in paragraaf negen afgebeeld staat. Op deze kaart zijn de grootste stromen van het pluimvee aangegeven. En tot slot de conclusie. In bijlage A3 staat de gebruikte data uit TRACES en in bijlage B3 alle kaarten van het pluimvee, uitgesplitst per categorie.

4.1 Keten pluimvee

Onder pluimvee worden kippen, ganzen, eenden, kalkoenen, parelhoenders, fazanten en struisvogels verstaan. Alle soorten worden op grote schaal gehouden voor het vlees. Kippen worden ook nog gehouden voor de eieren. De productieketen van eieren is aan het einde anders dan van vlees. De productiekolom voor beide sectoren begint bij de fokbedrijven. Door diverse rassen met gewenste eigenschappen te selecteren en met elkaar te kruisen, ontstaat er pluimvee met steeds betere eigenschappen. De eieren gaan van een fokkerij naar een broederij. Hier worden de eieren uitgebroed in broedmachines. De kuikens die worden geboren, gaan vervolgens naar vermeerderingsbedrijven. Dit zijn bedrijven waar hennen en hanen worden gekruist. De uiteindelijk gewenste broedeieren worden vervolgens weer uitgebroed bij een broederij en de kuikens die uit deze eieren worden geboren, zijn de zogeheten eendagskuikens. Vanaf deze fase verloopt het proces in de vleeskuikensector anders dan in de legsector. In de vleessector worden de eendagskuikens op de dag van de geboorte naar de mesterij gebracht. Na zes weken gaan ze naar de slachterij. In de eiersector worden de hennen en de hanen meteen na de geboorte gescheiden. De hanen worden direct gedood en de hennen gaan naar een opfokbedrijf.[2,3]

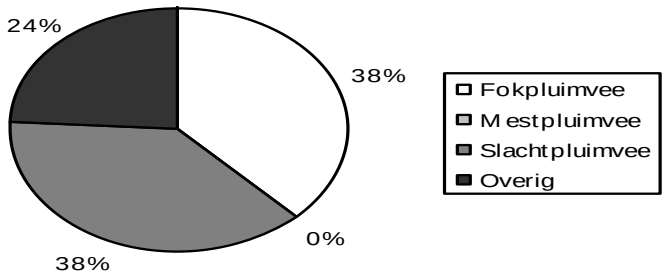
Figuur 3.1 Schema keten pluimvee

4.2 Algemeen

In deze paragraaf worden de stromen van varkens in het algemeen besproken en de verhouding tussen de categorieën van transportstromen. In het tweede gedeelte worden motieven besproken die voor alle categorieën gelden.

4.2.1 Stromen

De aantallen van pluimvee zijn veel groter dan die van runderen en varkens. Dat komt mede doordat pluimvee veel kleiner is en er dus veel meer dieren in dezelfde ruimte passen. Er zijn binnen Europa 794,23 miljoen stuks pluimvee geëxporteerd. Er is ongeveer evenveel fokpluimvee als slachtpluimvee geëxporteerd, beide bedroegen 38% van de totale transporten. Mestpluimvee is er verwaarloosbaar geëxporteerd. De categorie overig is opvallend groot, dit omvat 24% van de transporten.

Fokpluimvee	299.740.019
Mestpluimvee	50
Slachtpluimvee	302.002.380
Overig	192.483.962
Totaal	794.226.411

Figuur 3.2 Verhouding van de transporten per categorie

Transporten die langer dan acht uur duren worden lange afstandstransporten (LAT) genoemd. In totaal werden 10.687 vrachten met pluimvee in 2006 geëxporteerd. Het grootste aantal lange afstandstransporten komt overeen met de grootste stromen. Voor pluimvee is dit van Nederland naar Duitsland vice versa en van Portugal naar Spanje.
LAT komen dus ook voor tussen naast elkaar liggende landen. Er is relatief het meeste fokpluimvee getransporteerd.

Tabel 5 Tabel lange afstandstransporten van pluimvee in 2006

	Aantal transporten in Europa	Aantal LAT* in Europa	% LAT in Europa
Fokpluimvee	17.706	6.301	35,6%
Mestpluimvee	1	0	0
Slachtpluimvee	45.320	2.904	6,4%
Overig	9.432	1.482	15,7%
Totaal	72.459	10.687	14,7%

* LAT staat voor Lange Afstandstransporten

4.2.2 Motieven

De motieven staan per categorie in de onderstaande paragrafen uitgewerkt.

4.3 Fokpluimvee

De categorie fokpluimvee bestaat alleen uit eendagskuikens, dit kunnen hanen en hennetjes zijn voor de vleesproductie of hennetjes voor de eierproductie. Bij deze categorie zit ook het mestpluimvee.

4.3.1 Stromen

De grootste stroom fokpluimvee gaat van Nederland naar Duitsland van 96,48 miljoen stuks. Andere twee grote stromen zijn van Tsjechië 32,46 miljoen naar Slowakije en van Frankrijk 11,24 miljoen naar Spanje. In totaal exporteert Nederland 119,65 miljoen pluimvee, Tsjechië 56,23 miljoen en Frankrijk 49,1 miljoen fokpluimvee. Daarna zijn de grootste exporteurs Groot-Brittannië met 16,1 miljoen naar voornamelijk Ierland en Nederland en Slowakije met 13,7 miljoen dieren naar vooral Tsjechië.

Duitsland is verreweg de grootste importeur van fokpluimvee met 106,32 miljoen stuks. Gevolgd door Slowakije met 33,77 miljoen, die overigens relatief het meeste fokpluimvee importeert. Polen importeert 29,44 miljoen fokpluimvee. Nederland, Spanje, België, Tsjechië, Groot-Brittannië, Polen en Italië importeren allemaal ruim 10 miljoen.

Echt veruit de meeste fokpluimvee dat over lange afstanden wordt vervoerd komt uit Frankrijk. Van de 4.002 transporten gaat de een vierde naar Spanje, en verder naar Portugal, Duitsland en Italië. Tsjechië heeft 782 LAT waarvan de helft naar Polen en een kwart naar Duitsland. Van Italië gaan er 746 transporten verder dan acht uur, waarvan ongeveer de helft naar Griekenland en een deel naar Polen. De grootste importeur van LAT is Spanje met 1.117 transporten, voornamelijk uit Frankrijk.

4.3.2 Motieven

Bij pluimvee zijn er maar een paar fokbedrijven in de wereld die de eerste broedbedrijven van kuikens voorzien. De zogenaamde grootouderdieren. Deze staan in Nederland, Frankrijk, Duitsland en Groot-Brittannië.[13]

De grootste stroom fokpluimvee gaat van Nederland naar Duitsland. Hiervan ligt de grootste oorzaak in de wetgeving. Nederland heeft ook bij kippen productierechten, waardoor het voordeliger is ze in Nederland te fokken, in Duitsland te mesten en vervolgens weer in Nederland te slachten.[13]

De transporten tussen Tsjechië naar Slowakije zijn vaak nog handelsstromen die er al waren toen het nog één land was.[6,16]

Zowel in Spanje als in Portugal is er een vraag naar grote dieren. Die hebben ze in Frankrijk tegen een goede prijs.[15] Spanje en Portugal importeren uit Frankrijk fokpluimvee vanwege de goede prijs.[15]

Verder exporteert Frankrijk nog naar Groot-Brittannië, België en Italië. Frankrijk heeft een hele historie in de pluimveesector, zeker in de fokkerij. Vooral leghennen, parelhoenders, eenden en een langzamer groeiende kip.[20]

4.4 Mestpluimvee

In deze categorie zouden alle eendagskuikens van de vleessector moeten zitten. Echter door een fout in het registratiesysteem zijn ze allemaal bij de categorie fokpluimvee gekomen. Hierdoor zijn er in 2006 slechts 50 dieren in de categorie mestpluimvee geëxporteerd. Van Frankrijk naar Italië. Van dit transport is geen motief bekend.

4.5 Slachtpluimvee

De categorie slachtpluimvee bestaat voornamelijk uit vleeskuikens, leghennen, (groot)moeder ouderdieren. De mannelijke eendagskuikens van de eierproductie worden meestal zo dichtbij mogelijk geslacht, zij hebben geen economische waarde.[3]

4.5.1 Stromen

Binnen de slachttransporten zijn er drie grootste stromen te herkennen. Dit betreft de stroom van Duitsland naar Nederland van 127,87 miljoen slachtdieren. Van Nederland naar België werden 80,51 miljoen dieren geëxporteerd. En van Frankrijk naar België 36,31 miljoen slachtpluimvee. De grootste exporteurs van slachtpluimvee zijn dan ook Duitland met 138,83 miljoen, Nederland met 86,74 miljoen, Frankrijk met 40,31 miljoen en Tsjechië met 10,69 miljoen.

Nederland importeert het meeste slachtpluimvee, namelijk 135,51 miljoen, maar België importeert relatief het meeste met 122,28 miljoen. Met beduidend lagere import volgt dan Duitsland met 14,53 miljoen en Polen met 10,67 miljoen slachtpluimvee.

Voor slachtpluimvee zijn er twee landen die veel LAT hebben. Dat is van de 1.081 transporten uit Nederland, driekwart naar België. En van Denemarken van de 685 LAT voornamelijk naar Duitsland. België had in totaal 925 vrachten geïmporteerd die langer als acht uur gereden had. En Duitsland 817 keer.

4.5.2 Motieven

Zoals ook gemeld bij de beschrijving van de stromen van fokpluimvee, dit zijn dieren die in Nederland gefokt zijn, in Duitsland gemest, en weer in Nederland worden geslacht. De kleinere stroom van Nederland naar Duitsland bestaat uit grensverkeer maar ook uit kalkoenen, ongeveer een miljoen. Nederland heeft zelf geen kalkoenslachterij meer en Duitsland een hele grote.[13]

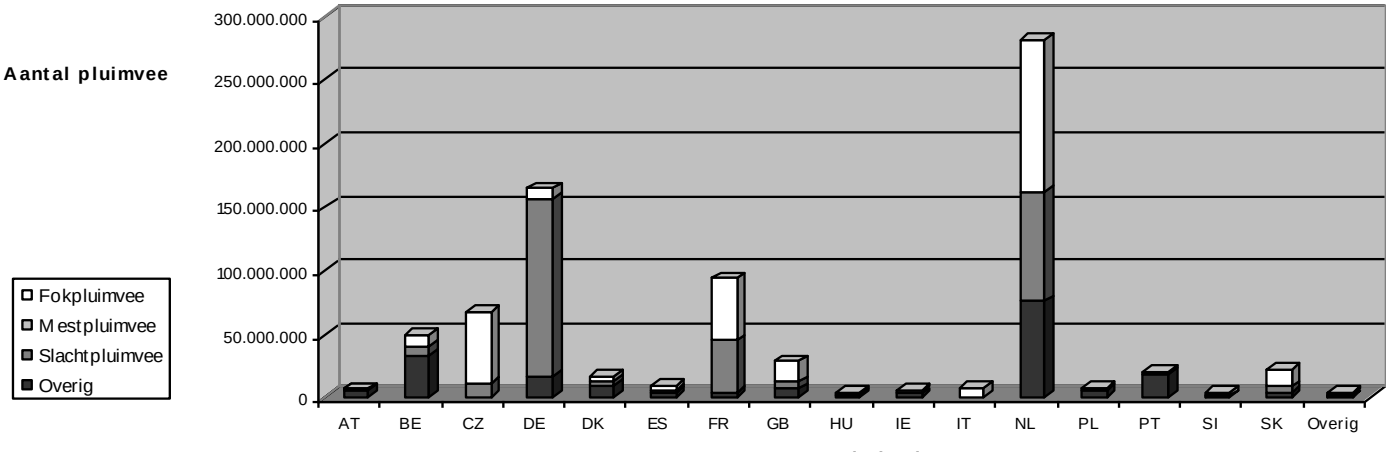
België importeert zoveel slachtpluimvee omdat het een grote oude leghennen slachterij heeft. Het wisselverkeer tussen Nederland en België is niet efficiënt, maar België wil de keuzevrijheid hebben.[13] Vanuit het noorden van Frankrijk worden ook veel slachtpluimvee naar België geëxporteerd. Dit heeft te maken met de contracten die zijn gesloten met slachterijen. Voor sommige Fransen is het interessanter om met de Belgen te werken. In Frankrijk zijn door omstandigheden een aantal bedrijven gesloten waardoor de macht van België toegenomen is.[20]
De import van Nederland uit Denemarken zijn voornamelijk ouderdieren.[13] Denemarken exporteert ook omdat er in de Deense slachterijen streng wordt gelet op voetzoollaesies, dit levert minder geld op. Ook biedt Nederland een betere prijs voor de dieren.[14]

Polen importeert meestal slachtpluimvee van een mindere kwaliteit. De stroom van Nederland naar Polen zal dan ook voornamelijk bestaan uit oude moederdieren. Die worden daar geslacht omdat er vraag naar is en de slachtkosten laag zijn.[13] In Tsjechië wordt pluimvee op grote schaal geproduceerd, in tegenstelling tot Polen, hier wordt pluimvee op kleine schaal op familie boerderijen gehouden. Slachterijen hebben om vele redenen liever de grote hoeveelheden pluimvee tegelijk. De vraag naar pluimveevlees is stagnerend in Tsjechië en er is dus een overproductie van pluimvee die lage prijzen veroorzaakt op de lokale markt. De Slowaakse markt (ook grootschalig) ondergaat grote structurele veranderingen waardoor meer voorzieningen aan Tsjechische of internationale bedrijven toebehoren. Dit verklaart het wisselverkeer. De slachtkosten zijn hoog, eindproducten duur en niet concurrerend op de internationale markt. De trend is toename import goedkoop pluimveevlees, afname hennen en vleeskippen, afname export van slachtpluimvee. De uitbraken van vogelgriep in Tsjechië bevorderen deze ontwikkeling.[16]

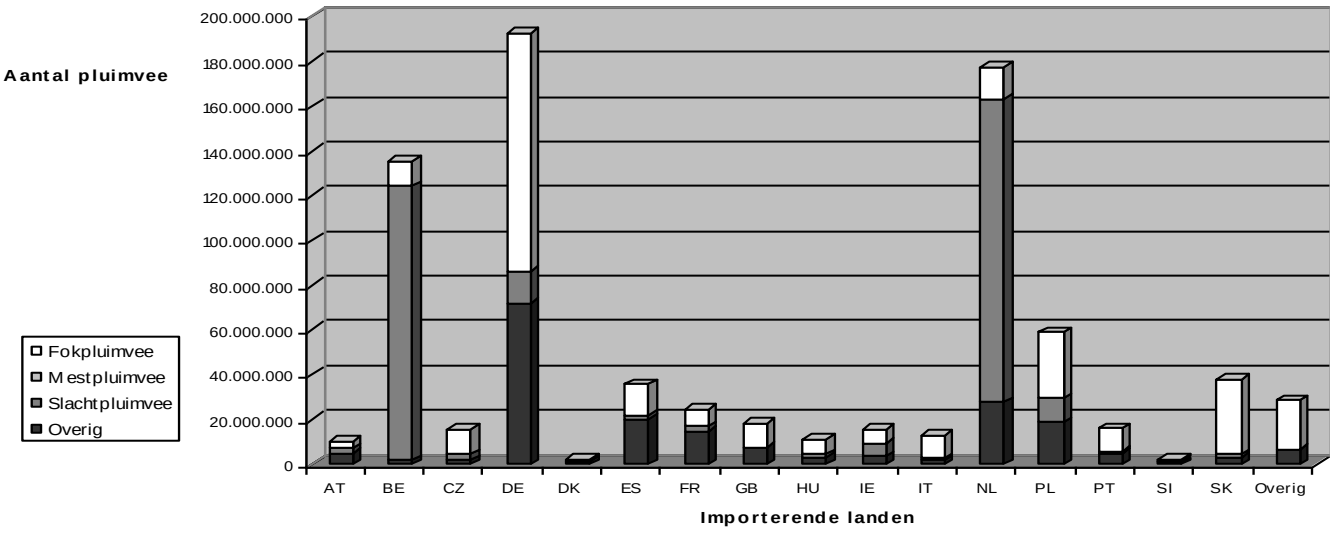
Slovenië was vroeger deel van Oostenrijk, waarschijnlijk zijn de handelsrelaties uit die tijd. De import van Hongarije uit Slowakije is allemaal voor eigen markt. De slachterijen staan niet heel goed aangeschreven en kunnen niet internationaal concurreren.[6]

4.6 Overig

Er zijn 192,4 miljoen dieren geëxporteerd met een andere bestemming. België exporteerde naar Nederland 17,9 miljoen en naar Frankrijk 12,9 miljoen. Van Portugal naar Spanje werden 18,5 miljoen en van Nederland naar Duitsland werden 65,9 miljoen pluimvee geëxporteerd.

Figuur 3.3 Export van pluimvee binnen Europa in 2006

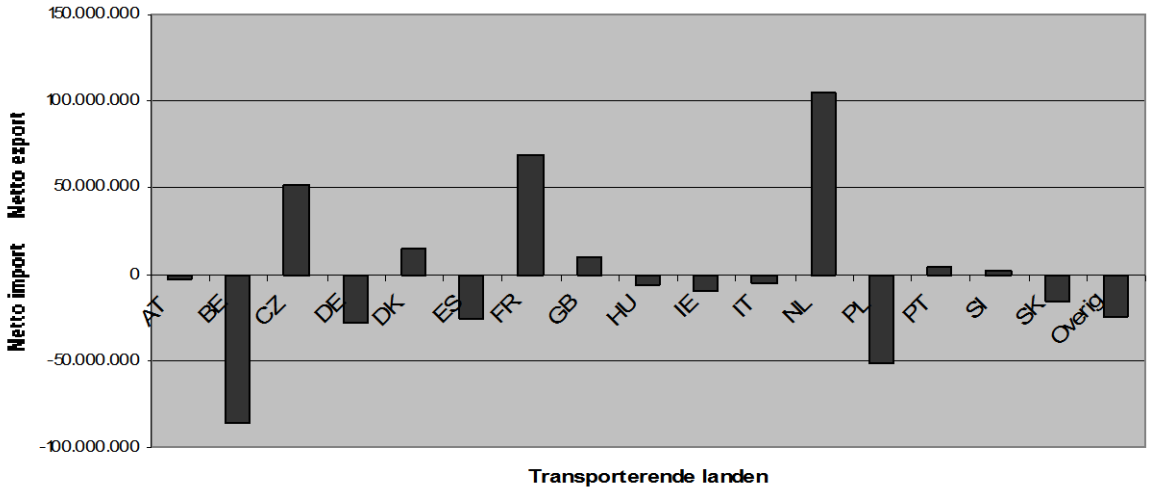

Figuur 3.4 Import van pluimvee binnen Europa per land in 2006

4.7 Resultanten

In figuur 3.5 worden de resultanten per land weergegeven. De resultanten zijn berekend door de import van de export af te halen. Met deze uitkomsten is af te lezen of een land netto importeur of netto exporteur is. De grootste netto importeur is België, vooral door de grote import van slachtpluimvee. Op afstand gevolgd door Polen die vooral fokpluimvee heeft geïmporteerd. Er zijn drie grote netto exporteurs. Dat is Nederland, die een zowel hoge export als hoge import cijfers had, maar uiteindelijk een netto exporteur is. Frankrijk exporteerde ongeveer evenveel fok- als slachtpluimvee en

Tsjechië exporteerde vooral fokpluimvee. Groot-Brittannië en Portugal importeren ongeveer net zoveel als ze exporteren en staan dus netto erg laag.

Figuur 3.5 Resultanten van pluimvee-exporten per land in 2006

4.8 Selectiecriteria

In bijlage B3 zijn Europese kaarten opgenomen die per categorie de grootste stromen weergeven. In onderstaande tabel staat een overzicht van de minimale aantallen die geëxporteerd moeten zijn om geregistreerd te worden op deze kaart. In paragraaf 4.9 is de kaart weergegeven met het totaal overzicht van de grootste pluimvee transportstromen.

Figuur 6 Selectiecriteria van pluimvee

	Kleine stroom	Grote stroom
Fokpluimvee	>5.000.000	>10.000.000
Mestpluimvee	-	-
Slachtpluimvee	>1.000.000	>10.000.000
Totaal	>10.000.000	>100.000.000

4.9 Overzicht pluimvee-exporten

Europese kaart met het totale overzicht van de grootste pluimvee transportstromen

Een pijl geeft aan dat van het land waarvan de pijl vertrekt meer dan het bovenstaande minimum geëxporteerd heeft naar het land waar de pijl eindigt.

→ > 10.000.000

➡ > 100.000.000

↔ Beide landen exporteren naar elkaar

4.10 Conclusie

Bij pluimvee wordt er veel fokpluimvee geëxporteerd omdat er maar een paar bedrijven in Europa zijn die zich daar gespecialiseerd in hebben. De export van Nederland naar Duitsland van vleeskuikens wordt veroorzaakt door de Nederlandse wetgeving, die maakt het aantrekkelijker om in het buitenland te mesten. De slacht is echter weer voordeliger in Nederland en daarvoor worden ze weer geïmporteerd.

De strenge controle in Denemarken op voetzoollaesies is goed bedoeld, maar het is ook logisch dat er om die reden export plaats vind. Niemand zit te wachten op minder geld of een boete. Dit zou theoretisch gezien kunnen worden opgelost door Europese afspraken door in alle landen hier strenger op te letten. In praktijk zullen er altijd slachterijen blijven die een oogje dicht knijpen. Hier ligt volgens mij een taak voor de nationale controlerende instanties.

Bepaalde landen, vooral Frankrijk, heeft van vroeger uit een specialisatie in het fokken van pluimvee. Frankrijk heeft dan ook alle soorten en maten waar vraag naar is in het buitenland.
Slachterijen moeten wel groot zijn om rendabel te blijven, dit zorgt echter wel voor sluiting van kleine slachterijen. En bij diersoorten die niet op hele grote schaal worden geconsumeerd zorgt dat voor lange transporten naar een specifieke slachterij. Zoals de kalkoenen in Duitsland en de leghennen in België.

En natuurlijk de vraag van de slachterijen die dieren nodig hebben om te kunnen overleven.

In verhouding tot de runderen en varkens vindt bij pluimvee minder vaak lange afstandstransporten plaats. De meeste LAT komt bij fokpluimvee voor, dat komt door het kleine aantal bedrijven wat zich daarin gespecialiseerd heeft. Daar is ook niet makkelijk op te lossen, die bedrijven moeten wel groot zijn om te kunnen overleven. En omdat het aantal nu al zo klein is, kan het niet uit om in andere landen ook fokbedrijven te bouwen. Bij slachterijen zou eigenlijk gestimuleerd moeten worden dan ook de kleine slachterijen kunnen blijven bestaan. Want door de afname van het aantal slachterijen nemen de transportafstanden en tijden toe.

5. Conclusie

1. Hoe ziet het verloop van de keten voor runderen, varkens en pluimvee eruit?
De basis is bij iedere sector hetzelfde. Er wordt gefokt op een gespecialiseerd fokbedrijf, dan zijn er gewone bedrijven die een bepaald product van dat dier willen, als dat product een bepaalde tijd is geleverd worden ze geslacht.

2. Hoe lopen de veetransportstromen in Europa en wat is de omvang van deze stromen voor runderen, varkens en pluimvee?:
Er zijn een paar landen die bij alle diersoorten steeds een hoofdrol spelen. Dit zijn Nederland, Spanje, Italië, Polen en Duitsland. Spanje en Italië hebben steeds de rol van importeur, de andere landen wisselt wat. Ook viel op dat Nederland en Polen beide veel over grote afstanden exporteren. En Ierland met de kalveren ook. Over het algemeen genomen kun je concluderen dat als een land actief is in een bepaalde diersoort er veel export of import is en dat is dit vaak van en naar diverse landen is.

3. Wat zijn de motieven die ervoor zorgen dat de transportstromen zo lopen?
De motieven zijn in een aantal kernwoorden samen te vatten. In onderstaande tabel staan deze kernwoorden met een mogelijke aanpak. Dit is wel op een wat abstract niveau, er zijn heel veel kleine en aparte redenen per diersoort en per land die worden hier niet apart besproken.

Figuur 4 Motieven en mogelijke oplossing

Wetgeving	verschillen tussen landen verminderen door meer Europese regelgeving of afspraken
Economie	-vraag en aanbod proberen meer te reguleren met vleestransporten en afspraken tussen landen onderling over de snit ed, -prijsverschillen kunnen worden verminderd door Europese prijsafspraken, kanttekening hierbij is dat daar wel regels aan zijn verbonden onder meer vanuit het WTO
Kennis	kennis zou theoretisch gezien overgedragen kunnen worden, zodat ook elders in Europa specialistische bedrijven kunnen ontstaan, praktijk laat echter zien dat dit toch minder eenvoudig is.
Cultuur	erg moeilijk beïnvloedbaar, bovendien zijn er duidelijk tegenstrijdige belangen, de Italiaanse consument betaalt meer voor de zogenaamde ‘eigen’ producten, dus hier verdient de Italiaanse vleesindustrie meer aan en ook de overheid. Voorlichting aan consumenten zou een optie kunnen zijn.
Historie	deze handelsstromen zijn vrij lastig veranderbaar, eigenlijk alleen als er grote prijsverschillen ontstaan.

Het is niet eenvoudig om handelsstromen wat eigenlijk vaak puur economisch wordt bekeken te veranderen. In dit geval gaat het alleen om levende dieren, dieren met gevoel, die kunnen lijden. Dieren die ook recht hebben op een fatsoenlijk leven, tenslotte dienen ze de mens al als ze dood gaan. Met een fatsoenlijk leven wordt bedoeld zo min mogelijk pijn en stress en zo goed mogelijk het kunnen uitoefenen van hun natuurlijke gedrag. De mens is hier verantwoordelijk voor, zowel de boer, de transporteur, de consument en de overheid.

Door de stijgende welvaart is er een toenemende vraag naar vlees. Deze groeiende markt kan alleen voorzien worden als er schaalvergroting plaats vindt. Door de schaalvergroting specialiseren bedrijven zich in een bepaald onderdeel waardoor ze een betere concurrentiepositie krijgen. Maar doordat de bedrijven steeds groter worden en tegen een steeds concurrerende prijs gaan werken kunnen kleinere bedrijven niet meer blijven bestaan. Dit is ook het geval bij slachterijen met als gevolg dat er steeds langer moet worden gereden voor dat er een slachterij is. Het is logisch dat de handelsstromen alleen op een bepaalde manier lopen als er aan te verdienen valt. En zoals al eerder aangegeven er zullen ook investeringen plaats moeten vinden willen deze stromen gaan veranderen. Een kanttekening hierbij is dat als de investeringen te hoog zijn of dat het niet in de marktwerking past, er waarschijnlijk meer vlees geïmporteerd wordt uit zuid Amerika of Azië. Dit zal ook gebeuren als de regels te streng worden waardoor het niet meer rendabel is om hier te produceren.

De meest simpele oplossing voor de lange afstandstransporten is het verminderen van de transporttijd tot acht uur. Deze acht uur is dan gebaseerd op de rijtijdenwet van de chauffeurs en niet op basis van dierenwelzijn. De markt lost dan uiteindelijk vanzelf wel de problemen op. Er zal in het begin namelijk op sommige plaatsen een overproductie zijn en op andere plaatsen een tekort.

6. Discussie

Er zijn veel cijfers in omloop over de importen en exporten van levende dieren. Zo bestaat er Eurostat. Deze cijfers worden door ieder land door het statistische bureau aangeleverd. In Nederland dus door het CBS. Grote bedrijven zijn verplicht hun transporten op te geven, kleine bedrijven niet. De sanctie die staat op het niet opgeven van de data is zeer gering. De pure cijfers zijn hierdoor niet betrouwbaar. Het CBS corrigeert ze op dusdanige wijze dat het echt een schatting is en dus kan afwijken van het werkelijke. En de landelijke sectororganisaties houden vaak ook statistieken bij.
En dan is er nog TRACES, het enige Europese registratiesysteem. Er is gekozen voor de laatste omdat hier officieel alle exporten in geregistreerd zouden moeten zijn. Maar TRACES heeft ook wat nadelen. Zo wordt de categorie ingevoerd of aangeleverd door de exporteur, dit wordt niet gecontroleerd. Dus of het nou werkelijk fokvee is of toch slachtvee kan niet met zekerheid worden gezegd. Dit kan een vertekend beeld geven van de transportstromen. Ook worden ondanks de verplichting, niet alle exporten opgegeven. De werkelijke aantallen liggen dus hoger.

Voor een vervolg onderzoek zou het interessant zijn om te weten waarom dieren onder een andere categorie worden geregistreerd. Het gaat namelijk echt om grote aantallen, bijvoorbeeld Nederland heeft 3.500 echte fokrunderen geïmporteerd maar er werden in TRACES 474.346 runderen geregistreerd. Dit is ook goed om te weten om de werking van het registratiesysteem te evalueren.
Ook zou het erg interessant zijn om ook van andere diersoorten zoals schapen, geiten en paarden de transportstromen en motieven te weten.
En tot slot, dit onderzoek heeft zich gericht op de wat er gedacht wordt dat de motieven zijn, maar het zou ook interessant zijn om het geheel cijfermatig in kaart te brengen. Dus wat alle kosten nu precies zijn en wat het oplevert.

Bronnenlijst

Database

1. TRACES, onderdeel van de Europese Commissie, afdeling DG SANCO, Carton, D., 11 juli 2007

Internet

2. www.veevleesei.nl (13 juni 2007)

Mondeling

1. Snijders, H., sectormanager grondgebonden veehouderij, LNV, 2 augustus 2007
2. Moffat, L., hoofd onderzoeken Frankrijk en Nederland, AA, 6 november 2007
3. Harper, E.C., voorzitter, ELT, 1 augustus 2007
4. Groot, T.C. de, LNV-raad, LBR Boedapest, 26 oktober 2007

Schriftelijk

5. Feekes, A., LNV-raad, LBR Parijs, 3 september 2007
6. Zwitser, T., adjunct attachee, LBR Rome, 21 november 2007
7. Verhey, W., LBR Warschau, 25 oktober 2007
8. Wierzbicki, J., Copa Cogeca Polen, 25 oktober 2007

Mondeling

9. Stevenson, P., CIWF, 26 juli 2007

Schriftelijk

10. Semaille, ML., Copa Cogeca België, 26 oktober 2007

Mondeling

11. Hoste, R., WUR, 21 november 2007

Schriftelijk

12. Nijland, R., LBR Kopenhagen, 22 oktober 2007
13. Heringa, C.J., LBR Madrid, 18 oktober 2007
14. Soph, M., LBR Praag, 20 augustus 2007
15. Hemingway, D., NFU UK, 28 november 2007
16. Kučera, J., Copa Cogeca Tsjechië, 10 oktober 2007

Mondeling

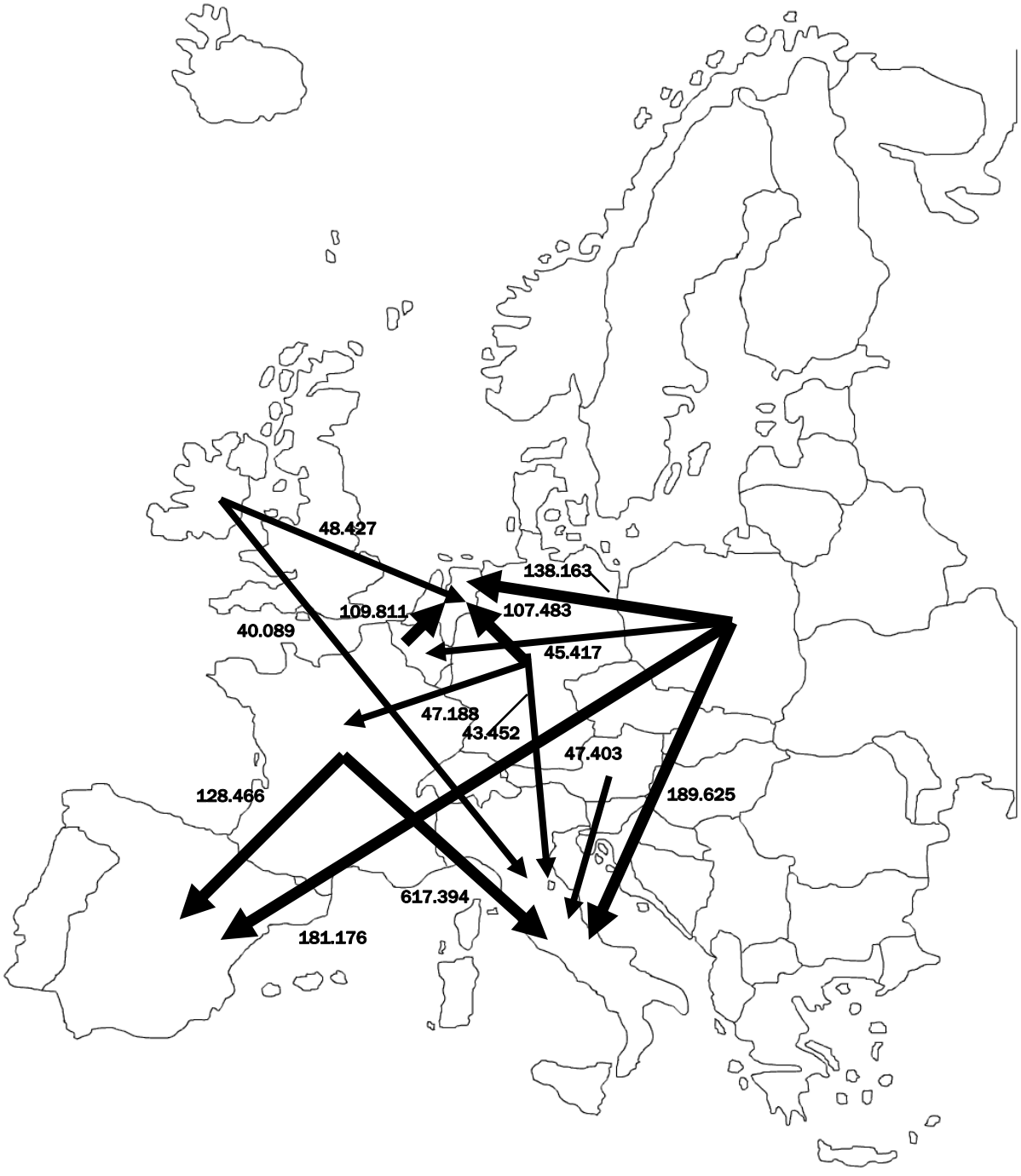
17. Thijsse, P.,bestuurslid, UECVB, 19 december 2007

Schriftelijk

18. Magdelaine, P., Itavi FR, 10 november 2007

Bijlage A1 Europese kaarten met de grootste stromen van rundvee-exporten

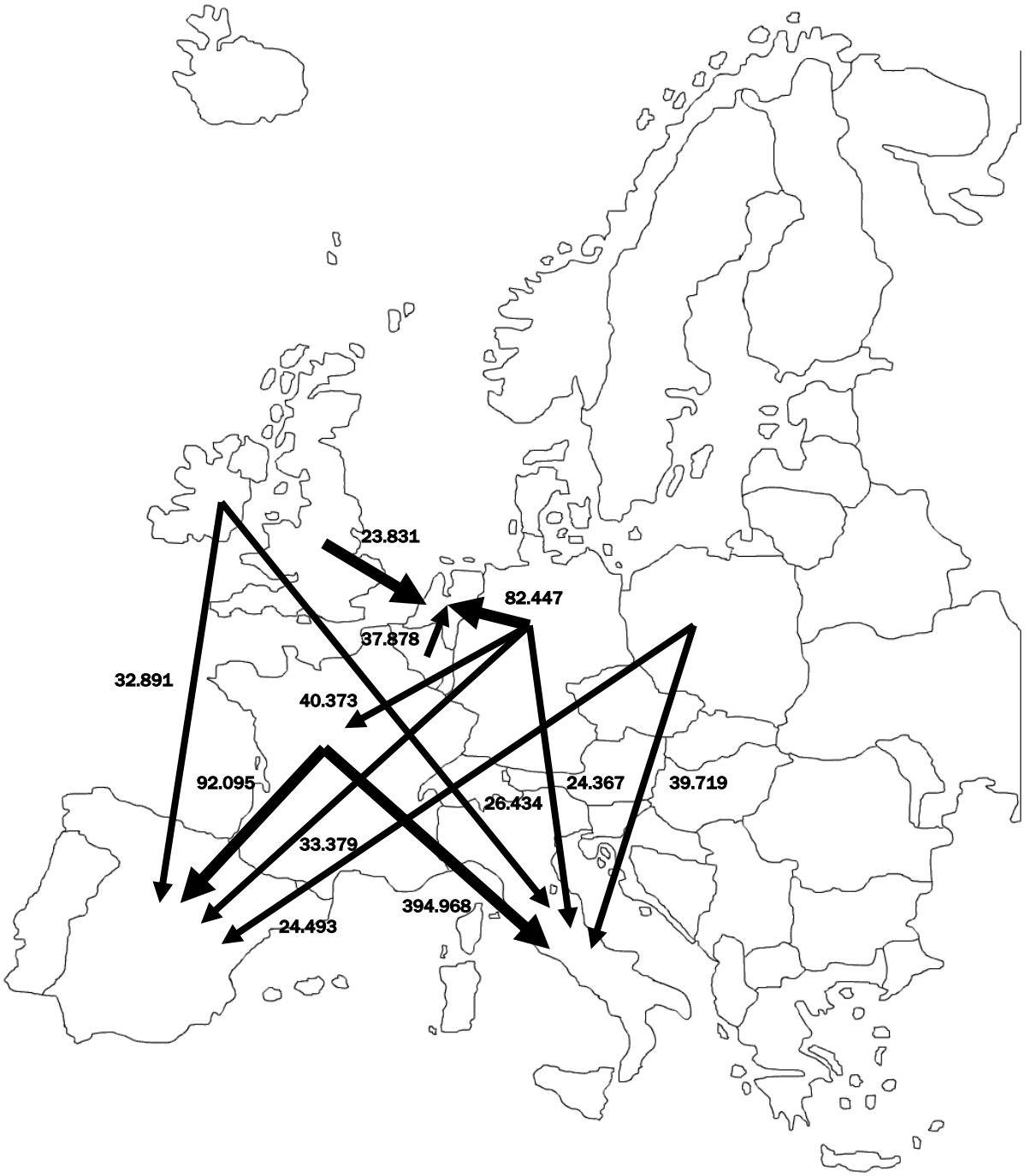
Fokrunderen

Een pijl geeft aan dat van het land waarvan de pijl vertrekt meer dan het bovenstaande minimum geëxporteerd heeft naar het land waar de pijl eindigt.

→ > 40.000
➡ > 100.000

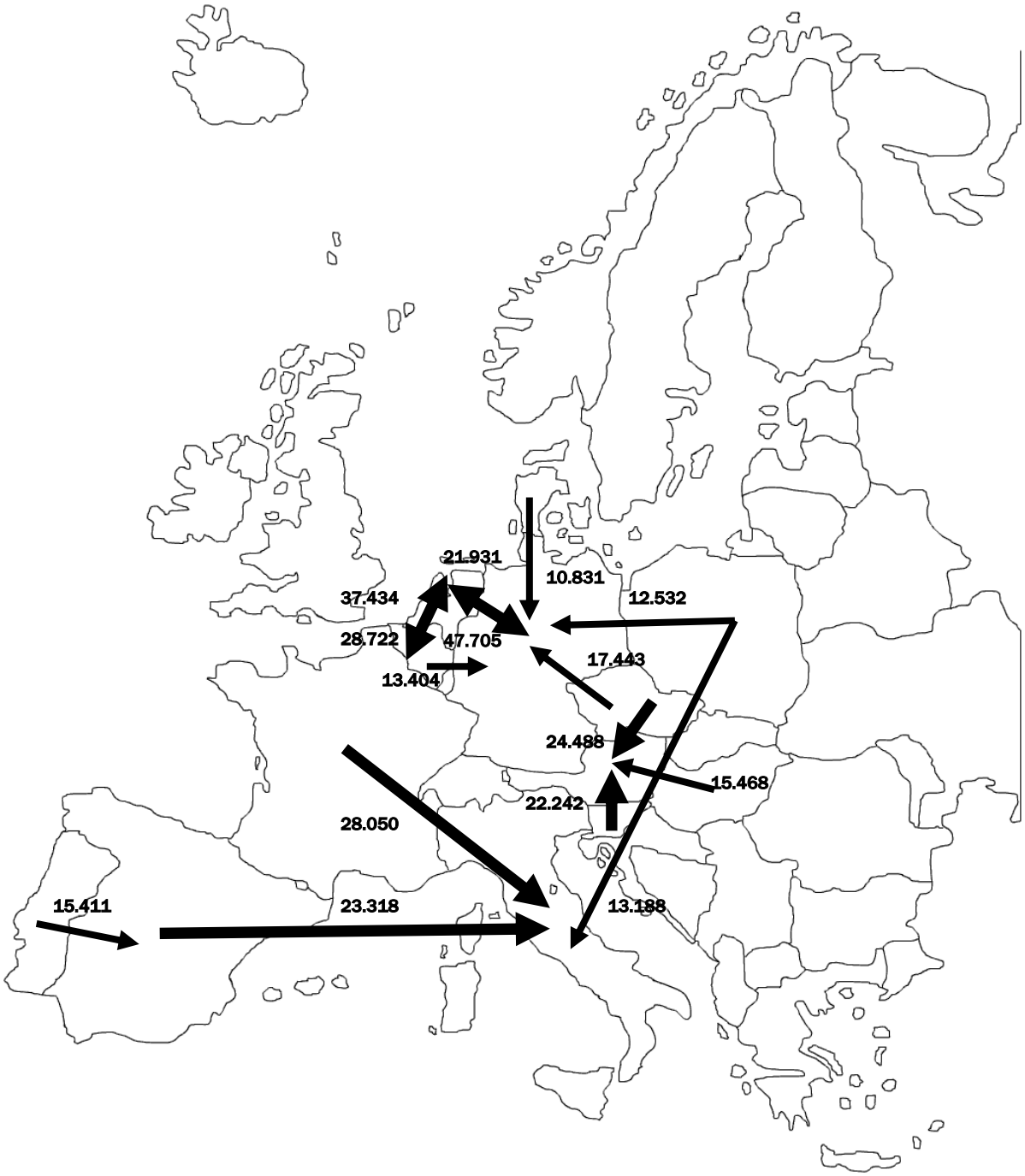
Mestrunderen

Een pijl geeft aan dat van het land waarvan de pijl vertrekt meer dan het bovenstaande minimum geëxporteerd heeft naar het land waar de pijl eindigt.

→ > 20.000
➡ > 50.000

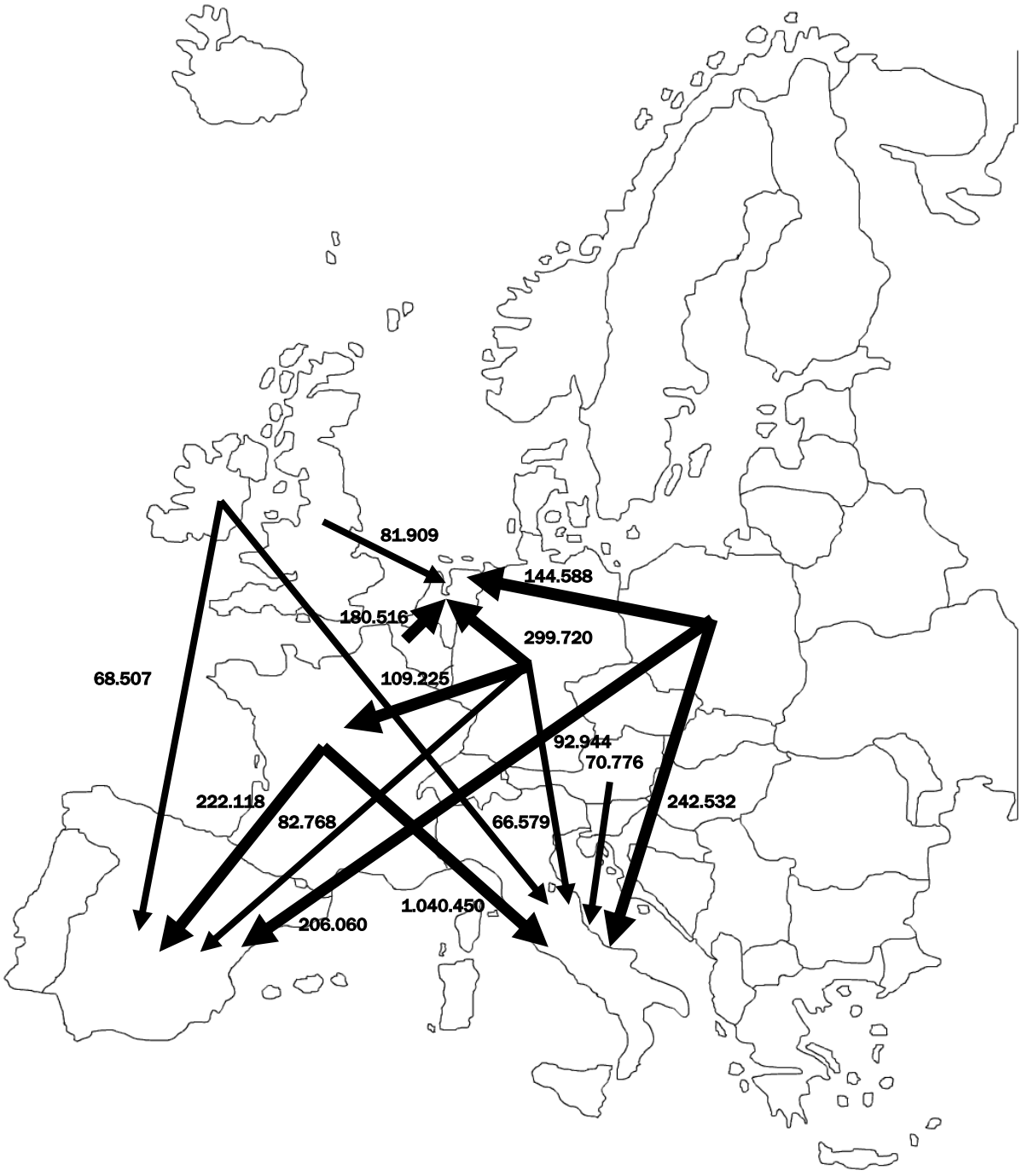
Slachtrunderen

Een pijl geeft aan dat van het land waarvan de pijl vertrekt meer dan het bovenstaande minimum geëxporteerd heeft naar het land waar de pijl eindigt.

→ > 10.000
➡ > 20.000
⟷ Beide landen exporteren naar elkaar

Totaal runderen

Een pijl geeft aan dat van het land waarvan de pijl vertrekt meer dan het bovenstaande minimum geëxporteerd heeft naar het land waar de pijl eindigt.

→ > 60.000
→ > 100.000

Bijlage A2 Europese kaarten met de grootste stromen van varkensexporten

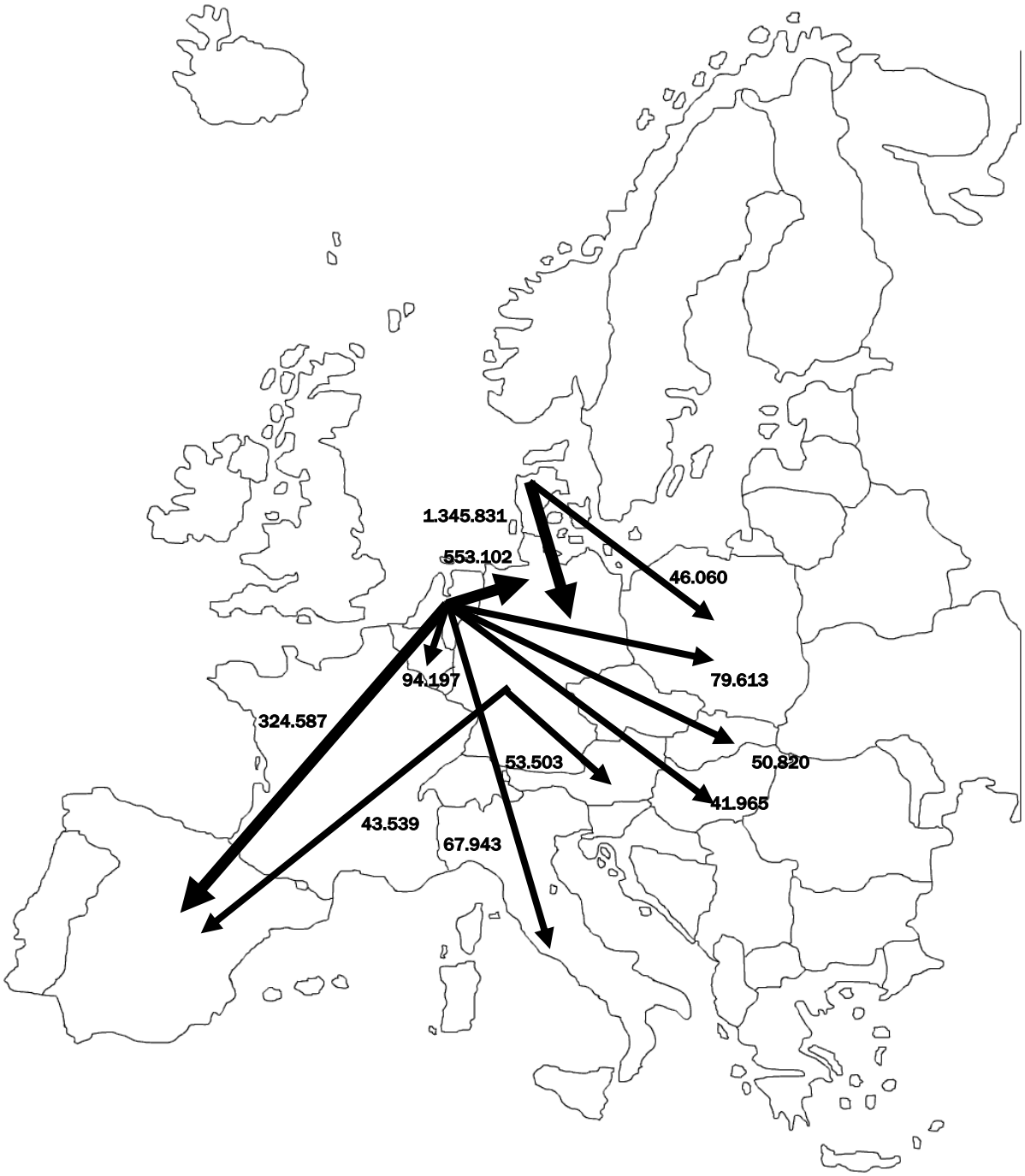
Fokvarkens

Een pijl geeft aan dat van het land waarvan de pijl vertrekt meer dan het bovenstaande minimum geëxporteerd heeft naar het land waar de pijl eindigt.

→ > 100.000
➡ > 1.000.000

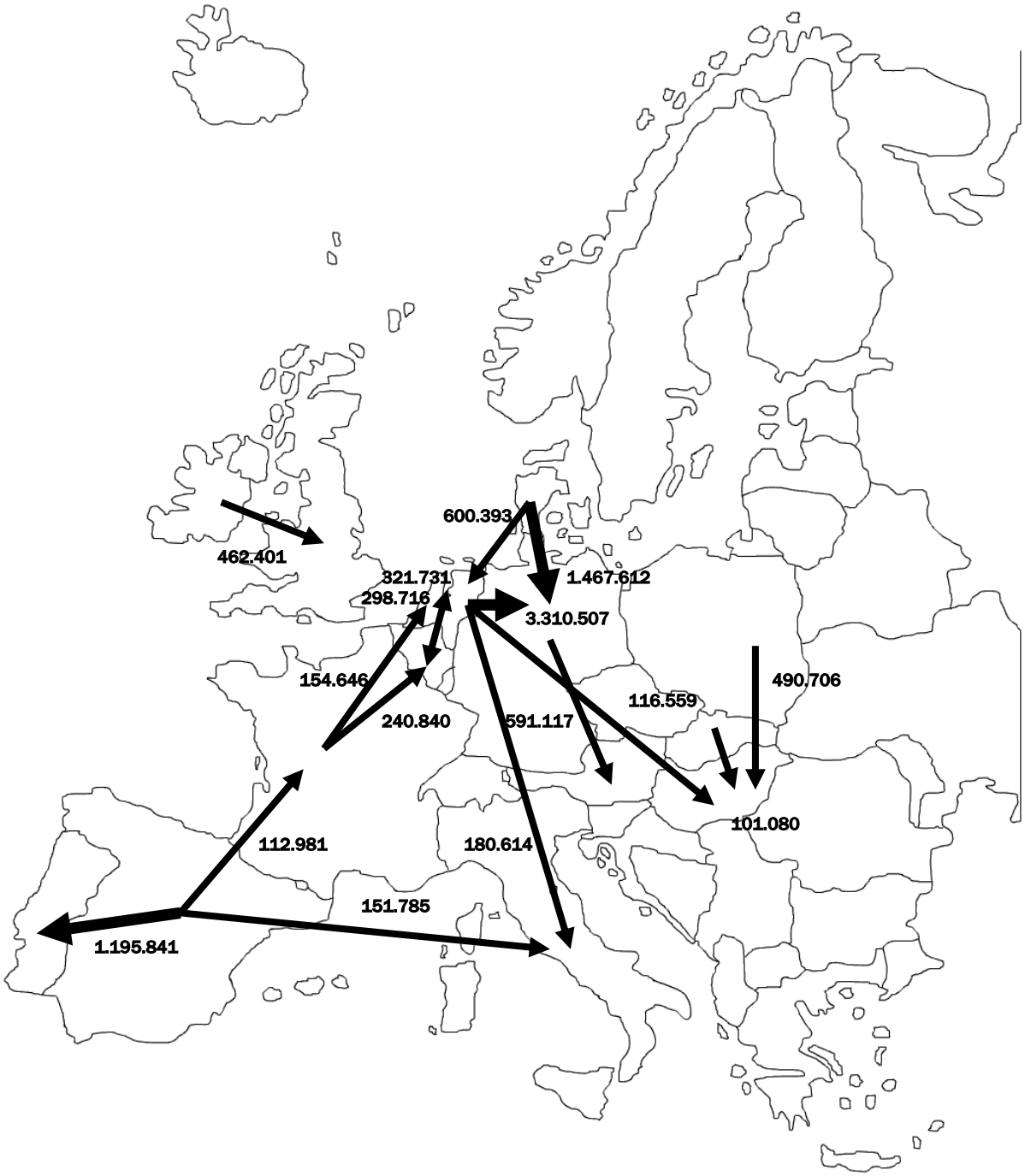
Mestvarkens

Een pijl geeft aan dat van het land waarvan de pijl vertrekt meer dan het bovenstaande minimum geëxporteerd heeft naar het land waar de pijl eindigt.

→ > 30.000
➡ > 100.000

Slachtvarkens

Een pijl geeft aan dat van het land waarvan de pijl vertrekt meer dan het bovenstaande minimum geëxporteerd heeft naar het land waar de pijl eindigt.

→ > 100.000
➡ > 1.000.000

↔ Beide landen exporteren naar elkaar

Totaal varkens

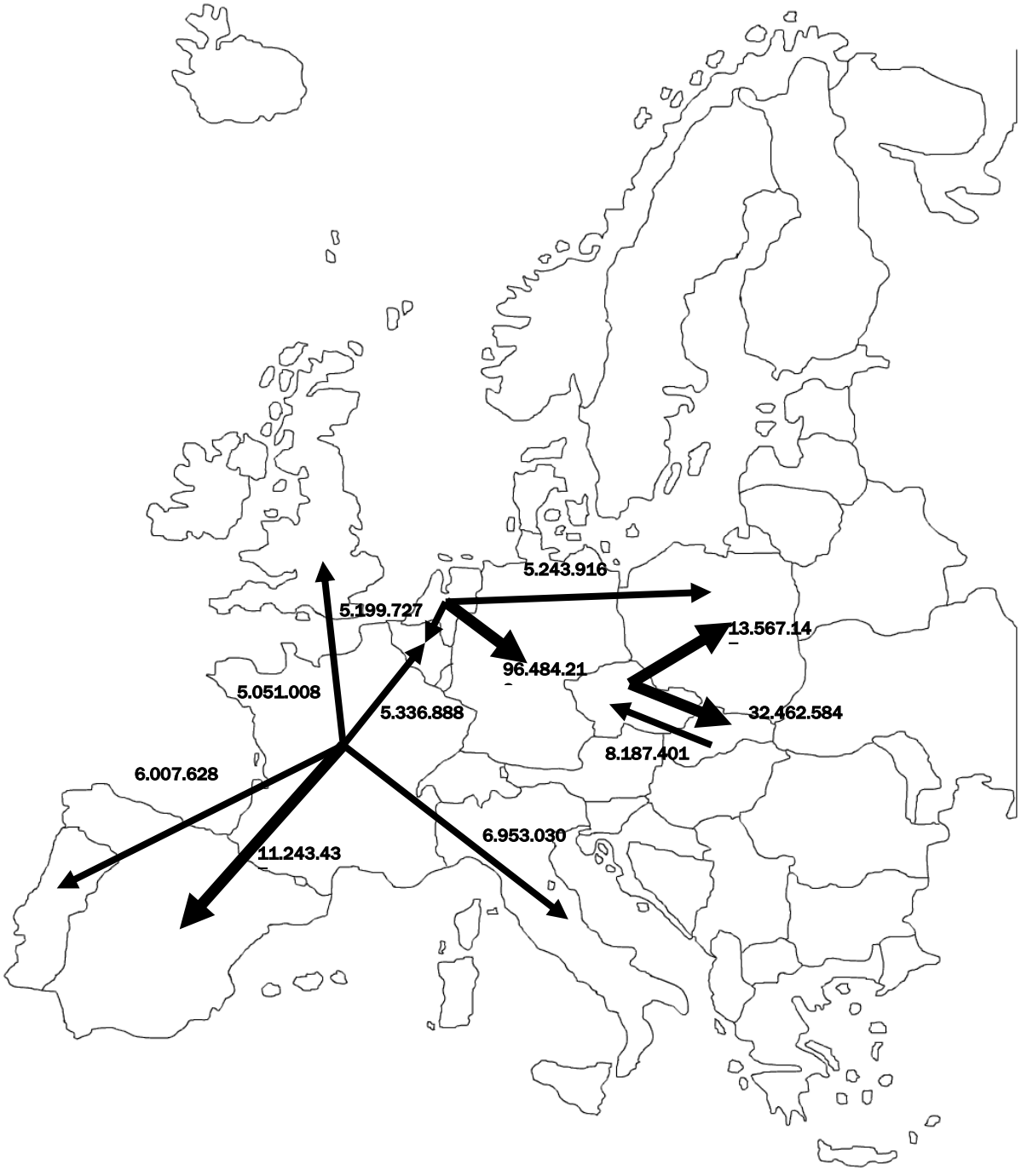

Een pijl geeft aan dat van het land waarvan de pijl vertrekt meer dan het bovenstaande minimum geëxporteerd heeft naar het land waar de pijl eindigt.

→ > 500.000
➡ > 1.000.000

Bijlage A3 Europese kaarten met de grootste stromen van pluimvee-exporten

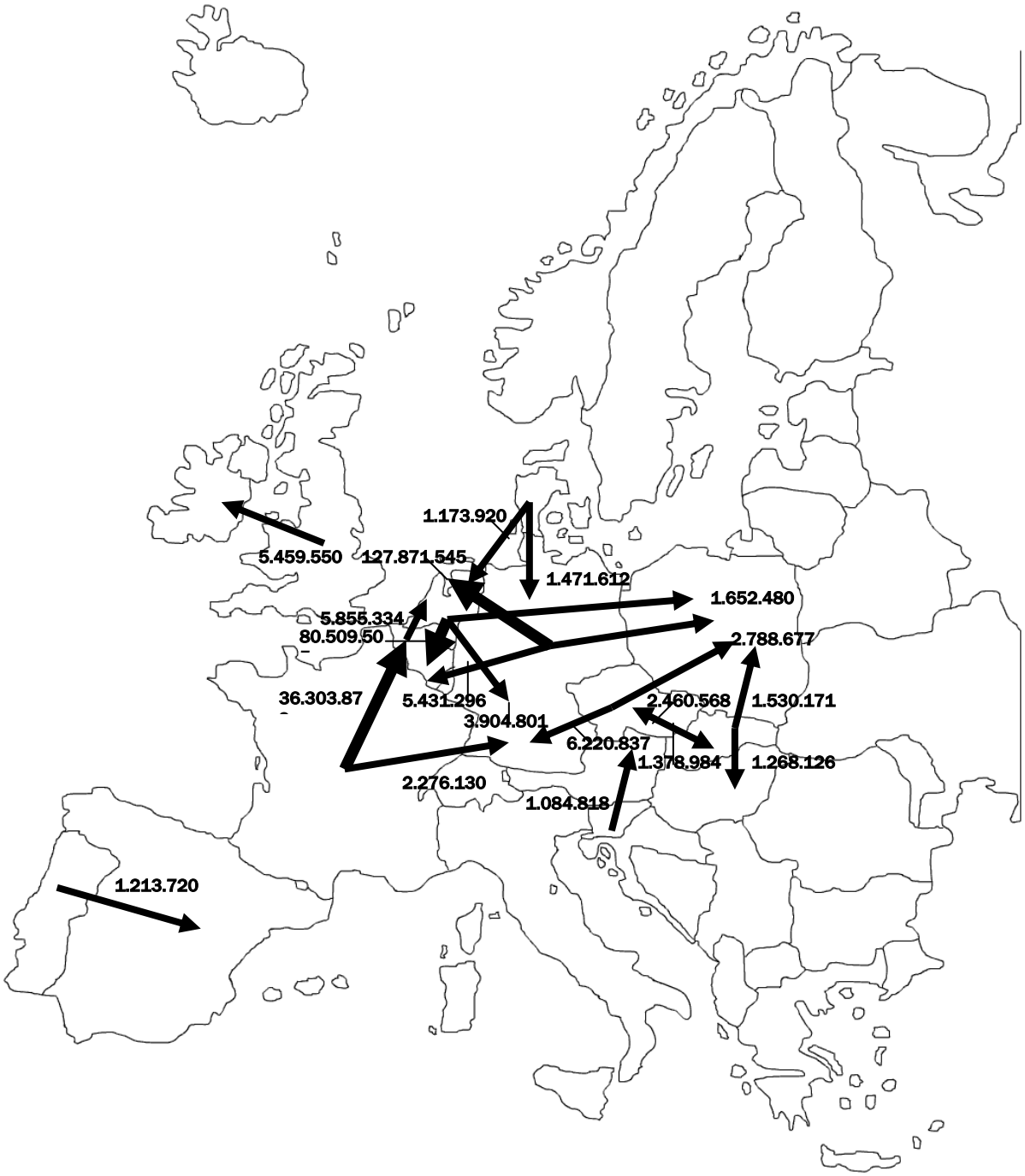
Fokpluimvee

Een pijl geeft aan dat van het land waarvan de pijl vertrekt meer dan het bovenstaande minimum geëxporteerd heeft naar het land waar de pijl eindigt.

→ > 5.000.000
➡ > 10.000.000

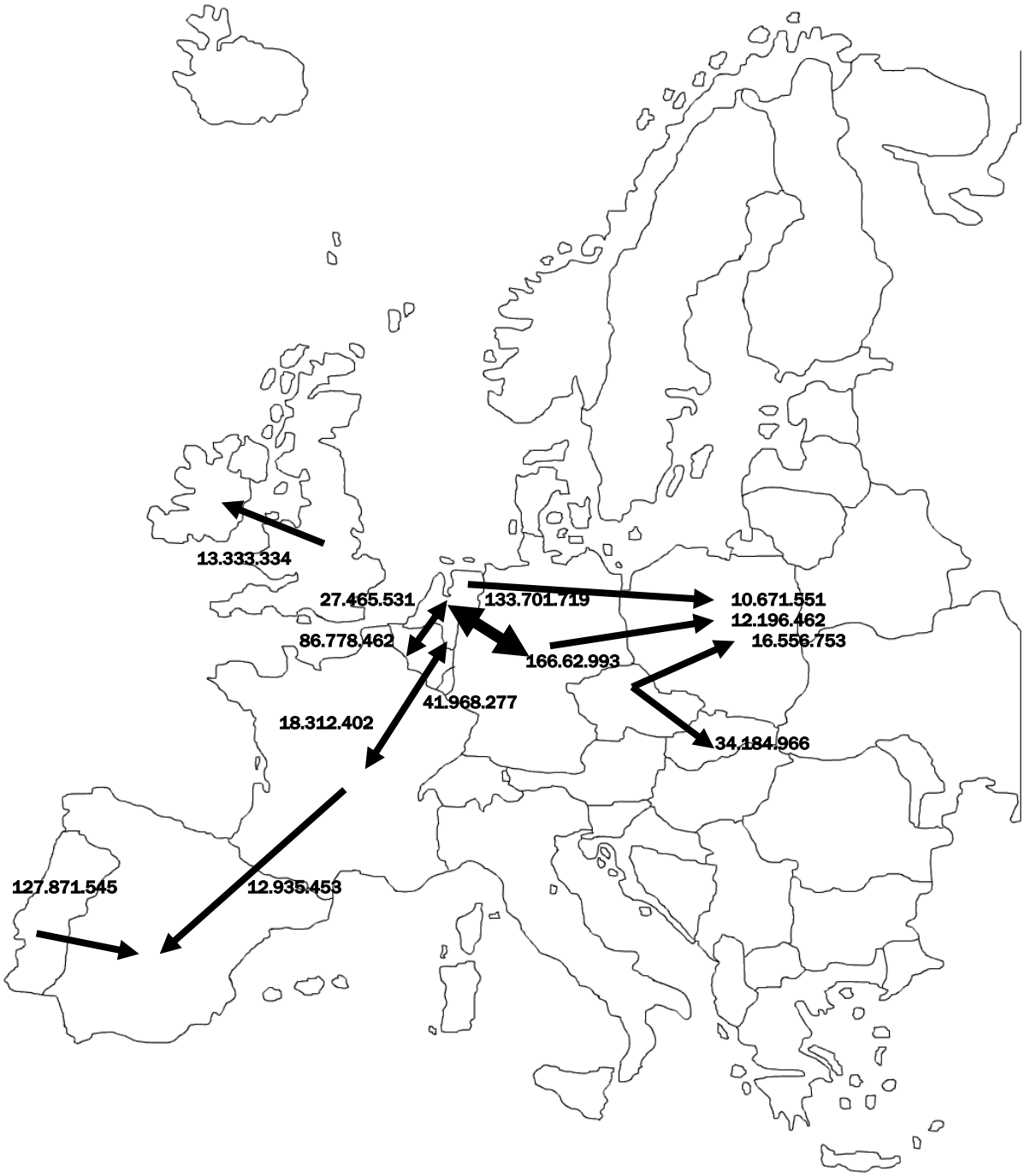
Slachtpluimvee

Een pijl geeft aan dat van het land waarvan de pijl vertrekt meer dan het bovenstaande minimum geëxporteerd heeft naar het land waar de pijl eindigt.

→ > 1.000.000
➡ > 10.000.000

Totaal pluimvee

Een pijl geeft aan dat van het land waarvan de pijl vertrekt meer dan het bovenstaande minimum geëxporteerd heeft naar het land waar de pijl eindigt.

> 10.000.000

> 100.000.000

Beide landen exporteren naar elkaar

Bijlage B Tabellen

In deze bijlage zullen alle tabellen worden weergegeven die in dit onderzoek zijn gebruikt. Op basis van deze tabellen zijn de kaarten met transportstromen gebaseerd. Voor runderen, varkens en pluimvee zijn per soort tabbellen gemaakt. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen foktransporten, mesttransporten, slachttransporten en overige transporten. Deze tabellen komen rechtstreeks van de Europese Commissie en zijn dus niet bewerkt. Deze gegevens zijn wel in Excel ingevoerd om er berekeningen mee te kunnen maken. Een van deze berekeningen is het totaal overzicht per diersoort. Deze tabellen zijn ook in deze bijlage toegevoegd.

De tabellen dienen als volgt gelezen te worden:
- De cijfers geven het aantal geregistreerde dieren aan die geëxporteerd zijn in 2006
- In de kolommen staan de landen die exporteren
- In de rijen staan de landen die importeren

De landen zijn in de tabellen afgekort. Hieronder staat een overzicht van de afkortingen.

AD	Andorra
AT	Oostenrijk
BE	België
CH	Zwitserland
CY	Cyprus
CZ	Tsjechië
DE	Duitsland
DK	Denemarken
EE	Estland
ES	Spanje
FI	Finland
FR	Frankrijk
GB	Groot-Brittannië
GR	Griekenland
HU	Hongarije
IE	Ierland
IS	IJsland
IT	Italië
LT	Litouwen
LU	Luxemburg
LV	Letland
MT	Malta
NL	Nederland
NO	Noorwegen
PL	Polen
PT	Portugal
RO	Roemenië
SE	Zweden
SI	Slovenië
SK	Slowakije

Bijlage B1.1

Fokrunderen

	AD	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GB	HU	IE	IT	LT	LU	LV	NL	PL	PT	SE	SI	SK	Totaal
AD									146		4														150
AT		8		71	100	1.792	155				120		161		119		5		2	30					2.563
BE		2		1	1.251	14.910		1.375	1.371		7.532	4.795	142	13.463	2.124	754	7.871	1.655	13.454	45.417	65			5.395	121.577
BG		200				599					90								459						1.348
CH		263	1	20		620	150				355	39		99	2				5						1.554
CY													79												79
CZ		20		6		666	18				189				1				1.039			1		151	2.091
DE		21.710	2.751	215	3.990		2.247		5		4.453	79	353	16	266	430	326	4.715	13.296	1.950		70		284	57.156
DK			78			91					42	16							7			9			243
EE			8	96	25	435	76			3		94							105						842
ES	82	1.676	7.157	28	23.410	36.883	78				128.466	1.346	220	35.616	23.913	4.441	58	1.023	6.806	181.176	4.339			898	457.616
FI						11	20															385			416
FR		3.412	8.453	220	1.641	47.188	21		34.236		10	1.394		11.259	5.638	553	13		1.586	23.961	43			172	139.800
GB		73	21			917	1.553				2.349			21.426	41				2.223			36			28.639
GR		16	88		7.384	5.584	316		267		10.978	63	4.974	388	763		146		2.300	2.842			32	1.356	37.497
HU		390	2		5.229	2.051	105				472				1			1.409	1.014	2.990				3.739	17.402
IE			51			80	130				598	1.126			95				41						2.121
IT		47.403	13.303	2.837	18.250	43.452	559	1.209	4.092		617.394	1.537	3.769	40.089		2.715	692	112	1.896	189.625			91	24.343	1.013.368
LT		30	2		67	2.573	301			313	668			84				85	489			60			4.672
LU		46	1.125			1.220					1.116				10				249						3.766
LV		56	2	105		3.231	245	184			10					1	10		215			217			4.276
MT					378	94					77									60				868	1.477
NL		1.189	109.811		10.068	107.483	5.076	1.580	891		2.659	13.248	1.827	48.427	3.298	18.190	4.329	7.219	20	138.163					473.478
NO							8																		8
PL		62	82		1.485	10.338	147	1.394			3.049	85	60	624	7	1.923	41	517	4.620			77		62	24.573
PT			2	136	70	3.176	73		1.390		5.235								1.346						11.428
RO		663		86		1.175	74				362	42							1.393	33					3.828
SE							3																		3
SI		497			4.255	12					94		2.665		1				105	2.345				1.525	11.499
SK		229			509	61	93				16		601					191	220	1.321					3.241
Totaal	82	77.945	142.937	3.821	78.112	284.642	11.448	5.742	42.398	316	786.338	23.864	14.851	786.338	36.279	29.007	13.491	16.926	52.890	589.913	4.447	855	123	38.793	2.426.711

Bijlage B1.2

Mestrunderen

	AD	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GB	HU	IE	IT	LT	LU	LV	NL	PL	PT	SE	SI	SK	Totaal
AD																									0
AT					161	2									43									16	222
BE						2.670	174	875	89		7.547	23.831		771		2.196	786	793	4.616	8.579					52.927
BG																									0
CH											2														2
CY																									0
CZ		5				303							50						172					22	552
DE		1.307	193		2.016		69	183			1.531		81	4	52	3.115	18	2.761	2.097	960					14.387
DK																									0
EE																									0
ES			1.064		2.714	33.379		909			92.095	19.591	407	32.891	732	3.321		2.691	1.145	24.493	12.164			170	227.766
FI																									0
FR		174	1.613		901	40.373		218	1.368			7.366		906	65	390		50	1.759	1.912					57.095
GB														4.700											4.700
GR		20	25		2.181	122			87		5.988		5.045	454						1.908			203	57	16.090
HU		172			1.784	35		174				250				1.374			242	1.534				140	5.705
IE												420													420
IT		11.405	806		3.009	24.367		2.472	2.737		394.968	1.076	4.552	26.434	109	3.684	36	62	354	39.719	97		56	9.170	525.113
LT																		283							283
LU			276			256					682														1.214
LV						90										3									93
MT																									0
NL		91	37.878		1.711	82.447		2.561			11.533	68.616	687	2.766	825	1.251	3.536	1.049		3.061					218.012
NO																1.581									1.581
PL						12		4.458			50														4.520
PT									129		282														411
RO																			35						35
SE																									0
SI		342			3.500								3.242							348				373	7.805
SK													1												1
Totaal	0	13.516	41.855	0	17.977	184.056	243	11.850	4.410	0	514.678	121.150	14.065	68.926	1.826	16.915	4.376	7.689	10.420	82.514	12.261	0	259	9.948	1.138.934

Bijlage B1.3

Slachtrunderen

	AD	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GB	HU	IE	IT	LT	LU	LV	NL	PL	PT	SE	SI	SK	Totaal
AD																									0
AT					24.488	5.752							15.468		3				38	4.650			22.242	6.502	79.143
BE						3.369		147	35		1.682				11	169	8.344		37.434	2.653				364	54.208
BG																			136						136
CH											638														638
CY																			34						34
CZ								29							15				50	144				859	1.097
DE		2.017	13.404		17.443		10.831	111	1		714		522			12	8.261	69	21.931	12.532				682	88.530
DK																			1						1
EE																									0
ES						101					1.546				97	4.658			662	201	15.411				22.676
FI																									0
FR			7.630		33	295			8.473				70		16	402	162		2.010	416	115				19.622
GB														1.846					31						1.877
GR			41		258	31			52		797		1.345						35	515			65	65	3.204
HU					201											60				2.748			38	2.407	5.454
IE												5.877													5.877
IT		898	32		710	3.357		74	23.318		28.050		1.039	56		15	14		1.218	13.188	165		7.416	241	79.791
LT								1										1.022	38	453		25			1.539
LU			1.394			189					18								57						1.658
LV								1.090								406									1.496
MT																				36					36
NL		52	28.722		1.702	47.705		178			68	45	340		34	3.191	888			3.364				75	86.364
NO																									0
PL					173			60			666					97			139	40				151	1.326
PT									1.026																1.026
RO																			137						137
SE																									0
SI					371								5.860											96	6.327
SK					30								254							15					299
Totaal	0	2.967	51.223	0	45.409	60.799	10.831	1.690	32.905	0	34.179	5.922	24.898	1.902	176	9.010	17.669	1.091	63.951	40.955	15.691	25	29.761	11.442	462.496

Bijlage B1.4

Overige runderen

	AD	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GB	HU	IE	IT	LT	LU	LV	NL	PL	PT	SE	SI	SK	Totaal
AD									79																79
AT						57									2										59
BE						4.758		1.713			3	462				16.353			229		36				23.554
BG																									0
CH		2				169					6.425											1			6.597
CY																			5						5
CZ						31																			31
DE		3.067		212	10			51	1				78		1	1.094			191	2					4.707
DK						6																			6
EE																									0
ES	304	4.399				12.405					11		35			19.489			881	190	6.939				44.653
FI																									0
FR		3.571	493	32.971		21.369		105	492										874	10	19				59.904
GB														1					20						21
GR			65			40			38				1.400										109		1.652
HU		495				84										2.110			151					25	2.865
IE												45													45
IT		11.070	151	7		21.768		2.116	177		38		610			2.448			43						38.428
LT						22																			22
LU						36													166						202
LV						6		22																	28
MT											1														1
NL		402	4.105			62.085	1	90					256		84	4.327									71.350
NO																									0
PL					1	1.852		3.161			8		1			4.331						3			9.357
PT									18		70														88
RO																									0
SE						1				1															2
SI		2											44												46
SK					1	1					1														3
Totaal	304	23.008	4.814	33.190	12	124.690	1	7.258	805	1	6.557	507	2.424	1	87	50.152	0	0	2.560	202	6.994	4	109	25	263.705

Bijlage B1.5

Totaal runderen

	AD	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GB	HU	IE	IT	LT	LU	LV	NL	PL	PT	SE	SI	SK	Totaal
AD	0	0	0	0	0	0	0	0	225	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	229
AT	0	8	0	71	24.749	7.603	155	0	0	0	120	0	15.629	0	167	0	5	0	40	4.680	0	0	22.242	6.518	81.987
BE	0	2	0	1	1.251	25.707	174	4.110	1.495	0	16.764	29.088	142	14.234	2.135	19.472	17.001	2.448	55.733	56.649	101	0	0	5.759	252.266
BG	0	200	0	0	0	599	0	0	0	0	90	0	0	0	0	0	0	0	595	0	0	0	0	0	1.484
CH	0	265	1	20	0	789	150	0	0	0	7.420	39	0	99	2	0	0	0	5	0	0	1	0	0	8.791
CY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	79	0	0	0	0	0	39	0	0	0	0	0	118
CZ	0	25	0	6	0	1.000	18	29	0	0	189	0	50	0	16	0	0	0	1.261	144	0	1	0	1.032	3.771
DE	0	28.101	16.348	427	23.459	0	13.147	345	7	0	6.698	79	1.034	20	319	4.651	8.605	7.545	37.515	15.444	0	70	0	966	164.780
DK	0	0	78	0	0	97	0	0	0	0	42	16	0	0	0	0	0	0	8	0	0	9	0	0	250
EE	0	0	8	96	25	435	76	0	0	3	0	94	0	0	0	0	0	0	105	0	0	0	0	0	842
ES	386	6.075	8.221	28	26.124	82.768	78	909	0	0	222.118	20.937	662	68.507	24.742	31.909	58	3.714	9.494	206.060	38.853	0	0	1.068	752.711
FI	0	0	0	0	0	11	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	385	0	0	416
FR	0	7.157	18.189	33.191	2.575	109.225	21	323	44.569	0	10	8.760	70	12.165	5.719	1.345	175	50	6.229	26.299	177	0	0	172	276.421
GB	0	73	21	0	0	917	1.553	0	0	0	2.349	0	0	27.973	41	0	0	0	2.274	0	0	36	0	0	35.237
GR	0	36	219	0	9.823	5.777	316	0	444	0	17.763	63	12.764	842	763	0	146	0	2.335	5.265	0	0	409	1.478	58.443
HU	0	1.057	2	0	7.214	2.170	105	174	0	0	472	250	0	0	1	3.544	0	1.409	1.407	7.272	0	0	38	6.311	31.426
IE	0	0	51	0	0	80	130	0	0	0	598	7.468	0	0	95	0	0	0	41	0	0	0	0	0	8.463
IT	0	70.776	14.292	2.844	21.969	92.944	559	5.871	30.324	0	1.040.450	2.613	9.970	66.579	109	8.862	742	174	3.511	242.532	262	0	7.563	33.754	1.656.700
LT	0	30	2	0	67	2.595	301	1	0	313	668	0	0	84	0	0	0	1.390	527	453	0	85	0	0	6.516
LU	0	46	2.795	0	0	1.701	0	0	0	0	1.816	0	0	0	10	0	0	0	472	0	0	0	0	0	6.840
LV	0	56	2	105	0	3.327	245	1.296	0	0	10	0	0	0	0	410	10	0	215	0	0	217	0	0	5.893
MT	0	0	0	0	378	94	0	0	0	0	78	0	0	0	0	0	0	0	0	96	0	0	0	868	1.514
NL	0	1.734	180.516	0	13.481	299.720	5.077	4.409	891	0	14.260	81.909	3.110	51.193	4.241	26.959	8.753	8.268	20	144.588	0	0	0	75	849.204
NO	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	1.581	0	0	0	0	0	0	0	0	1.589
PL	0	62	82	0	1.659	12.202	147	9.073	0	0	3.773	85	61	624	7	6.351	41	517	4.759	40	0	80	0	213	39.776
PT	0	0	2	136	70	3.176	73	0	2.563	0	5.587	0	0	0	0	0	0	0	1.346	0	0	0	0	0	12.953
RO	0	663	0	86	0	1.175	74	0	0	0	362	42	0	0	0	0	0	0	1.565	33	0	0	0	0	4.000
SE	0	0	0	0	0	1	3	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
SI	0	841	0	0	8.126	12	0	0	0	0	94	0	11.811	0	1	0	0	0	105	2.693	0	0	0	1.994	25.677
SK	0	229	0	0	540	62	93	0	0	0	17	0	856	0	0	0	0	191	220	1.336	0	0	0	0	3.544
Totaal	386	117.436	240.829	37.011	141.510	654.187	22.523	26.540	80.518	317	1.341.752	151.443	56.238	242.320	38.368	105.084	35.536	25.706	129.821	713.584	39.393	884	30.252	60.208	4.291.846

Bijlage B2.1

Fokvarkens

	AT	BE	CH	CY	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GB	HU	IE	IT	LT	LU	LV	NL	NO	PL	PT	SE	SI	SK	Totaal
AD									19																	19
AT		184	4		13	47.713	11.116				456		1.520						5.043							66.049
BE					1	9.980	18.840		200		14.917	6.468					527		304.739							355.672
BG	98				151	3.310	18												8.497							12.074
CH																										0
CY		35									139	286														460
CZ		16				18.597	36.478				560	55	40						16.338						902	72.986
DE	3.961	1.271	19		54		2.201.594		1.043		18.323	567	1	1.695			5.725		1.707.811				4			3.942.068
DK						33	639					159														831
EE										542																542
ES	34	10.887				47.105	282				18.759	890		7.057	178				818.106			994				904.292
FI																				140			1			141
FR	2	16.605	2			14.355			2.740			171			2		215		42.740							76.832
GB	17	91					28				768			26.918									190			28.012
GR	28	957		2.380		739	2.879		16		2.995	2.437	1.534	523	34				38.532							53.054
HU	34	8.467			53	7.581	31.707				297	398			467	900			111.604	2	105				996	162.611
IE											204	45														249
IS																				275						275
IT	739	18.413	4		79	37.239	74.882		37.020		30.352	1.563	1.782	488					298.189		5.731					506.481
LT						99	7				30	76							225		323					760
LU		36				19.374					438								1.630							21.478
LV	6				9		29.191	101								12					321		27			29.667
MT												1.314														1.314
NL		7.067				8.564	1.613		341		10.207	1.145							1.421							30.358
NO						1																				1
PL	467	465			628	12.832	191.404				3.105	1.325				11.324		4.800	126.500	3			3		465	353.321
PT		49				65			9.149		803	10														10.076
RO	545	6				1.905	1.070		220		198								96.823		958					101.725
SE						3				31.117										159						31.279
SI	1.709	1.309				3.881	40				153	110	18		11				9.790							17.021
SK	9	3.666			1.417	3.608	5.742				56	10	180						49.409		984					65.081
Totaal	7.649	69.524	29	2.380	2.405	236.984	2.607.530	101	50.748	31.659	102.760	17.029	5.075	36.681	692	12.236	6.467	4.800	3.637.397	579	8.422	994	225	0	2.363	6.844.729

Bijlage B2.2

Mestvarkens

	AT	BE	CH	CY	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GB	HU	IE	IT	LT	LU	LV	NL	NO	PL	PT	SE	SI	SK	Totaal
AD											2															2
AT						53.503	9.119						320						2.780							65.722
BE						11.871	1.469				4.565						110		94.197							112.212
BG						1.250													5.180							6.430
CH																										0
CY																										0
CZ						25.539	30.193												6.340							62.072
DE	877	330					1.345.831				150					163	3.849		553.102							1.904.302
DK																										0
EE																										0
ES		19.576				43.539								590					324.587			409				388.701
FI																										0
FR		25.264				7.062			1.550								10		1.380							35.266
GB														39.150												39.150
GR		1.382		280		1.500	2.188						15.672						13.061							34.083
HU		5.249				7.430	4.261									870			41.965						100	59.875
IE												12														12
IS																										0
IT	341	5.524				21.942	31.669		7.750		11.971		4.780						67.943		1.964			16		153.900
LT																										0
LU		16				28.794																				28.810
LV							1.370																			1.370
MT																										0
NL		4.321				6.644													540							11.505
NO																				1						1
PL		2.214			200	11.880	46.060									19.345		1.000	79.613							160.312
PT									10.642																	10.642
RO		670				6.394													32.985							40.049
SE										90										3.810						3.900
SI	2.910	700				2.916													1.420							7.946
SK		660			1.890	13.463	2.646						1.300			200			50.820							70.979
Totaal	4.128	65.906	0	280	2.090	243.727	1.474.806	0	19.942	90	16.688	12	22.072	39.740	0	20.578	3.969	1.000	1.275.913	3.811	1.964	409	0	16	100	3.197.241

Bijlage B2.3

Slachtvarkens

	AT	BE	CH	CY	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GB	HU	IE	IT	LT	LU	LV	NL	NO	PL	PT	SE	SI	SK	Totaal
AD																										0
AT					5.267	591.117	2.400						17.726						395					24.558	9.254	650.717
BE						91			2.394		240.840						32.850		298.716					60		574.951
BG		200																			166					366
CH											798															798
CY																										0
CZ						7.548													11.376		180				8.078	27.182
DE	542	54.143			60.212		1.467.612		19.227		66.943		2.292		634	400	14.387		3.310.507				12.545		18.306	5.027.750
DK																										0
EE																										0
ES		3.614			385	50.246			162		50.066		1.600	1.205	105		110		65.388		2.189	57.861				232.931
FI																										0
FR		56.335				35.510	1.918		112.981		100		1.500				1.944		11.992							222.280
GB														462.401												462.401
GR		901				650							15.199						1.722		3.477				185	22.134
HU		2.717			11.016	4.867			3.601		150				51.065	920			116.559		490.706			4358	101.080	787.039
IE												106.251														106.251
IS																										0
IT	372	46.378				20.312	3.626		151.785		65.670		2.015				662		180.614		13.720			191		485.345
LT																			5.377		46.714					52.091
LU		120				35.290													880							36.290
LV								2.905								15.509					29.240					47.654
MT																										0
NL		321.731			161	23.634	600.393		200		154.646		10						248		715					1.101.738
NO																										0
PL					1.220	13.462	379									21.510			6.050						260	42.881
PT									1.195.841		1150										1.200					1.198.191
RO						540					111								4.224						1.245	6.120
SE																				249						249
SI	1.319					1.295							2.787													5.401
SK	170	737			82.929	2.720	550		1.000				25.200		80	2.600			17.667		19.042					152.695
Totaal	2.403	486.876	0	0	161.190	787.282	2.076.878	2.905	1.487.191	0	580.474	106.251	68.329	463.606	51.884	40.939	49.953	0	4.031.715	249	607.349	57.861	12.545	29.167	138.408	11.243.455

Bijlage B2.4

Overige varkens

	AT	BE	CH	CY	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GB	HU	IE	IT	LT	LU	LV	NL	NO	PL	PT	SE	SI	SK	Totaal
AD																										0
AT						13.958	879																			14.837
BE						1.363	25										1		5.359							6.748
BG																										0
CH							249																			249
CY																										0
CZ						12.739	2																		2	12.743
DE	613	413	16				248.486				212								18.665							268.405
DK						8					19								1							28
EE																										0
ES		340									101								19.231			542				20.214
FI							18																			18
FR		4.702				1.265	1.115		3							60										7.145
GB							533		1					21.433												21.967
GR													207													207
HU		700				300	5.098																			6.098
IE												9														9
IS																										0
IT	813	3.320				2.188	125		116										1.638							8.200
LT						197																				197
LU						2.407																				2.407
LV																										0
MT																										0
NL		804				10	78																			892
NO																										0
PL						2.872	3.553		44							5.810			2.891							15.170
PT									702		93															795
RO						590																				590
SE							81																			81
SI	2.314	700																								3.014
SK		700				1.240	1.402																			3.342
Totaal	3.740	11.679	16	0	0	39.137	261.644	0	866	0	425	9	207	21.433	0	5.870	1	0	47.785	0	0	542	0	0	2	393.356

Bijlage B2.5

Totaal varkens

	AT	BE	CH	CY	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GB	HU	IE	IT	LT	LU	LV	NL	NO	PL	PT	SE	SI	SK	Totaal
AD	0	0	0	0	0	0	0	0	19	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	21
AT	0	184	4	0	5.280	706.291	23.514	0	0	0	456	0	19.566	0	0	0	0	0	8.218	0	0	0	0	24.558	9.254	797.325
BE	0	0	0	0	1	23.305	20.334	0	2.594	0	260.322	6.468	0	0	0	0	33.488	0	703.011	0	0	0	0	60	0	1.049.583
BG	98	200	0	0	151	4.560	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	13.677	0	166	0	0	0	0	18.870
CH	0	0	0	0	0	0	249	0	0	0	798	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.047
CY	0	35	0	0	0	0	0	0	0	0	139	286	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	460
CZ	0	16	0	0	0	64.423	66.673	0	0	0	560	55	40	0	0	0	0	0	34.054	0	180	0	0	0	8.982	174.983
DE	5.993	56.157	35	0	60.266	0	5.263.523	0	20.270	0	85.628	567	2.293	1.695	634	563	23.961	0	5.590.085	0	0	0	12.549	0	18.306	11.142.525
DK	0	0	0	0	0	41	639	0	0	0	19	159	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	859
EE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	542	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	542
ES	34	34.417	0	0	385	140.890	282	0	162	0	68.926	890	1.600	8.852	283	0	110	0	1.227.312	0	2.189	59.806	0	0	0	1.546.138
FI	0	0	0	0	0	0	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	140	0	0	1	0	0	159
FR	2	102.906	2	0	0	58.192	3.033	0	117.274	0	100	171	1.500	0	2	60	2.169	0	56.112	0	0	0	0	0	0	341.523
GB	17	91	0	0	0	0	561	0	1	0	768	0	0	549.902	0	0	0	0	0	0	0	0	190	0	0	551.530
GR	28	3.240	0	2.660	0	2.889	5.067	0	16	0	2.995	2.437	32.612	523	34	0	0	0	53.315	0	3.477	0	0	0	185	109.478
HU	34	17.133	0	0	11.069	20.178	41.066	0	3.601	0	447	398	0	0	51.532	2.690	0	0	270.128	2	490.811	0	0	4.358	102.176	1.015.623
IE	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	204	106.317	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	106.521
IS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	275	0	0	0	0	0	275
IT	2.265	73.635	4	0	79	81.681	110.302	0	196.671	0	107.993	1.563	8.577	488	0	0	662	0	548.384	0	21.415	0	0	207	0	1.153.926
LT	0	0	0	0	0	296	7	0	0	0	30	76	0	0	0	0	0	0	5.602	0	47.037	0	0	0	0	53.048
LU	0	172	0	0	0	85.865	0	0	0	0	438	0	0	0	0	0	0	0	2.510	0	0	0	0	0	0	88.985
LV	6	0	0	0	9	0	30.561	3.006	0	0	0	0	0	0	0	15.521	0	0	0	0	29.561	0	27	0	0	78.691
MT	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.314	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.314
NL	0	333.923	0	0	161	38.852	602.084	0	541	0	164.853	1.145	10	0	0	0	0	0	2.209	0	715	0	0	0	0	1.144.493
NO	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2
PL	467	2.679	0	0	2.048	41.046	241.396	0	44	0	3.105	1.325	0	0	0	57.989	0	5.800	215.054	3	0	0	3	0	725	571.684
PT	0	49	0	0	0	65	0	0	1.216.334	0	2.046	10	0	0	0	0	0	0	0	0	1.200	0	0	0	0	1.219.704
RO	545	676	0	0	0	9.429	1.070	0	220	0	309	0	0	0	0	0	0	0	134.032	0	958	0	0	0	1.245	148.484
SE	0	0	0	0	0	3	81	0	0	31.207	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4.218	0	0	0	0	0	35.509
SI	8.252	2.709	0	0	0	8.092	40	0	0	0	153	110	2.805	0	11	0	0	0	11.210	0	0	0	0	0	0	33.382
SK	179	5.763	0	0	86.236	21.031	10.340	0	1.000	0	56	10	26.680	0	80	2.800	0	0	117.896	0	20.026	0	0	0	0	292.097
Totaal	17.920	633.985	45	2.660	165.685	1.307.130	6.420.858	3.006	1.558.747	31.749	700.347	123.301	95.683	561.460	52.576	79.623	60.390	5.800	8.992.810	4.639	617.735	59.806	12.770	29.183	140.873	21.678.781

Bijlage B3.1

Fokpluimvee

	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GB	HU	IE	IT	LT	LU	LV	NL	NO	PL	PT	SE	SI	SK	Totaal
AT		8.500		1.250.070	153.754					50.807	20	51.802		159.200				981.458					190.800	48.600	2.895.011
BE					86.330	711.969				5.336.888	103.687			14.980				5.199.727							11.453.581
BG					312.816					57.844								250.638							621.298
CH				1.100	46.594					1.746.672	3.120							28.067							1.825.553
CY					12.960					72.240	52.196							81.202							218.598
CZ					646.481					38.933	1.510.966	520.570						57.399		107.100			180.000	8.187.401	11.248.850
DE	3.050	682.404	2	3.365.279		126.866				4.020.804	958.762	32.800		463.237				96.484.212		180.439					106.317.855
DK					99.504					190.036	111.366							67.991				768.537			1.237.434
EE					49.824				20.765								2.500								73.089
ES		122			246.154					11.243.437	292.741	12.700		634.800				1.088.277			231.500				13.749.731
FI					3.321						69.101											23.260			95.682
FR		4.928.538	17.650		144.230	12.000		37.500		22.274	712.297			28.970				1.855.170							7.758.629
GB		37.168		14.500	137.680	2.238				5.051.008	970.494		1.882.925					2.504.955							10.600.968
GR		3.000			525.538					393.094	146.356	206.520		3.848.512				8.113					2.174.780		7.305.913
HU	40	1.600		1.262.500	428.330			17.000		1.434.588	204.986			588.790				506.508					392.100	2.103.450	6.939.892
IE		2.920								601.566	4.347.732							1.566.964							6.519.182
IT	700			175.300	79.920			4.300		6.953.030	1.606.179	348.866						655.222					271.400	178.180	10.273.097
LT				101.000	28.720				285.097	2.160							155.200	53.482		599.820		201.624			1.427.103
LU		35.377			9.900					7.100								64.140							116.517
LV				129.000	108.080				116.123						11.500										364.703
MT										2.958	4.462			92.954				7.480							107.854
NL	2.150	3.678.842			2.880.576	2.232.527		25.192		1.570.966	3.812.575			3.600						162.840					14.369.268
NO					2.514						18.211											56.790			77.515
PL		500		13.567.147	1.824.723	1.036.567				3.974.774	164.979	400.153		1.170.350				5.243.916				38.845		2.017.289	29.439.243
PT		204						4.332.873		6.007.628	83.750	27.508									143				10.452.106
RO	27.500			3.886.800	346.424	22.425				14.334				831.808				2.866.791		26.180				1.096.500	9.118.762
SE					23.680	2.300			31.524	14.394	175.278							23.332							270.508
SI	243.300			19.300	180.576					8.700	289.959	234.280		19.100				58.392						37.288	1.090.895
SK				32.462.584	179.728					264.206	455.946	403.198								5.520					33.771.182
Totaal	276.740	9.379.175	17.652	56.234.580	8.558.357	4.146.892	0	4.416.865	453.509	49.080.441	16.095.163	2.238.397	1.882.925	7.856.301	11.500	0	157.700	119.653.436	0	1.081.899	231.643	1.089.056	3.209.080	13.668.708	299.740.019

Bijlage B3.2

Mestpluimvee

	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GB	HU	IE	IT	LT	LU	LV	NL	NO	PL	PT	SE	SI	SK	Totaal
AT																									0
BE																									0
BG																									0
CH																									0
CY																									0
CZ																									0
DE																									0
DK																									0
EE																									0
ES																									0
FI																									0
FR																									0
GB																									0
GR																									0
HU																									0
IE																									0
IT										50															50
LT																									0
LU																									0
LV																									0
MT																									0
NL																									0
NO																									0
PL																									0
PT																									0
RO																									0
SE																									0
SI																									0
SK																									0
Totaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	50

Bijlage B3.3

Slachtpluimvee

	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GB	HU	IE	IT	LT	LU	LV	NL	NO	PL	PT	SE	SI	SK	Totaal
AT				302.310	459.620							124.735		30.679									1.084.818	34.605	2.036.767
BE					5.431.296					36.303.879						36.060		80.509.505							122.280.740
BG																									0
CH										8.262															8.262
CY																									0
CZ																				90.552				2.460.568	2.551.120
DE	268.856	46.880		6.220.837		1.471.612				2.276.130						4.800		3.904.801		334.733					14.528.649
DK																									0
EE																									0
ES		25.000								746.470				31.300				274			1.213.720				2.016.764
FI																									0
FR	1.000	486.398	55.590		504.729			615.394			87.496			17.230				567.764		6.480	22.060				2.364.141
GB		650								3.663			368.397					60							372.770
GR																									0
HU	6.100																	102.060					54.976	1.268.126	1.431.262
IE											5.459.550														5.459.550
IT								10.800		562.965		85.800													659.565
LT																	58.380			25.164					83.544
LU		33.496			40					12.400								4.200							50.136
LV							28.000																		28.000
MT																									0
NL	29.350	5.855.334			127.871.545	1.173.920				388.165				26.400						165.818					135.510.532
NO																									0
PL				2.788.677	4.570.592	120.000				7.500								1.652.480						1.530.171	10.669.420
PT								540.474																	540.474
RO																									0
SE																									0
SI												29.620		2.080											31.700
SK				1.378.984																					1.378.984
Totaal	305.306	6.447.758	55.590	10.690.808	138.837.822	2.765.532	28.000	1.166.668	0	40.309.434	5.547.046	240.155	368.397	107.689	0	40.860	58.380	86.741.144	0	622.747	1.235.780	0	1.139.794	5.293.470	302.002.380

Bijlage B3.4

Overige pluimvee

	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GB	HU	IE	IT	LT	LU	LV	NL	NO	PL	PT	SE	SI	SK	Totaal
AT				9.300	4.284.171	950				2.400	28.800	96.717		4.200				574.212					7.950	200	5.008.900
BE					137.290	100.000				327.510	78.517					5.736		1.069.230							1.718.283
BG	212.568									30.000															242.568
CH	21.809				19.562					208.872															250.243
CY											57.330														57.330
CZ	466.250	500			794.529	30.308					5.200	193.000												159.103	1.648.890
DE	475.022	1.159.192	17	24.120		605.015				410.862	257.380	54.700				8		65.873.980		2.820.306					71.680.602
DK					1.004.315													13.500	20			18.233			1.036.068
EE						140.000			444.200																584.200
ES		76.554	13		171.359					945.546	965			12.400				48.677			18.511.743				19.767.257
FI						120.000																410.959			530.959
FR		12.897.466	36.032		210.625			92.640			60.413	5.000		5.200		40		978.640		185.703					14.471.759
GB	68.060	454.481		6.200	1.730.587	23.160				138.122			3.310.745					1.504.744							7.236.099
GR	36.050	542.520								37.777	45.886							50.000							712.233
HU	2.027.733	90.704			550					399.032								141.880		46.002				67.230	2.773.131
IE										7.650	3.526.052							105.000							3.638.702
IT	85.034				122.809	9.000		900		1.208.466	4.385	234.936						103.765						18.945	1.788.240
LT						1.056.000						71.400								1.291.051		384.895			2.803.346
LU		24.718			15.112													58.360							98.190
LV															14.000							46.800			60.800
MT		30.819									4.000			61.215											96.034
NL	5.800	17.931.355			2.949.598	4.262.165				52.024	2.404.033									6.444					27.611.419
NO																									0
PL	1.810.901	20.846		200.929	5.801.147	3.580.900					239.636	14.560			112.600			3.775.155						3.228.200	18.784.874
PT		286			128			4.384.263		597.738															4.982.415
RO																		1.100.865							1.100.865
SE											2.528														2.528
SI	834.042									11	7.000	104.190		2.080											947.323
SK	51.000			343.398								1.330.346								1.125.960					2.850.704
Totaal	6.094.269	33.229.441	36.062	583.947	17.241.782	9.927.498	0	4.477.803	444.200	4.366.010	6.722.125	2.104.849	3.310.745	85.095	126.600	5.784	0	75.398.008	20	5.475.466	18.511.743	860.887	7.950	3.473.678	192.483.962

Bijlage B3.5

Totaal pluimvee

	AT	BE	CH	CZ	DE	DK	EE	ES	FI	FR	GB	HU	IE	IT	LT	LU	LV	NL	NO	PL	PT	SE	SI	SK	Totaal
AT	0	8.500	0	1.561.680	4.897.545	950	0	0	0	53.207	28.820	273.254	0	194.079	0	0	0	1.555.670	0	0	0	0	1.283.568	83.405	9.940.678
BE	0	0	0	0	5.654.916	811.969	0	0	0	41.968.277	182.204	0	0	14.980	0	41.796	0	86.778.462	0	0	0	0	0	0	135.452.604
BG	212.568	0	0	0	312.816	0	0	0	0	87.844	0	0	0	0	0	0	0	250.638	0	0	0	0	0	0	863.866
CH	21.809	0	0	1.100	66.156	0	0	0	0	1.963.806	3.120	0	0	0	0	0	0	28.067	0	0	0	0	0	0	2.084.058
CY	0	0	0	0	12.960	0	0	0	0	72.240	109.526	0	0	0	0	0	0	81.202	0	0	0	0	0	0	275.928
CZ	466.250	500	0	0	1.441.010	30.308	0	0	0	38.933	1.516.166	713.570	0	0	0	0	0	57.399	0	197.652	0	0	180.000	10.807.072	15.448.860
DE	746.928	1.888.476	19	9.610.236	0	2.203.493	0	0	0	6.707.796	1.216.142	87.500	0	463.237	0	4.808	0	166.262.993	0	3.335.478	0	0	0	0	192.527.106
DK	0	0	0	0	1.103.819	0	0	0	0	190.036	111.366	0	0	0	0	0	0	81.491	20	0	0	786.770	0	0	2.273.502
EE	0	0	0	0	49.824	140.000	0	0	464.965	0	0	0	0	0	0	0	2.500	0	0	0	0	0	0	0	657.289
ES	0	101.676	13	0	417.513	0	0	0	0	12.935.453	293.706	12.700	0	678.500	0	0	0	1.137.228	0	0	19.956.963	0	0	0	35.533.752
FI	0	0	0	0	3.321	120.000	0	0	0	0	69.101	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	434.219	0	0	626.641
FR	1.000	18.312.402	109.272	0	859.584	12.000	0	745.534	0	22.274	860.206	5.000	0	51.400	0	40	0	3.401.574	0	192.183	22.060	0	0	0	24.594.529
GB	68.060	492.299	0	20.700	1.868.267	25.398	0	0	0	5.192.793	970.494	0	5.562.067	0	0	0	0	4.009.759	0	0	0	0	0	0	18.209.837
GR	36.050	545.520	0	0	525.538	0	0	0	0	430.871	192.242	206.520	0	3.848.512	0	0	0	58.113	0	0	0	0	2.174.780	0	8.018.146
HU	2.033.873	92.304	0	1.262.500	428.880	0	0	17.000	0	1.833.620	204.986	0	0	588.790	0	0	0	750.448	0	46.002	0	0	447.076	3.438.806	11.144.285
IE	0	2.920	0	0	0	0	0	0	0	609.216	13.333.334	0	0	0	0	0	0	1.671.964	0	0	0	0	0	0	15.617.434
IT	85.734	0	0	175.300	202.729	9.000	0	16.000	0	8.724.511	1.610.564	669.602	0	0	0	0	0	758.987	0	0	0	0	271.400	197.125	12.720.952
LT	0	0	0	101.000	28.720	1.056.000	0	0	285.097	2.160	0	71.400	0	0	0	0	213.580	53.482	0	1.916.035	0	586.519	0	0	4.313.993
LU	0	93.591	0	0	25.052	0	0	0	0	19.500	0	0	0	0	0	0	0	126.700	0	0	0	0	0	0	264.843
LV	0	0	0	129.000	108.080	0	28.000	0	116.123	0	0	0	0	0	25.500	0	0	0	0	0	0	46.800	0	0	453.503
MT	0	30.819	0	0	0	0	0	0	0	2.958	8.462	0	0	154.169	0	0	0	7.480	0	0	0	0	0	0	203.888
NL	37.300	27.465.531	0	0	133.701.719	7.668.612	0	25.192	0	2.011.155	6.216.608	0	0	30.000	0	0	0	0	0	335.102	0	0	0	0	177.491.219
NO	0	0	0	0	2.514	0	0	0	0	0	18.211	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	56.790	0	0	77.515
PL	1.810.901	21.346	0	16.556.753	12.196.462	4.737.467	0	0	0	3.982.274	404.615	414.713	0	1.170.350	112.600	0	0	10.671.551	0	0	0	38.845	0	6.775.660	58.893.537
PT	0	490	0	0	128	0	0	9.257.610	0	6.605.366	83.750	27.508	0	0	0	0	0	0	0	0	143	0	0	0	15.974.995
RO	27.500	0	0	3.886.800	346.424	22.425	0	0	0	14.334	0	0	0	831.808	0	0	0	3.967.656	0	26.180	0	0	0	1.096.500	10.219.627
SE	0	0	0	0	23.680	2.300	0	0	31.524	14.394	177.806	0	0	0	0	0	0	23.332	0	0	0	0	0	0	273.036
SI	1.077.342	0	0	19.300	180.576	0	0	0	0	8.711	296.959	368.090	0	23.260	0	0	0	58.392	0	0	0	0	0	37.288	2.069.918
SK	51.000	0	0	34.184.966	179.728	0	0	0	0	264.206	455.946	1.733.544	0	0	0	0	0	0	0	1.131.480	0	0	0	0	38.000.870
Totaal	6.676.315	49.056.374	109.304	67.509.335	164.637.961	16.839.922	28.000	10.061.336	897.709	93.755.935	28.364.334	4.583.401	5.562.067	8.049.085	138.100	46.644	216.080	281.792.588	20	7.180.112	19.979.166	1.949.943	4.356.824	22.435.856	794.226.411